

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Rigorózní práce

říjen, 2008

Mgr. Dagmar Vaňurová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra občanského práva

**Prodej zboží v obchodě z pohledu
vnitrostátního a zahraničního práva**

Rigorózní práce

Mgr. Dagmar Vaňurová

Vedoucí rigorózní práce:

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

Praha, říjen 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze 30.10. 2008

Dayana Kádárová
Iméno Příjmení

Poděkování

Děkuji panu Prof. JUDr. Janu Dvořákovi, CSc. vedoucímu mé rigorózní práce za cenné připomínky, účinnou pomoc při zpracování a veškeré odborné usměrnění.

V Praze 30.10. 2008

Darysman Krcelář
Jméno Příjmení

Obsah

Úvod	3
1. Prodej zboží v obchodě	8
1.1. Právní zakotvení	8
1.2. Vymezení pojmu	10
1.3. Prodej v obchodě a obchodní zákoník	11
1.4. Prodej v obchodě s mezinárodním prvkem	15
1.5. Účastníci prodeje zboží v obchodě	19
1.5.1. Prodávající a dodavatel	20
1.5.2. Kupující a spotřebitel	26
2. Kupní smlouva při prodeji zboží v obchodě	36
2.1. Stručná charakteristika	36
2.2. Náležitosti formy	37
2.3. Podstatné náležitosti	38
2.3.1. Předmět smlouvy o prodeji v obchodě – zboží	39
2.3.1.1. Určení předmětu prodeje	42
2.3.1.2. Příslušenství a součást předmětu prodeje	44
2.3.2. Kupní cena	48
2.3.2.1. Kupní cena a cenové právní předpisy	52
2.3.2.1. Splatnost a místo placení kupní ceny	54
3. Spotřebitelské smlouvy	56
3.1. Obecné pojednání	56
3.1.1. Obecná ustanovení spotřebitelských smluv	58
3.1.2. Nepřípustná ujednání v Evropě s akcentem na právní úpravu českou a anglickou	62
4. Druhy prodeje v obchodě	71
4.1. Druhy prodeje v obchodě podle způsobu výběru předmětu prodeje před uzavřením smlouvy	71
4.2. Druhy prodeje v obchodě podle povahy prodáváných věcí	79
4.3. Druhy prodeje v obchodě podle toho, zda prodávaná věc již byla nebo nebyla použita	81
4.4. Prodej zboží na základě smluv uzavřených mimo provozovnu	83
5. Obsah právního vztahu založeného smlouvou o prodeji v obchodě	88
5.1. Povinnosti prodávajícího	89
5.2. Povinnosti kupujícího	98
6. Odpovědnost za vady předmětu prodeje	101
6.1. Obecné pojednání	101
6.2. Subjekty odpovědnostního vztahu	104
6.3. Odpovědnost za rozpor s kupní smlouvou	109
6.4. Zákonná záruka	111
6.4.1. Obecně	111
6.4.2. Vady odstranitelné	113
6.4.3. Vady neodstranitelné	115
6.5. Smluvní záruka	119
6.6. Reklamáce - uplatnění práv z odpovědnosti za vady	120
6.7. Náhrada nutných nákladů	125

6.8. Vyžadovala směrnice 1999/44/ES transponovat dvouletou zákonnou záruční dobu?.....	127
--	-----

7. Právní úprava prodeje zboží v obchodě v anglickém právu	131
7.1. Obecně o právním řádu Anglie.....	131
7.2. Právní zakotvení	131
7.3. Kupní smlouva v anglickém právu.....	133
7.3.1. Smlouva -„the sale of goods“- definice a výklad pojmů	133
7.4. Prodej věci na úvěr	137
7.5. „Implied terms“- §12-15 SGA.....	140
7.5.1. § 12 Sale of Goods Act.....	141
7.5.2. § 13 Sale of Goods Act.....	141
7.5.3. § 14 Sale of Goods Act.....	142
7.5.5. Následky porušení implied terms	144
7.6. Práva spotřebitele při nákupu zboží od podnikatele	145
7.6.1. Práva stanovená a zaručená statute law	145
7.7. Záruky poskytované výrobcí a pojištění kvality výrobku	147
7.8. Nároky spotřebitele z porušených práv a záruk.....	148
Závěr	151
Použité zdroje:	160
Knižní publikace.....	160
České:	160
Zahraniční:	162
Odborné časopisecké prameny	163
Internetové zdroje:	166
Resume.....	167

Úvod

Jak již sám název rigorózní práce napovídá, budu se zabývat jedním z nejfrekventovanějších spotřebitelsko-podnikatelských smluvních vztahů, který nestojí v popředí zájmu odborného zkoumání, ačkoli se realizuje každodenně a jeho správné právní normování je společensky velmi potřebné.

Institut¹ prodeje zboží v obchodě byl do českého právního řádu zaveden z důvodu potřeby společnosti ochránit kupujícího jako slabší smluvní stranu², a to zejména před jeho neuváženým jednáním a svévolí prodávajícího, který oproti kupujícímu disponuje určitými odbornými znalostmi a zákonodárce se tak právní regulací snažil vyrovnat nerovnost jejich postavení. Na specifické úpravě tohoto institutu záleželo zákonodárci do té míry, že mu vyčlenil v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“ nebo „občanský zákoník“) samostatný oddíl.

V novém tisíciletí prodělala tato problematika v českém právním řádu překotné změny, a to zejména v souvislosti s transpozicí směrnic Evropských společenství, jejichž cílem je zajistit stejnou ochranu, jistotu a bezpečnost všem spotřebitelům v rámci jednotného vnitřního trhu bez ohledu na právní řád místa prodeje.

Na první pohled se dá obecně konstatovat, že právní úprava prodeje zboží v obchodě je v českém právním řádu vcelku na dobré úrovni. Nicméně lze zaregistrovat i nedostatky. Za největší

---

¹ Teorie práva definuje institut soukromého práva jako soubor právních norem upravujících souvislou látku, který je v právní teorii i praxi vnímán jako celek. Viz Madar, Z. a kol.: *Slovník českého práva. I. díl*, Linde Praha a.s., Praha, 1995, str. 337.

² Návrh nového občanského zákoníku ve znění z 5. června 2008 nově v § 374 odst. 2 zavádí pojem slabší smluvní strany. Dle tohoto ustanovení se má za to, že *slabší smluvní stranou je vždy ten, kdo vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním.*

nedostatky lze označit zejména nedostatečnou provázanost jednotlivých právních předpisů upravujících tento institut a také nejednotnost používané terminologie. Mým cílem je především zanalyzovat existující interpretační pochybnosti a nejasnosti týkající se některých problematických oblastí a detailně řešit otázky praktické i teoretické, jež se dle mého názoru nejméně objevují v odborné literatuře. Proto se pokusím nastínit rozsah tohoto tématu v celé jeho komplexnosti a podrobněji se hodlám věnovat pouze problémům, které zůstávají v pozadí odborného bádání.

Svou práci jsem rozdělila do sedmi tematických okruhů. První kapitola pojednává o normativním zakotvení institutu prodeje zboží v obchodě a o definičních znacích, které tento právní vztah určují. Chtěla bych se zabývat okolnostmi, za jakých lze uzavřít smlouvu o prodeji zboží v obchodě v režimu zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObchZ“ nebo „obchodní zákoník“) a zmíněn bude rovněž prodej zboží v obchodě s mezinárodním prvkem. V této kapitole budou dále řešeny dvě stěžejní otázky týkající se subjektů právního vztahu uskutečňujícího se na základě smlouvy o prodeji v obchodě, a sice: Zaprvé, kdy může být kupující zároveň spotřebitelem? Zadruhé, zda kupující, který je právnickou osobou, požívá stejné právní favorizace jako fyzická osoba-spotřebitel. Zvláštní pozornost bude zaměřena na formální označení subjektů v rámci jednotlivých právních předpisů normujících tento institut. Pokusím se odpovědět na otázku: Je koupě od osoby neoprávněně podnikající nebo osoby, která nenaplnuje definiční znaky podnikatele dle obchodního zákoníku, také chráněna kogentními ustanoveními o prodeji zboží v obchodě?

V rámci druhé kapitoly se zaměřím na kupní smlouvu uzavíranou při prodeji zboží v obchodě a její formu. Řešena bude další zásadní otázka: Aplikuje se speciální právní úprava prodeje zboží v obchodě pouze na koupi věcí movitých nebo stejné právní ochrany požívá kupující i při koupi věci nemovité? Rozhodovací praxe soudů je velmi kolísavá zejména při řešení právního osudu příslušenství a součást věci, a proto se tedy pokusím odpovědět, zda příslušenství a součást věci sdílí právní osud společně s věcí hlavní. Dále jsem si položila otázku: Jaké jsou limity pro nepochybné určení kupní ceny jako podmínky platnosti smlouvy o prodeji v obchodě?

Třetí kapitola bude věnována tématu spotřebitelských smluv, neboť smlouva o prodeji zboží v obchodě je rovněž smlouvou spotřebitelskou. Zamyslím se nad vhodností systematického zařazení spotřebitelských smluv do obecných ustanovení občanského zákoníku. Detailněji se zaměřím na nepřipustná ujednání ve spotřebitelských smlouvách v jednotlivých evropských právních řádech s akcentem na právní úpravu českou a anglickou. Praktický problém způsobuje především otázka: Jakým typem sankce lze postihnout tato nepřiměřená ujednání?

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na specifika jednotlivých druhů prodeje v obchodě, na rozdílné momenty převodu vlastnického práva k předmětu prodeje a na problémy související se zásilkovým prodejem.

Obsahem kapitoly páté jsou práva a povinnosti účastníků smlouvy o prodeji zboží v obchodě. V rámci této kapitoly bude řešen převod vlastnického práva k předmětu prodeje a také zákonné podmínky stanovené pro prodej použitého zboží.

V šesté kapitole je velký prostor věnován nejčastěji diskutované problematice odpovědnosti prodávajícího za vady předmětu prodeje. Pojednáno bude o tom, jaké druhy

odpovědnosti za vady rozeznáváme, jaké jsou mezi nimi vztahy a nuance a jaká práva z nich pro kupujícího vyplývají. Pokládám si otázku: Může pozdější vlastník reklamovat vady předmětu prodeje v případě, kdy kupující prodal věc ještě v záruční době? Zmíněn bude také proces uplatnění práv z odpovědnosti za vady a co to jsou a co zahrnují nutné náklady. V závěru této kapitoly se zamýšlím nad tím, zda komunitární právo skutečně vyžadovalo transponovat do českého právního řádu dvouletou zákonnou záruční dobu.

Náplní poslední kapitoly je seznámit se s právní úpravou prodeje zboží v obchodě v anglickém právu. K sepsání této kapitoly jsem se rozhodla po studijním pobytu ve Velké Británii. Snadnost, s jakou se kupující v Anglii dovolá svých práv mě vedla k myšlence stručné komparace právních úprav této problematiky u nás a v Anglii. Pro rozsáhlost a obtížnost tématu se však jedná jen o komparaci částečnou. Zabývat se budu pouze těmi instituty, které považuji za stěžejní.

Na všechny výše položené otázky se budu snažit najít odpovědi prostřednictvím této práce a pojímat je v kontextu práva českého, ale také komunitárního. Pozornost bude věnována také dílčím právním úpravám ochrany spotřebitele ve vybraných právních řádech jiných států a nedotčeno nezůstane ani mezinárodní právo soukromé.

S ohledem na široký rozsah vybraného tématu není mým cílem podrobné rozebrání institutu prodeje zboží v obchodě, ale ucelené pojednání o této problematice, doplněné o vlastní úvahy týkající se současné právní úpravy i úvahy de lege ferenda. Mou snahou je řešit teoretické otázky, které se v odborné literatuře často nevyskytují a nacházet pro ně praktická doporučení.

Stranou nezůstane ani zhodnocení institutu prodeje zboží v obchodě z hlediska práva ES/EU³.

Při vypracování mé práce jsem vycházela zejména z komentovaných zákonů, českých i anglických knižních publikací, článků, které byly publikovány v odborných časopisech, judikatury Evropského soudního dvora, jakož i judikatury českých a anglických soudů. Využila jsem rovněž některé internetové zdroje. Podstatným zdrojem informací mi byl i studijní pobyt na University of Wolverhampton, kde jsem za účelem bližšího seznámení s problematikou ochrany spotřebitele navštěvovala semináře spotřebitelského práva a kupní smlouvy.

---

³ Čili s ohledem na předpisy práva primárního, sekundárního, ale také s ohledem na rozhodnutí Evropského soudního dvora.

1. Prodej zboží v obchodě

1.1. Právní zakotvení

Právní základ tohoto institutu tvoří zvláštní ustanovení ke kupní smlouvě (hlava druhá, oddíl čtvrtý, §§ 612–627 OZ), které upravují vztah profesionálního prodávajícího k neprofesionálovi, spotřebiteli, při koupi a prodeji zboží. Kupující (spotřebitel) je zde slabší smluvní stranou.⁴ Účelem celého souboru právních norem upravujících tento institut je ochrana spotřebitele, neboť spotřebitel je často schopen bezmyšlenkovitého jednání, čehož může využít druhá smluvní strana a stanovit pro kupujícího nevýhodné podmínky.

Právní skutečností pro aplikaci právních norem upravující prodej zboží v obchodě je uzavření kupní smlouvy o prodeji zboží v obchodě regulované v § 612 a násl. OZ (dále jen „smlouva o prodeji v obchodě“). Uvedená smlouva je kauzou pro vznik dvoustranného synallagmatického závazkového právního vztahu.

Primárním kritériem pro posouzení, zda se jedná o prodej zboží v obchodě, je právní postavení subjektů právního vztahu, neboť zákonným požadavkem je, aby smlouvu o prodeji v obchodě uzavíral podnikatel prodávající zboží v rámci své podnikatelské činnosti s osobou kupující zboží za jiným účelem než pro podnikání. Jak uvádí M. Sobotka⁵, i když ustanovení § 612 OZ přímo nehovoří o účelu předmětu prodeje, ani kupujícího jinak nedefinuje, z povahy věci vyplývá, že kupující nepoužívá předmět prodeje pro obchodní či podnikatelské účely, ale pouze pro vlastní potřeby. Ve světě se např. používá obrat „koupě pro účely osobní, rodinné a pro účely domácnosti“ (viz americký Uniform Commercial Code, § 9 až 109).

---

⁴ Návrh nového občanského zákoníku ve znění z 5. června 2008 nově v § 374 odst. 2 zavádí pojem slabší smluvní strany. Dle tohoto ustanovení se má za to, že *slabší smluvní stranou je vždy ten, kdo vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním.*

⁵ Viz Sobotka, M.: *Povinnosti při prodávání zboží v obchodě* – praktická příručka, Právní rádce, 2001, č. 11, str. 8.

Na právní vztah založeném smlouvou o prodeji v obchodě, uzavřenou mezi výše uvedenými účastníky, se použijí vedle obecných ustanovení o kupní smlouvě (§§ 588-610 OZ) také zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě (§§ 612 až 627 OZ). Úprava v §§ 612-627 OZ má povahu *lex specialis* k ustanovením v §§ 588-600 OZ, která jsou svou povahou obecná, *lex generalis*. Z povahy *lex specialis* vyplývá, že v případě rozdílnosti, tedy upravují-li se některé otázky odlišně od obecných ustanovení, mají tato zvláštní ustanovení přednost.

Pokud z ustanovení o kupní smlouvě, ať už speciálních nebo obecných, nevyplývá něco jiného, je třeba na právní vztahy ze smlouvy o prodeji v obchodě použít i obecná ustanovení závazkového práva obsažená v § 488 až 587 OZ.

Zvláštností smlouvy o prodeji v obchodě je, že na ni nelze použít ustanovení §§ 601-610 OZ o vedlejších ujednáních při kupní smlouvě.

Každá smlouva uzavřená za podmínek § 612 a násl. OZ je zároveň smlouvou spotřebitelskou a tak k výčtu ustanovení OZ, která se použijí pro uvedené smlouvy, je třeba ještě dodat, že se na smlouvu o prodeji v obchodě aplikují také ustanovení části první, hlavy páté §§ 51a a násl. OZ o spotřebitelských smlouvách. Vztah mezi ustanoveními o spotřebitelských smlouvách a zvláštními ustanoveními o prodeji zboží v obchodě nelze považovat za vztah *lex generalis* a *lex specialis*, neboť obě tyto úpravy se dle § 52 odst. 1 OZ použijí současně. Jejich vztah lze charakterizovat jako komplementární a představuje v podstatě kumulaci právní ochrany spotřebitele. O obecné úpravě spotřebitelských smluv lze hovořit jako o úpravě doplňující ustanovení o kupní smlouvě dle § 612 a násl. OZ.

Z právních norem upravujících prodej zboží v obchodě je žádoucí dále zmínit především zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v platném znění (dále jen „ZOS“), jenž je chápán jako předpis z oblasti práva veřejného, přestože obsahuje četná ustanovení, která je nutno posuzovat jako doplňková k ustanovení OZ. Naznačenou situaci lze nejlépe demonstrovat na vztahu věty druhé § 625 OZ a § 19 odst. 1 věty 1 ZOS, kde občanský zákoník stanoví, kde se má vadný předmět prodeje reklamovat a zákon o ochraně spotřebitele dále toto ustanovení zpřesňuje a doplňuje.

Do prodeje zboží v obchodě je nutno zahrnout i ustanovení řady jiných sektorových právních předpisů (např. zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, ve znění pozdějších předpisů, který se aplikuje na prodej na splátky ve formě půjček, úvěru, atd.). Výše uvedený výklad jenom naznačuje, jak nepřehledná a složitá je právní úprava vztahující se k tomuto institutu.

1.2. Vymezení pojmu

Prodej zboží v obchodě se dá dále vymežit pomocí několika definičních znaků. Prvním z nich je „zboží“, jímž je všechno, co se podnikatelem při provozu jeho obchodní činnosti prodává. Dále je to „obchod“, který tady neznamena jednotku obchodní činnosti, avšak činnost podnikatelem, tedy obchodníkem prováděnou. Typická je ovšem taková činnost prováděná ve vyhrazených místnostech, jimž se říká obchod.⁶ Z jazykového výkladu termínu „prodej v obchodě“ by bylo možno usuzovat, že prodej se musí fyzicky odehrát v obchodě, resp. provozovně prodávajícího⁷. Tato úvaha by však

---

⁶ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J.: *Občanský zákoník, poznámkové vydání s judikaturou a literaturou 10. vydání*, Linde Praha, 2005, str. 539

⁷ Definice „provozovny“ viz § 17 odst. 1 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), v platném znění.

nebyl správná, protože by ze speciální úpravy vylučovala např. internetové obchodování, prodej z pojízdných provozoven apod.

Dalším definičním znakem je tu pojem „prodej“. Tím se rozumí převod vlastnického práva k prodávanému předmětu (zboží) podnikatelem na kupujícího, z jehož strany nejde o obchod, ale o získání předmětu k uspokojení vlastní potřeby.

S prodejem zboží v obchodě bývají spojeny další činnosti, které s ním souvisejí nebo jej doplňují. Je však třeba důsledně rozlišovat jejich povahu. Buď mají samostatnou povahu a obvykle se s prodejem věci neposkytují (např. odvoz koupeného zboží do bytu), V tomto případě je nutné uzavřít dohodu o jejich poskytnutí, nebo mohou také být součástí prodeje (balení věci, bezplatné uvedení do provozu, bezplatná doprava ap.) a pak jsou obsahem kupní smlouvy.⁸

1.3. Prodej v obchodě a obchodní zákoník

Český právní řád umožňuje, aby smlouva o prodeji v obchodě byla uzavřena v režimu obchodního zákoníku, a to konkrétně prostřednictvím kogentního ustanovení § 262 odst. 1 a 2 ObchZ. Z výše uvedeného ustanovení vyplývá, že si strany smlouvy mohou písemně dohodnout, aby se jejich závazkový vztah, který nespadá pod tzv. absolutní obchody uvedené v ustanovení § 261 ObchZ, řídil obchodním zákoníkem. Pro úplnost je třeba dodat, že kupní smlouvu řadíme mezi tzv. relativní, resp. kombinované obchody.⁹

K tomuto lze uvést, že prozatím neexistuje příliš jednotný názor na otázku, zda může dohodu o volbě režimu právního vztahu uzavřít i spotřebitel, který není podnikatelem.¹⁰ Domnívám se, že v této

---

⁸ Viz <http://www.mpo.cz/dokument9946.html>

⁹ Dělení obchodů na absolutní a relativní je již překonáno a bylo přijato dělení modifikované, více zohledňující zejména ochranu spotřebitele v obchodním závazkovém vztahu. Dnes se tedy již setkáváme pouze s obchody obligatorními, které se vždy řídí pouze obchodním zákoníkem a s obchody fakultativními, kdy k podřízení režimu obchodního zákoníku došlo na základě volby kontrahentů.

¹⁰ Např. rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě sp. Zn. 15 Co 323/96.

souvislosti ObchZ nevyklučuje, aby podnikatel dohodu o „volbě práva“ se spotřebitelem uzavřel.¹¹ Stejný názor lze najít i v literatuře¹², v níž se argumentuje zejména tím, že výkladem ObchZ nelze nikterak dospět k názoru, že by úpravy uvedené v § 262 ObchZ mohli využít pouze podnikatelé. Dodejme ještě, že věcné vymezení rozsahu působnosti ObchZ (§1 odst. 1¹³) je rozšířeno ustanovením § 4 ObchZ¹⁴, které jeho působnost rozšiřuje i na jiné, charakterem nepodnikatelské subjekty. Spotřebitel může být v souvislosti se smlouvou o prodeji v obchodě pod nepodnikatelský subjekt, předvídaný v § 4 ObchZ, podřazen.

Režimu ObchZ lze ovšem právní vztah prodeje zboží v obchodě podřídít pouze tehdy, nesměřuje-li takováto dohoda ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem.

Stěžejní je v této souvislosti posuzování toho, zda se v důsledku uzavřené dohody dle § 262 ObchZ právní postavení účastníka smlouvy (nepodnikatele) zhoršilo či nikoli. Každá smlouva je jedinečná a zpravidla obsahuje řadu ustanovení jednou zvýhodňující nepodnikatele a jindy podnikatele. Proto je třeba hodnotit postavení nepodnikatele z pohledu celkového dopadu úpravy ObchZ na právní vztah. Příklad od příkladu je tak nutno vzít do úvahy nejen normy kogentní, ale také dispozitivní, a to za podmínky, že nebudou nahrazeny odchýlnými smluvními ujednáními. Dá se předpokládat, že to budou právě tato odchýlná ujednání, která budou konečným vodítkem k závěru, zda došlo či nedošlo ke zhoršení právního postavení nepodnikatele. Vezmeme-li v úvahu vysokou ochranu kupujícího při prodeji zboží v obchodě týkající se zejména některých druhů prodeje a jejich následků, pravidel jakosti a

---

¹¹ Viz také Štenglová, I, Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 11. vydání, C.H.Beck, Praha 2006, str. 983.

¹² Bejček, J, Eliáš, K., Raban, P. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2003, s. 28.

¹³ *Tento zákon upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související, a zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství.*

¹⁴ *Ustanoveními tohoto zákona se řídí i vztahy jiných osob než podnikatelů, stanoví-li to tento zákon nebo zvláštní zákon.*

množství, odpovědnosti za vady prodané věci, apod., bude ochrana spotřebitele nejlépe zajištěna, aplikují-li se převážně normy občanského zákoníku. Toto však nebude platit bezvýjimečně.

V této souvislosti vyvstává otázka, o jakou neplatnost (zda relativní či absolutní) se bude v případě dohody o volbě režimu ObchZ, která směřuje ke zhoršení právního postavení nepodnikatele (spotřebitele), jednat. Dle mého mínění se jedná o neplatnost relativní, což lze dovodit z následujících skutečností. Obchodní zákoník neobsahuje komplexní úpravu neplatnosti právních úkonů. Subsidiárně se tedy použijí obecná pravidla obsažená v § 39 OZ. Z obecné zásady občanského práva vyplývá, že není-li v zákoně explicitně uvedeno, že se jedná o neplatnost relativní, bude právní úkon neplatný absolutně. Pro obchodní závazky je však stanovena dílčí odchylka z tohoto pravidla, a to v § 267 odst. 1 ObchZ. Ten se aplikuje na námi řešený případ, neboť v ustanovení § 262 odst. 1 ObchZ je neplatnost právního úkonu stanovena jen pro ochranu nepodnikatele, a tudíž se na ni uplatní princip relativní neplatnosti. V důsledku to tedy znamená, že neplatnosti dohody o volbě práva se může dovolat pouze osoba nepodnikatele (ve čtyřleté promlčecí lhůtě viz § 397 ObchZ), jinak platí domněnka, že se tento úkon považuje za platný. Při dovolávání se relativní neplatnosti¹⁵ by se pravděpodobně (aplikací § 41 OZ) jednalo spíše o částečnou neplatnost, neboť vlastní právní úkon (kupní smlouva) je oddělitelný od dohody o volbě režimu právního vztahu. Kupní smlouva by tak byla zcela regulována ustanoveními OZ.

Při úplném výkladu nelze opominout také relevantní ustanovení § 262 odst. 4 ObchZ věta druhá za středníkem, dle něž se *ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů*

---

¹⁵ Relativní neplatnosti se dotčená osoba dovolá i mimosoudním oznámením; vždy se však musí jednat o výslovný projev, z něhož vyplývá vůle dovolat se neplatnosti právního úkonu. Viz Sou R NS 4/2001.

o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách¹⁶, zneužívajících klauzulích¹⁷ a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele použijí obligatorně vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Toto protekcionistické ustanovení je jedním z mála, jehož účelem je bezpochyby eliminovat ty snahy podnikatelů, jejichž cílem by bylo vyloučení dopadu norem ochraňujících spotřebitele.

Lze tedy shrnout, že v rámci ObchZ je upraveno jednak pravidlo obecné, a sice zásada, že dohoda o volbě práva nemůže směřovat ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, tedy spotřebitele a rovněž ustanovení § 262 odst. 4 ObchZ, který ochranu spotřebitele ještě posiluje.

Kupní smlouva je uzavírána mezi podnikateli, případně dalšími subjekty obchodních závazkových vztahů, jestliže je při jejím vzniku zřejmé, že se uzavírá v souvislosti s jejich podnikáním. V takovém případě se jedná o obchodní kupní smlouvu reglementovanou ustanoveními § 409 a násl. ObchZ.¹⁸ Má-li ovšem být předmětem podnikatelského prodeje věc nemovitá, bude režim takovéto kupní smlouvy podléhat občanskému zákoníku. Obchodním zákoníkem by se smlouva řídila pouze v případech, kdy je nemovitost předmětem smlouvy o prodeji podniku (§ 476 a násl. ObchZ), nebo je-li předmětem smlouvy o koupi najaté věci (§ 489 a násl. ObchZ).¹⁹

---

¹⁶ Adhezními smlouvami rozumíme ty kontrakty, jejichž obsah (popř. i jejich část) není výsledkem jednání kontrahentů, ale je předem určen podnikatelem, aniž by jej měl spotřebitel možnost ovlivnit. Smluvní volnost spotřebitele je tak omezena pouze na rozhodnutí, zda takovou smlouvu uzavře či nikoli.

¹⁷ Zákonodárce jimi zřejmě myslí nepřipustná ujednání ve spotřebitelských smlouvách viz § 56 odst. 1 a 2 OZ.

¹⁸ § 409 ObchZ určuje podstatné části obchodní kupní smlouvy, a to: předmět koupě, převod vlastnického práva k předmětu koupě a kupní cenu. Bez dohody na nich kupní smlouva nevznikne. V úvahu by připadal pouze vznik smlouvy nepojmenované (inominátní).

¹⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 1558.

Obchodní zákoník poskytuje mnohem podrobnější úpravu obchodní kupní smlouvy, není tedy praktická ani subsidiární aplikace zvláštních ustanovení OZ o prodeji zboží v obchodě.

Dualitu právních režimů jednoho závazkového vztahu by měl odstranit připravovaný občanský zákoník, jenž by měl napříště zavést pouze režim jediný, a to občanskoprávní. Jednotnou úpravu lze de lege ferenda jen doporučit.

1.4. Prodej v obchodě s mezinárodním prvkem

V praxi není ojedinělé, uskuteční-li se prodej v obchodě s tzv. mezinárodním prvkem. Mezinárodní, resp. cizí prvek je určen zejména:

- subjektem nebo subjekty smlouvy o prodeji v obchodě, tzn. prodávající nebo kupující je zahraniční fyzická nebo právnická osoba,
- objektem právního vztahu, v případě smlouvy o prodeji v obchodě tomu tak bude tehdy, nalézá-li se předmět prodeje v cizině,
- právní skutečností, která způsobila vznik, změnu nebo zánik právního vztahu a tato nastala v cizině (např. smlouva byla uzavřena v cizině).

Podmínkou pro to, aby byl mezinárodní prvek pro závazkový právní vztah relevantní je, že nesmí být zanedbatelný. O zanedbatelný vztah půjde v případě, koupí-li si český občan v ČR od obchodníka výrobek, který byl vyroben v zahraničí a dovezen ze zahraničí. Takto vzniklý poměr je třeba kvalifikovat jako vnitrostátní a nepřichází v úvahu zacházet s ním jako se soukromoprávním vztahem s mezinárodním prvkem.²⁰ Tento mezinárodní prvek je nejlépe definován v Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „Římská

---

²⁰ Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 6. vydání, Doplněk, Brno, 2004, str. 18.

úmluva“)²¹, která je součástí českého práva. Čl. 1 Římské úmluvy stanoví, že *se jí použije na závazky ze smluv, které mají vztah k právu různých zemí.*

Dle českého právního řádu obecně platí, že v případě prodeje zboží v obchodě s mezinárodním prvkem si mohou smluvní strany zvolit rozhodné právo pro svůj spotřebitelský vztah. Toto právo jim vyplývá z ustanovení § 9 odst. 1²² zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMPS“).

Pokud ovšem z projevu vůle účastníků nevyplývá, že si rozhodné právo pro svůj závazkový vztah zvolily, bude rozhodné právo určeno na základě kolizních určovatелů obsažených v ZMPS nebo mezinárodní smlouvou (např. Římská úmluva).

Výše uvedený postup je prozatím platný, ovšem na smlouvy o prodeji v obchodě uzavřené po 17. prosinci 2009²³ se primárně použije dlouho očekávané nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím I“), které na komunitární úrovni poprvé upravuje oblast výběru rozhodného práva pro smluvní závazkové právní vztahy. Nařízení Řím I nahrazuje v členských státech Evropské unie (dále jen „EU“) Římskou úmluvu a na rozdíl od mezinárodní smlouvy je bezprostředně účinné a přímo použitelné ve všech členských státech EU, vyjma Dánska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

Smlouva o prodeji v obchodě se dle nařízení Řím I řídí právem toho státu (nejen členského státu EU), které si strany

---

²¹ Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980 uveřejněná pod č. 64/2006 ve Sbírce mezinárodních smluv.

²² Účastníci smlouvy si mohou zvolit právo, jímž se mají řídit jejich vzájemné majetkové vztahy; mohou tak učinit i mlčky, není-li vzhledem k okolnostem o projevené vůli pochybnost.

²³ Nařízení Řím I nepůsobí retroaktivně.

zvolí.²⁴ Strany ovšem nemohou pomocí takovéto volby odvrátit aplikovatelnost kogentních norem práva, které by se jinak použily.²⁵ Zvolí-li si strany jiné než české právo, např. německé, nelze touto volbou vyloučit aplikovatelnost tzv. nutně použitelných norem.²⁶ V případě smlouvy se spotřebitelem jsou to normy českého právního řádu ať už veřejnoprávní či soukromoprávní, určené k jeho ochraně. Ne zvolí-li si smluvní strany rozhodné právo pro smlouvu o prodeji v obchodě s mezinárodním prvkem, bude se smlouva řídit právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště.²⁷

Pro prodej zboží v obchodě je rozhodné to ustanovení nařízení Řím I, které stanoví, že *v důsledku volby práva nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit, a jež by se v případě neexistence volby práva jinak použila.*²⁸ Tato definice je obdobou čl. 5 odst. 2 Římské úmluvy. Z uvedených ustanovení vyplývá, že smluvní strany nemohou volbou práva derogovat ta ustanovení českého právního řádu, která jsou zaměřena k ochraně spotřebitele, který je v důsledku své faktické nerovnosti oproti podnikateli v nevýhodě.

Z ustanovení ZMPS především vyplývá, že si strany mohou svůj závazkový právní vztah podříditi jakémukoli existujícímu platnému právnímu řádu, *nezvolí-li si však účastníci rozhodné právo, řídí se jejich vztahy právním řádem, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu.*²⁹ V případě kupní smlouvy, pod kterou lze smlouvu o prodeji v obchodě v tomto případě subsumovat, je to dle § 10 ZMPS zpravidla

---

²⁴ Čl. 3 nařízení Řím I.

²⁵ Pauknerová, M.: *Evropské mezinárodní právo soukromé*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 260.

²⁶ Viz Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 6. vydání, Doplněk, Brno, 2004, str. 233 a násl.

²⁷ Čl. 4 odst. 1 písm. a).

²⁸ Čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I.

²⁹ § 10 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

právní řád místa, kde je sídlo (bydliště) prodávajícího v době uzavření smlouvy. Hraniční ukazatel je tedy zvolen obdobně jako v nařízení Řím I. Římská úmluva (čl. 4 odst. 2) rovněž pojímá hraničního ukazatele s ohledem na nejužší vztah k tomu právnímu řádu státu, v němž má strana, jejíž plnění je příznačné pro smlouvu v době uzavření smlouvy, svůj obvyklý pobyt nebo ústředí.

Tak tedy v případě, že český kupující uzavře smlouvu o prodeji v obchodě s prodávajícím, který je příslušníkem Čínské lidové republiky a nebude-li rozhodný právní řád stranami určen, měl by se režim takovéto smlouvy řídit právním řádem Čínské lidové republiky. Jelikož však § 10 odst. 2 ZMPS používá slova „zpravidla“ a odst. 1 stejného ustanovení podmiňuje takto zvolený právní řád tím, že to bude odpovídat rozumnému uspořádání závazkového vztahu, domnívám se, že právní vztahy z takto uzavřených smluv o prodeji v obchodě by se z důvodu „rozumnosti“, která spočívá zejména v ochraně formálně nerovného subjektu spotřebitele, řídili právním řádem místa bydliště kupujícího.³⁰

V době, kdy bude na smlouvy o prodeji v obchodě aplikovatelné účinné nařízení Řím I, bude výše uvedená situace zřejmě řešena obdobně, neboť přestože ustanovení ZMPS budou nahrazena nařízením Řím I z důvodů přednosti komunitárního práva, bude se aplikovat úniková doložka obsažená v čl. 4 odst. 3 nařízení Řím I (shodně čl. 4 odst. 5 Římské úmluvy). Ta stanoví, že vyplývá-li ze všech okolností případu, že je smlouva zjevně úžeji spojena s jinou zemí, než je země určená dle hraničních určovatелů, použije se právo této jiné země.

Právní úpravu kupní smlouvy v mezinárodním obchodním styku doplňuje unifikovaná Vídeňská úmluva OSN o smlouvách

---

³⁰ Srov. rozhodnutí nizozemské *Hoge Raad* z 25. 9. 1992 ve věci *BOA* komentované v Pauknerová, M.: *Evropské mezinárodní právo soukromé*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 265.

o mezinárodní koupi zboží³¹ (dále jen „Vídeňská úmluva“), která dopadá na smlouvy o koupi zboží, jež byly uzavřeny mezi subjekty, které mají místa podnikání v různých smluvních státech a obchodní zákoník, konkrétně §§ 729 až 755. Jelikož jsou z režimu Vídeňské úmluvy vyňaty spotřebitelské obchody, je její aplikace na smlouvy o prodeji v obchodě vyloučena.

Ve světle výše popsaného je možné konstatovat, že kolizní ochrana spotřebitele je jedním z pilířů pro vytvoření společného standardu spotřebitelského práva v Evropě a rozhodně ani v současné době není nadbytečná. Spotřebiteli je nesporně potřeba zajistit co nejrovnější ochranu, ať již je jako rozhodný zvolen kterýkoli právní řád.

1.5. Účastníci prodeje zboží v obchodě

V následujícím výkladu věnuji pozornost osobní působnosti v rámci právní regulace prodeje zboží v obchodě. Je třeba jasně vymezit, na jaké subjekty předmětná právní úprava dopadá, neboť terminologie označující účastníky prodeje v obchodě je nejednotná.

Občanský zákoník v úpravě zvláštního typu kupní smlouvy o prodeji v obchodě zachovává terminologii stran obvyklé kupní smlouvy a subjekty označuje jako prodávajícího a kupujícího. V rámci téhož předpisu, konkrétně v rámci úpravy spotřebitelských smluv, se však setkáme s označením odlišným. Subjekty jsou označeny jako spotřebitel a dodavatel. Nadto zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOS“, nebo „zákon o ochraně spotřebitele“) hovoří jak o spotřebiteli a dodavateli, tak o prodávajícím. Zcela samostatnou terminologii používá právo ES/EU, a to vždy pro účely jednotlivých předpisů.

---

³¹ Vídeňská úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z 11.4. 1980, č. 160/1991 Sb.

Ačkoli jsou subjekty v dílčích pramenech formálně označeny jinak, materiálně se jedná o tytéž subjekty. Jelikož je pro režim prodeje v obchodě nejpodstatnější právě kritérium právního postavení subjektů právního vztahu, je třeba tuto problematiku blíže rozpracovat.

1.5.1. Prodávající a dodavatel

Jednotlivými účastníky prodeje zboží v obchodě dle ustanovení § 612 a násl. OZ jsou prodávající³², tím je vždy osoba podnikatele, a kupující. Podnikatelem se pro účely ustanovení vztahující se k prodeji zboží v obchodě rozumí jak fyzická, tak právnická osoba s příslušným oprávněním k podnikatelské činnosti (viz § 2 ObchZ), zejména s oprávněním k základní obchodní živnosti, kterou je koupě za účelem jeho dalšího prodeje a prodej (srov. také § 33 a násl. zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů). Povahu prodeje zboží v obchodě má pouze tzv. maloobchodní prodej.

§ 2 odst. 2 ObchZ taxativně vymezuje podnikatele jako *osoby zapsané v obchodním rejstříku, dále osoby, které nejsou zapsány v obchodním rejstříku a podnikají pouze na základě živnostenského oprávnění, jakož i jiné osoby podnikající na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, a fyzické osoby, které provozují zemědělskou výrobu a jsou registrovány podle zvláštního předpisu*. Za podnikatele se pokládají také zahraniční osoby, jestliže mají právo podnikat v zahraničí podle cizího právního řádu (srov. § 23 ObchZ).

Statut podnikatele podle § 2 odst. 2 písm. a) ObchZ neztrácí ani osoba, která je zapsána do obchodního rejstříku a současně

---

³² Relativně komplexní definici prodávajícího poskytuje zákon o ochraně spotřebitele. Dle § 2 odst. 1, písm. b) se za něj považuje podnikatel, který spotřebiteli prodává výrobky nebo poskytuje služby.

není oprávněna k podnikání.³³ J. Lavický³⁴ uvádí, že vyskytne-li se v praxi situace, kdy prodávající se za podnikatele pouze vydává, ačkoli jím není, nebo jednáním přesahuje rámec jeho podnikatelské činnosti a současně je kupující v dobré víře, že jedná s podnikatelem, lze takovou osobu považovat za prodávajícího ve smyslu § 612 OZ a rovněž tuto smlouvu považovat za uzavřenou v režimu prodeje zboží v obchodě.

Je namístě podívat se na tuto problematiku také z pohledu rozhodovací praxe soudů, zaznamenat její vývoj a budoucí tendence. Nejvyšší soud zpočátku opakovaně judikoval³⁵, že kupní smlouvy uzavírané k realizaci podnikatelské činnosti, k níž neměla příslušná osoba požadované oprávnění – koncesi, jsou podle ustanovení § 39 OZ absolutně neplatné, neboť svým obsahem i účelem obcházejí zákon, a to zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Později následovalo rozhodnutí odvolacího soudu v jiné věci, které bylo prvním krokem k prolomení této rozhodovací praxe, neboť krajský soud v rozporu s tehdy konstantní judikaturou Nejvyššího soudu judikoval, že sama skutečnost, že prodávající (podnikatel) v době uzavření kupní smlouvy o prodeji zboží neměl k provozování živnosti příslušné živnostenské oprávnění, ještě nemusí zakládat absolutní neplatnost této kupní smlouvy.³⁶ Tento závěr o dva roky později potvrdil také Nejvyšší soud.³⁷ Lze tedy předpokládat, že napříště nedostatek příslušného živnostenského oprávnění nebude důvodem pro zpochybnění platnosti právního úkonu uzavřeného neoprávněným podnikatelem.

---

³³ Viz také Štenglová, I, Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 11. vydání, C.H.Beck, Praha 2006, str. 6.

³⁴ Lavický, P.: *Spotřebitelské smlouvy*, Časopis pro právní vědu a praxi, 2001, č. 2., str. 201.

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ve svém ze dne 25. 3. 1998, sp. zn. 2 Odo 117/97 a rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdo 1659/97.

³⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 11. 2002, sp. zn. 10 Co 657/2002.

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 32 Odo 314/2003.

Jsem toho názoru, že zásada autonomie vůle stran tak typická pro soukromé právo by měla být klíčová při posuzování platnosti či neplatnosti smlouvy uzavřené s osobou neoprávněně podnikající, a směřoval-li tedy úmysl kupujícího k uzavření smlouvy, byl-li nad to ještě v dobré víře, je třeba chránit takto nabytá práva.

Dále je nutno vzít do úvahy, že subjektem, který se dopustil jednání porušující ustanovení živnostenského zákona byl prodávající a toto jeho jednání má mít důsledky zejména v oblasti práva veřejného.³⁸ Je také žádoucí zdůraznit existenci § 3a ObchZ, který stanoví, že povaha a platnost právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat, nebo že nemá oprávnění k podnikání.

Ve stejném smyslu je koncipována také veřejnoprávní ochrana spotřebitele při neoprávněném podnikání. Zákon o ochraně spotřebitele v § 27 stanoví, že *povinnosti prodávajících, výrobců, dovozců nebo dodavatelů mají i osoby, které provozují činnosti³⁹ bez příslušného oprávnění.*

Jak veřejnoprávní tak soukromoprávní ochraně spotřebitele je tedy společné, že protiprávní jednání prodávajícího neznamena v žádném případě snížení úrovně ochrany spotřebitele, které by se mu dostalo, jednal-li by prodávající po právu. Je tomu tak zejména s ohledem k tomu, že pro kupujícího (spotřebitele), který není zpravidla při běžném nákupním styku s to rozpoznat, zda je ten který prodávající oprávněným podnikatelem by hrozilo velké nebezpečí a ohrožení spočívající ve zmenšené ochraně jeho práv při takovém prodeji.⁴⁰

---

³⁸ Orgány vykonávající dozor nad živnostenským podnikáním mohou prodávajícímu uložit sankci.

³⁹ Dle § 27 zákona č. 634/1992, o ochraně spotřebitele, v platném znění, jde o činnosti vymezené v § 2 odst. 1 písm. b) až e).

⁴⁰ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1802.

Další znak charakterizující prodávajícího jako podnikatele je podnikatelská činnost. Podnikatelskou činností, neboli podnikáním, se rozumí *soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku* (srov. § 2 odst. 1 ObchZ). Z dané definice je zajímavým prvkem zejména „soustavnost“ podnikatelské činnosti, kterou se rozumí trvalejší periodičita právních úkonů. Při striktním dodržení definice vymežující podnikání by bylo možné dovodit, že pod režim prodeje zboží v obchodě by nespadala nahodilá, ojedinělá činnost podnikatele, která se neuskutečňuje v rámci jeho maloobchodní činnosti. Dle mého názoru by ovšem takovýto závěr znamenal omezení soukromoprávní ochrany spotřebitele, neboť v případě, že si spotřebitel zakoupí zboží od podnikatele, jehož periodičnost prodeje nepostačuje pro konstatování, že se jedná o prodej soustavný, vyloučilo by to aplikaci zvláštních ustanovení o prodeji v obchodě dle OZ a právní postavení spotřebitele by se tak objektivně v důsledku neaplikace speciální ochrany dle § 612 a násl. zhoršilo. Vezmeme-li v potaz, že je v současné době pro platnost právního úkonu zakládající právní vztah prodeje zboží v obchodě irelevantní, že prodávající není podnikatelem, nebo že svým jednáním překročí rámec své podnikatelské činnosti, pak by tím spíše měla být chráněna dobrá víra spotřebitele, že jedná s podnikatelem, ačkoli ten nepodniká ve smyslu obchodního zákoníku.

Definici soustavnosti podnikatelské činnosti bezesbytku naplňuje například sezónní stánkový prodej, neboť také sezónní činnost, nebo činnost prováděná pouze v určitých, byť nepravidelných intervalech je možno považovat za podnikání.

Posledním hlediskem charakterizujícím prodávajícího dle OZ je, že je nezbytné, aby dle zásady nikdo nemůže na jiného převést více práv, než jaká sám má, byl prodávající vlastníkem věci

(předmětu prodeje). Je tomu tak i přesto, že se nejedná o zákonem explicitně vyjádřenou podmínku.⁴¹ Není však nezbytně nutné, aby byl prodávající vlastníkem předmětu prodeje již v době uzavření smlouvy; rozhodující je, zda se jím stal v době, kdy má vlastnické právo k předmětu prodeje přejít na kupujícího.⁴² Tento závěr byl potvrzen také judikaturou Nejvyššího soudu ČR, který konstatoval, že *sama skutečnost, že prodávající v době uzavření smlouvy nebyl ani vlastníkem prodávané věci ani neměl právo s ní nakládat nečinní smlouvu neplatnou, zvláště když účinnost kupní smlouvy byla odložena k okamžiku řádného nabytí věci prodávajícím.*⁴³

Vymezení subjektů právního vztahu prodeje v obchodě doplňuje ta část občanského zákoníku pojednávající o spotřebitelských smlouvách. Ze znění § 52 odst. 2 OZ lze vymezit dodavatele jako *osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.*⁴⁴ Stejně jako v případě pojmu spotřebitel, nelze ani termín dodavatel chápat jako synonymum k pojmu prodávající. Nutno poznamenat, že použití tohoto termínu, jakož i jeho interpretace není jednotná, a to jak v právu komunitárním, tak i v českém právním řádu. Lze se setkat s označením věřitel, prodávající⁴⁵, obchodník⁴⁶, poskytovatel⁴⁷, provozovatel⁴⁸ apod.

---

⁴¹ Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, a.s., Praha, 2005, s. 242

⁴² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 1556.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 981/2001.

⁴⁴ Český právní řád neobsahuje definici „podnikatelská činnost“. Analogicky je však, dle mého názoru, možno použít definici „podnikání“ obsaženou v § 2 odst. 1 ObchZ.

⁴⁵ Čl. 1 odst. 2 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží.

⁴⁶ Čl. 2 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách).

Domnívám se, že na komunitární úrovni nejnepříčetněji vymezuje dodavatele směrnice 97/7/ES, jež v článku 2 odst. 3 uvádí, že *dodavatelem je jakákoli fyzická nebo právnická osoba, která ve smlouvách v oblasti působnosti této směrnice jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání*. Ať již je osoba v právu ES/EU označena jakkoli, je potřeba ji posuzovat na základě kritéria výsledku jednání. Je-li tedy výsledkem jednání realizace obchodní, profesní, podnikatelské činnosti, může být subjekt právního vztahu charakterizován jako dodavatel. Pro splnění pojmového znaku dodavatele je dále nezbytné, aby jeho jednání mělo charakter obvyklé, opakované činnosti, nikoli činnosti nahodilé. K tomuto lze ještě dodat, že ani bezúplatnost poskytované služby nemůže pro dodavatele znamenat, že by se odpovědnosti vůči spotřebiteli mohl zprostit.⁴⁹

Co se týče termínu dodavatel obsaženém v § 52 odst. 2 OZ, mám za to, že se stejně jako v případě pojmu spotřebitel jedná o nejobecnější definici použitelnou pro celé soukromé právo. Dodavatelem může být jak fyzická, tak i právnická osoba, veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná.⁵⁰

Použití slovního spojení „obchodní nebo jiná podnikatelská činnost“ je některými autory považováno za problematické, neboť je zcela zřejmé, že obchodní činnost lze podřadit pod pojem podnikatelská činnost.⁵¹ Domnívám se, že by tedy de lege ferenda bylo případné v nové právní úpravě upustit od pojmu obchodní

---

⁴⁷ Čl. 2 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES.

⁴⁸ § 54a odst. 4 OZ.

⁴⁹ Více viz Tomášek, M.: *Pokračování evropské diskuse o pojmu „spotřebitel“*, Evropské právo, příloha Právních rozhledů, 2003, č. 10, str. 11.

⁵⁰ Pipková, H.: *Ochrana spotřebitele ve vztahu ke komunitárnímu právu*, Právní rádce, 2005, č. 8.

⁵¹ Lavický, P.: *Spotřebitelské smlouvy*, Časopis pro právní vědu a praxi, 2001, č. 2, s. 200 – 208.

činnost a místo něj zařadit výkon profesní (pracovní) činnosti⁵², tak jak to činí komunitární i anglické právo.

1.5.2. Kupující a spotřebitel

Právní úprava prodeje zboží v obchodě v § 612 OZ hovoří pouze o zvláštních vlastnostech prodávajícího jako speciálního subjektu a kupujícího nijak blíže nespecifikuje. Kupujícím může být jak fyzická, tak právnická osoba, která není podnikatelem, ale i podnikatel, je-li při uzavření smlouvy zřejmé, že kupované zboží nemá sloužit podnikatelské činnosti kupujícího (např. má sloužit k uspokojení jeho osobních potřeb), nebo kdy není zřejmé, že má k tomuto účelu sloužit (např. při nákupu v obchodě není zřejmé, že podnikatel kupuje věc k podnikatelským účelům).⁵³ Domnívám se, že pro určení toho, zda je věc kupována pro podnikatelský či nepodnikatelský účel je primárně relevantní především vůle projevená kupujícím.

Má-li se závazkový právní vztah řídit ustanoveními o prodeji zboží v obchodě, nesmí se na straně kupujícího jednat o obchod.⁵⁴ Režimu obchodního zákoníku jsou podřízeny také všechny právní vztahy, v nichž na straně kupujícího vystupuje stát nebo územní samosprávný celek jednající s cílem zabezpečit veřejné potřeby.⁵⁵

Z ustanovení občanského zákoníku o spotřebitelských smlouvách, provedené v obecné části OZ v § 52 odst. 3, zjistíme materiální znaky charakterizující spotřebitele. Spotřebitelem je dle dikce § 52 odst. 3 OZ *osoba, která při uzavírání nebo plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské*

---

⁵² Jedná se např. o poskytování služeb advokátem, lékařem atd. Pod tento termín není možno podřadit vztah mezi pracovníkem (zaměstnancem zaměstnavatele, který je podnikatelem), a který v rámci výkonů pracovních povinností prodává zboží konečnému spotřebiteli.

⁵³ Viz Knapková, M., Švestka, J. a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, ASPI, Praha, 2002, str. 167-168.

⁵⁴ Srov. § 261 odst. 1 a 2 ObchZ.

⁵⁵ Srov. § 261 odst. 1 ObchZ.

činnosti.⁵⁶ Domnívám se, že pojem „spotřebitel“ je v OZ vymezen širěji než pojem „kupující“ v § 612 a násl. OZ. Lze dojít k závěru, že toliko každý kupující při prodeji v obchodě bude spotřebitelem, avšak ne každý spotřebitel již bude kupujícím. Definice spotřebitele, kterou nalezneme ve výše uvedeném ustanovení občanského zákoníku, se použije pouze pro účely občanského zákoníku, což v sobě zahrnuje i kupujícího při prodeji zboží v obchodě dle § 612 a násl. OZ.

Občanský zákoník však v ustanovení § 52 odst. 3 hovoří obecně pouze o osobě, přičemž výkladem lze dospět k závěru, že lze pod tento termín zahrnout jak fyzické, tak právnické osoby.⁵⁷ Výše uvedené stanovisko lze podpořit také zněním § 54 písm. f) OZ, který hovoří o domácnosti a také o sídle spotřebitele.⁵⁸ Tento závěr však neplatí bezvýjimečně. Definici obsaženou v § 52 odst. 3 OZ je třeba chápat jako definici generální, z níž existují výjimky v podobě speciální definice obsažené v § 54a odst. 4 písm. c) OZ, jež zužuje osobní vymezení spotřebitele pouze na osobu fyzickou. Je zřejmé, že § 52 odst. 3 OZ se nevztahuje pouze na fyzickou osobu, ale stejně tak i na osobu právnickou. Není však již jasné, zda je tato legislativní konstrukce zamýšlená, či zda se jedná o určité nedorozumění při transpozici směrnic ES v oblasti ochrany spotřebitele.⁵⁹ V každém případě je nezvratným faktem, že minimálně v případě transpozice směrnic 85/577/EHS, 93/13/ES a 97/7/ES se jedná o přesahující transpozici, ke které by se mělo přistupovat pouze tehdy, uvedl-li zákonodárce, že existují

---

⁵⁶ Další definici spotřebitele nalezneme v rámci úpravy smluv o finančních službách uzavíraných na dálku. Ustanovení § 54a odst. 4 OZ za spotřebitele označuje fyzickou osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.

⁵⁷ Rovněž dle slovenského právního řádu je za spotřebitele považována také právnická osoba. Viz zákon č. 40/1964 Zb., Občianský zákoník a zákon č. 634/1992 Zb., o ochrane spotrebiteľa.

⁵⁸ Shodně viz Matejka, J.: *Úprava spotřebitelských smluv v právním řádu ČR se zvláštním zřetelem k tzv. distančním smlouvám*, Právník, 2002, č. 9, str. 952.

⁵⁹ Salač, J.: *ESD: Právnická osoba není spotřebitelem ve smyslu směrnice 93/13/EHS*, Soudní rozhledy, 2002, č. 3, str. 115-116.

důvody pro zohlednění národních specifik, což však zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu č. 367/2000 Sb. nečiní.

Právo ES/EU pojem „spotřebitel“ definuje hned v několika předpisech sekundární legislativy, ale vždy pouze pro smlouvy spadající do oblasti působnosti, na které se příslušná směrnice ES vztahuje.^{60, 61} Komunitární právo považuje (s jedinou výjimkou u směrnice Rady 90/314/ES ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy) za spotřebitele pouze osobu fyzickou⁶², což potvrzuje i judikatura Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“).

ESD ve věci C-541/99 *Cape Snc v. Ideal service Srl a C-542/99 ve věci Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl*.⁶³ posuzoval výklad pojmu „spotřebitel“, konkrétně v kontextu směrnice 93/13/ES, a judikoval, že za spotřebitele lze považovat toliko výhradně osobu fyzickou. Jedním ze silných argumentů pro tento závěr je zcela logický úsudek ESD a sice, že při výkladu pojmu spotřebitel je nutno brát v potaz pouze soukromého, konečného

---

⁶⁰ V primárním právu se s definicí pojmu spotřebitel nesetkáme, leč ochrana spotřebitele je zmiňována na různých místech Smlouvy o založení Evropského společenství např.: v čl. 153, čl. 95 odst. 3 a čl. 333 odst. 1 písm. e).

⁶¹ Dále viz čl. 2 směrnice Rady 85/577/ES ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, čl. 1 odst. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží, čl. 2 písm. d) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES, článek 2 písm. e) směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli a článek 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách).

⁶² Směrnice 97/7/ES vymezuje spotřebitele v čl. 2 odst. 2 jako *jakoukoli fyzickou osobu, která jedná za účelem, který nelze považovat za jeho podnikatelskou činnost nebo výkon povolání*, směrnice 93/13/ES spotřebitelem rozumí *fyzickou osobu, která jedná pro účely, které nespádají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání*. Konečně směrnice 2000/31/ES za spotřebitele považuje *fyzickou osobu, která jedná za účelem nespádajícím do její profesní či obchodní činnosti*.

⁶³ Rozsudek ESD ze dne 22.11.2001 ve spojených právních věcech C-541/99 *Cape Snc v. Ideal service Srl a C-542/99 ve věci Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl*.

spotřebitele⁶⁴, jímž může nepochybně být pouze „zranitelná“⁶⁵ osoba fyzická.

Ačkoli se zdá být názor ESD o tom, že spotřebitelem může být pouze osoba fyzická, nezpochybnitelný, je třeba vzít v úvahu celou argumentaci, která v řízení ve věci *Cape Snc v. Ideal service Srl* padla. Třebaže se může zdát jednoznačné, že definice spotřebitele daná směrnicí 93/13/ES je jasná a že považuje za spotřebitele pouze fyzickou osobu, byl zajímavý také závěr, který v řízení padl, že směrnice 93/13/ES neznemožňuje členským státům transponovat toto ustanovení do vnitrostátního právního řádu tak, že se za spotřebitele bude pokládat i osoba právnická.⁶⁶

Dle ESD by však takovéto rozšíření osobní působnosti v národních právních řádech muselo být opodstatněné a dostatečně srozumitelné.

Z druhé zprávy Komise Evropských společenství (dále jen „Komise ES“) o pokroku týkající se společného referenčního rámce⁶⁷ lze vysledovat poslední vývoj diskuse k této otázce. Zpráva potvrzuje všeobecnou shodu na tom, že do definice spotřebitele by měly spadat pouze fyzické osoby.⁶⁸ Rovněž navrhovaná Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů⁶⁹, která se v současné době v rámci rozhodovacího procesu mezi orgány ES nachází ve fázi předání Evropskému parlamentu a která je výsledkem přezkumu spotřebitelského *acquis* v kapitole 1, článku 2 odst. 1 obsahuje definici

---

⁶⁴ C-89/91 *Searson Lehman Hutton*.

⁶⁵ Vyloučení právnických osob z pojmu spotřebitel opírá ESD ve své argumentaci o pojetí „zranitelnosti“ spotřebitele, které již dříve judikoval v právních věcech C-240/98 a C-244/98 *Oceano Grupo Editorial* ze dne 27. června 2000.

⁶⁶ Viz stanovisko vlády Španělska a Francie ve spojených právních věcech C-541/99 a C-542/99.

⁶⁷ Common Frame of Reference (CFR)- společný referenční rámec- je unijním nástrojem, jenž si klade za cíl zkvalitnit a revidovat komunitární legislativu vytvořením koncepčního a terminologického základu pro vypracování základních principů smluvního práva zformováním jednotných definic a vzorových ustanovení.

⁶⁸ Zpráva Komise Evropských společenství ze dne 25.7.2007KOM (2007) 447 v konečném znění.

⁶⁹ KOM/2008/614/FINAL

spotřebitele, která jasně vyznívá pouze ve prospěch pojetí spotřebitele jako osoby fyzické.⁷⁰

Na tomto místě je nutné poznamenat, že rozhodovací pravomoc ESD se neomezuje pouze na interpretaci práva ES/EU, ale v rozhodovací pravomoci musí ESD vzít v potaz také mezinárodní úmluvy, k nimž se zavázaly členské státy EU. Mezi tyto dokumenty patří též Úmluva o právu rozhodném pro závazkové poměry ze smluv a Úmluva o soudní příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Obě úmluvy počítají s pojmem spotřebitel, kterým je tu osoba, jež při uzavírání smlouvy není spojena s profesionální nebo obchodní (podnikatelskou) činností.⁷¹ Dle judikatury ESD⁷², v níž soud interpretoval obě tyto úmluvy, je nutno přihlížet nejen k postavení dotčené osoby, ale především k účelu smlouvy, pro který osoba kontrakt uzavřela. Dle ESD je v souladu se smyslem ustanovení o ochraně spotřebitele obsažené v těchto úmluvách chránit smlouvy uzavřené pouze za účelem uspokojení vlastních potřeb jednotlivce a mimo a nezávisle na jakékoli obchodní či profesní aktivitě.⁷³

Je nicméně žádoucí upozornit na skutečnost, že se výklady pojmu spotřebitel v právních řádech jednotlivých členských států EU liší. Francouzský Spotřebitelský zákoník tak např. pouze rozlišuje mezi spotřebiteli a jinými neprofesionály, čímž ze své působnosti právnícké osoby nevyloučil.

---

⁷⁰ *Spotřebitelem se rozumí fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za její živnost, podnikání, řemeslo nebo povolání.*

⁷¹ Srov. čl. 5 Úmluvy o právu rozhodném pro závazkové poměry ze smluv ze dne 19. června 1980 a čl. 13 Úmluvy o soudní příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Bruselská úmluva) ze dne 27. září 1968.

⁷² C-45/96 *Bayerische Hypotheken- und Wechselbank AG. V. Edgar Dietzinger a C-89/91 Searson Lehman Hutton.*

⁷³ Rakovský, A.: *Spotřebitel v občanském zákoníku ve světle judikatury Evropského soudního dvora*, Evropské právo, příloha právních rozhledů, 2003, č. 4, str. 5-8.

Z dalších evropských právních úprav je možno zmínit anglické právo, které v samostatném zákoníku upravujícím kupní smlouvu The Sale of Goods Act, neposkytuje legální definici spotřebitele. Tu najdeme v The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002. Spotřebitelem se zde rozumí pouze fyzická osoba, která při uzavírání smlouvy jedná v rámci jiné než podnikatelské, služební nebo profesní činnosti. Definice se téměř shoduje s ustanovením § 52 odst. 3 OZ. Zvláštností je, že anglický zákon upravující spotřebitelské úvěry (The Consumer Credit Act 1974) a zahrnuje mezi spotřebitele také sdružení fyzických osob.

Zajímavou odlišností anglické i komunitární terminologie při definování pojmu spotřebitel je zdůraznění profesní činnosti a výkonu povolání.

Rovněž německý občanský zákoník⁷⁴, který shodně s komunitární úpravou za spotřebitele považuje pouze osobu fyzickou, akcentuje skutečnost, že spotřebitel smlouvu uzavírá za takovým účelem, který nenáleží do jeho obchodní nebo samostatné profesní činnosti. Německý zákonodárce tedy na rozdíl od anglické úpravy vyloučil z působnosti zákona pouze svobodná povolání, která jsou považována za živnostenské podnikání.

Projekt Evropského zákoníku o smlouvách (CEC)⁷⁵ definuje spotřebitele⁷⁶ jako osobu („individual“), která jedná v rámci jiné než profesionální činnosti. Z jazykového výkladu použitého termínu „individual“ je zřejmé, že se jedná o jednotlivce, jedince. Jsem toho názoru, že pod tento pojem není možné právnické osoby subsumovat. Rovněž ze závěrů Studijní skupiny pro

---

⁷⁴ § 13 Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník).

⁷⁵ Gandolphi, G. et al., Code européen des Contrats. Avant-projet, Milano: Dott. A. Giuffrè editore, 2002.

⁷⁶ Čl. 9 odst. 2 European Contract Code dostupný z <http://www.accademiagiurprivatistieuropei.it/>

Evropský občanský zákoník vyznívá jednoznačný závěr o tom, že je za spotřebitele nutno považovat pouze osoby fyzické.⁷⁷

V mezinárodních právních úpravách lze taktéž vysledovat rozdíly. Zatímco právní úprava kanadské provincie Quebec, jakož i brazilská a australská právní úprava pod termín spotřebitel zahrnují i právnickou osobu, nizozemské a belgické právo je konformní s omezujícím výkladem ESD.⁷⁸

De lege ferenda by bylo jistě žádoucí na úrovni Evropských společenství ustálit jednotný výklad pojmu spotřebitel. Dále bych se přikláněla, vzhledem k výše uvedenému, k shodnému vymezení pojmu v rámci všech právních řádů členských států EU a za spotřebitele v nich považovat pouze osobu fyzickou.

V rámci mezinárodního práva soukromého se s pojmem spotřebitel setkáme na dvou místech. Římská úmluva aplikovatelná do 17. prosince 2009 v čl. 5 odst. 1 hovoří o spotřebiteli pouze jako o „určité osobě“, *keré je zboží poskytováno za účelem, který nelze považovat za výkon povolání nebo provozování živnostenské činnosti*. Z použitého slovního spojení „určitá osoba“ lze výkladem dovodit, že se za ni považuje jak osoba fyzická, tak právnická, ačkoli N. Rozehnalová a V. Týč se kloní spíše k závěru preferující užší výklad ve prospěch fyzické osoby.⁷⁹

Nařízení Řím I nejednoznačné pojetí spotřebitele v rámci mezinárodního práva soukromého odstranilo, když v čl. 6 stanoví, že *spotřebitelskou smlouvou je smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti*.

---

⁷⁷ http://www.sgecc.net/media/downloads/consumers_and_professionals.pdf

⁷⁸ Tomášek, M.: *Pokračování evropské diskuse o pojmu „spotřebitel“*, Evropské právo, příloha Právních rozhledů, 2003, č. 10, str. 9.

⁷⁹ Rozehnalová, N., Týč, V.: *Evropský justiční prostor v civilních otázkách*, Masarykova univerzita Brno, Brno, 2003, str. 98.

Jak uvádí T. Hulva ve své publikaci *Ochrana spotřebitele*, je možné setkat se s prameny⁸⁰, jež při prodeji v obchodě označují jako výlučný subjekt na straně kupujícího spotřebitele. Ten musí splňovat předpoklady dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) ZOS.⁸¹ Zákon o ochraně spotřebitele ovšem podává definici spotřebitele pouze pro účely svých vlastních ustanovení. Neobsahuje-li tedy občanský zákoník výslovný odkaz na definici spotřebitele v zákoně o ochraně spotřebitele, nelze ji použít ve vztazích jím upravených.

Rovněž zákon o ochraně spotřebitele považuje za spotřebitele jak osobu fyzickou, tak právnickou. § 2 písm. a) ZOS je, dle vyjádření předkladatele⁸², plnou transpozicí čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. Je však zcela zřejmé, že se opět jedná o transpozici jdoucí nad rámec směrnice, jelikož směrnice 98/6/ES jasně definuje spotřebitele pouze jako osobu fyzickou.⁸³ Takovéto širší pojetí subjektu neznamena sice porušení komunitárního práva, jelikož se jedná o využití metody minimální harmonizace, avšak ani v tomto případě smysl a účel takovéto úpravy zákonodárce nevyjasnil.

Závěrem lze uvést, že je především vhodné zvážit, zda je v našem právním prostředí vhodné chránit mandatorními požadavky rovněž osoby právnické. Dle mého mínění snižují takováto ochranná opatření členského státu EU, která jsou ovšem ospravedlněna metodou minimální harmonizace,

---

⁸⁰ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. 5.* vydání, C.H.Beck, Praha, 1999, str. 656.

⁸¹ Spotřebitelem je dle (§ 2 odst. 1 písm. a) ZOS fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami.

⁸² Viz srovnávací tabulka Ministerstva financí pro notifikaci směrnice 98/6/ES.

⁸³ Čl. 2 písm. e) "spotřebitelem" rozumí fyzická osoba, která kupuje výrobek pro účely nespádající do její obchodní nebo pracovní činnosti.

konkurenceschopnost v rámci jednotného vnitřního trhu. Z tohoto důvodu jsem toho názoru, že by ochrana spotřebitele realizovaná prostřednictvím směrnic ES měla být založena na metodě úplné harmonizace. Také ESD ve svých rozhodnutích shledal, že přísnější ochrana spotřebitele může za určitých okolností znamenat překážku obchodu mezi členskými státy EU, která může být kvalifikována jako nepřiměřená a taková úprava je považována za neslučitelnou s právem Evropských společenství.⁸⁴ Nejistotu prohlubuje dále fakt, že rozhodovací praxe ESD v otázce pojmu spotřebitel ESD není zcela konstantní (viz rozsudek ESD C-361/89 *P. Di Pinto*⁸⁵), neboť v každé věci interpretuje pojem „spotřebitel“ vždy v kontextu konkrétní směrnice ES.

Nadto v tomto pojetí spatřuji neodůvodněné omezení staré civilistické zásady smluvní volnosti. Rovněž odborná literatura⁸⁶ zastává názor, že rozšířením okruhu privilegovaně chráněných osob i na osoby právnické se do určité míry snižuje úroveň ochrany původního mnohem omezenějšího okruhu chráněných osob, jímž byl bezesporu původně pouze spotřebitel-fyzická osoba.

Takto široké pojetí spotřebitele se liší také od nového pojetí definice spotřebitele v rámci smluvních vztahů s mezinárodním prvkem (viz Řím I).

Vzhledem k výše popsanému je nesporné, že jeden z hlavních problémů právní úpravy institutu prodeje v obchodě tkví v nejednotném a místy zcela zmatečném označování účastníků

---

⁸⁴ Např. Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 25. dubna 2002 ve věci C-52/00 Komise Evropských společenství proti Francouzské republice a Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 25. dubna 2002 ve věci C-154/00 Komise Evropských společenství proti Řecké republice.

⁸⁵ ESD judikoval možnost členských států provést směrnicí takovým způsobem, aby ochranu spotřebitele rozšířil také na jiné subjekty, včetně osob právnických. *Za spotřebitele lze považovat i takového obchodníka, který učinil právní úkon, jež nespadá mezi ty, které činí běžně.*

⁸⁶ Král, R.: *K přesahující transpozici směrnic ES*, Právník, 2001, č. 9, str. 905.

prodeje v obchodě, které by de lege ferenda, mělo doznat změn. Splet' mnoha různých označení, které se vyskytují v právních normách regulujících prodej zboží v obchodě, rozhodně nepřispívá k právní jistotě adresátů. K ochraně spotřebitele jako privilegovanému subjektu by se jistě mělo přistupovat rovněž s terminologickou přesností. Z toho důvodu je možné doporučit změnu právní úpravy zvláštních ustanovení o prodeji v obchodě v tom smyslu, že by se označení účastníků smlouvy o prodeji v obchodě sjednotilo s označením stran spotřebitelských smluv. Přejmenování subjektů prodávajícího a kupujícího v těchto ustanoveních občanského zákoníku na spotřebitele a dodavatele by znamenalo jasnou reflexi na doplňkové použití ustanovení § 51a a násl. o spotřebitelských smlouvách a de lege ferenda by tím došlo také k odstranění nepříznivých důsledků spočívajících ve špatném systematickém zařazení těchto smluv do části první OZ upravující obecná ustanovení (o tom viz dále).

2. Kupní smlouva při prodeji zboží v obchodě

2.1. Stručná charakteristika

Titulem pro vznik závazkového právního vztahu, který se bude řídit prodejem zboží v obchodě, je kupní smlouva o prodeji zboží v obchodě. Ta vzniká okamžikem, kdy se prodávající a kupující shodnou na jejím obsahu, tedy zejména na jejích podstatných náležitostech (*essentialia negotii*), jimiž jsou předmět prodeje a kupní cena.

Za podstatnou náležitost kupní smlouvy by bylo možno považovat i určení smluvních stran, tedy dostatečnou identifikaci prodávajícího a kupujícího. Jak ale Nejvyšší soud ČR judikoval, *vada v označení osoby, která je účastníkem smlouvy, nezpůsobuje sama o sobě neplatnost této smlouvy, pokud lze z celého obsahu právního úkonu jeho výkladem, popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byl právní úkon učiněn, zjistit, kdo byl účastníkem smlouvy.*⁸⁷

Vedle těchto podstatných náležitostí může smlouva obsahovat i další ujednání upravující práva a povinnosti smluvních stran tzv. obvyklé a vedlejší náležitosti obsahu smlouvy (*naturalia negotii* a *accidentalia negotii*). Jako příklad lze uvést zejména dobu plnění, způsob a místo předání zboží, dobu a způsob placení kupní ceny.

Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě upravují speciálním způsobem v § 615 OZ dohodu o předmětu plnění, vztahující se na věci, které se obvykle se zbožím neposkytují.

Prodávající je i bez zvláštní dohody s kupujícím povinen poskytnout kupujícímu s odevzdávanou věcí taková plnění, která

---

⁸⁷ Viz Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 25 Cdo 2356/99.

jsou stanovena zvláštními právními předpisy⁸⁸, a také ta, která se s ohledem na povahu předmětu prodeje nebo způsob prodeje obvykle poskytují. Za taková plnění, jejichž cena je zahrnuta v kupní ceně, je možno považovat například papírové nebo igelitové sáčky při koupi pečiva.

Tato plnění mohou být poskytována bezplatně nebo za úplatu, např. rozvoz zboží koupeného podle vzorku ze skladu.⁸⁹ Pokud si je smluvní strany vzájemně ve smlouvě nedohodnou, platí podpůrně zákonná ustanovení.

Při uzavření kupní smlouvy je třeba dbát ustanovení hlavy čtvrté OZ nazvané právní úkony. Platným právním úkonem tak dle § 37 OZ je pouze smlouva, která byla uzavřena svobodně, vážně, určitě a srozumitelně. Podle § 44 odst. 1 OZ *je smlouva uzavřena okamžikem, kdy přijetí řádného a včasného návrhu na uzavření smlouvy nabývá účinnosti.*

2.2. Náležitosti formy

Smlouvu o prodeji v obchodě stejně jako každou kupní smlouvu je možno zásadně uzavřít libovolnou formou, tedy písemně, ústně, ale i konkludentně. České občanské právo totiž vychází z obecné zásady bezformálnosti kupní smlouvy o prodeji věci movité. Předpokladem ovšem je, že tento způsob uzavření smlouvy nebude vzbuzovat pochybnosti o tom, co účastníci právního úkonu svým projevem zamýšleli.

Z projevů vůle stran musí být zřejmá vůle k tomu, aby vlastnické právo k věci přešlo na kupujícího.

Zákon u tohoto typu kupní smlouvy nestanoví nutnost písemné formy. Je tedy na účastnících, zda si písemnou formu

---

⁸⁸ Např. zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁹ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J: *Občanský zákoník. poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 10. vydání*, Linde, Praha, 2005, str. 542.

dohodou vymíní, nebo ne. Písemná forma smlouvy o prodeji v obchodě je podmínkou platnosti tehdy, dohodnou-li se na tom prodávající s kupujícím (viz § 46 odst. 1 OZ).⁹⁰ Písemně ji bude vhodné uzavřít zejména u prodeje na objednávku a také tehdy, je-li předmětem prodeje věc značně vysoké hodnoty, např. brilantové náušnice. Písemná forma vždy zvyšuje právní jistotu účastníků, ale není příliš častým jevem. Jelikož nelze zcela vyloučit, aby se předmětem smlouvy o prodeji v obchodě stala také věc nemovitá, je nutno upozornit na ustanovení § 46 odst. 1 OZ, které obligatorně stanoví písemnou formu pro smlouvy o převodech nemovitostí.

Za smlouvu v písemné formě není možno považovat pokladní bloky, účtenky nebo účty, které kupující při prodeji obdrží. Ty nejsou podmínkou platnosti smlouvy, nýbrž jsou pouze důkazním prostředkem, jímž lze dokázat uzavření smlouvy a plynutí záruční doby.⁹¹

Ústní formu mají zejména smlouvy při pultovém prodeji a konkludentní forma je zase typická pro prodej samoobslužný, kdy si často ani neuvědomujeme, že nějaký právní úkon činíme.

2.3. Podstatné náležitosti

Podstatnými náležitostmi smlouvy o prodeji v obchodě je dohoda účastníků o předmětu smlouvy o prodeji v obchodě a dohoda o kupní ceně. Chybí-li dohoda o kterékoli z těchto podstatných náležitostí, smlouva nevznikne (R 22/83).

---

⁹⁰ Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck Praha, 2008, str. 1559.

⁹¹ Pro uplatňování dalších práv kupujícího je důležité mít nějak doloženu tuto kupní smlouvu, například účtenkou. Účtenka musí obsahovat zejména: název a sídlo firmy, IČO, případně DIČ, dostatečnou identifikaci zboží, prodejní cenu, datum nákupu, razítko prodávajícího a podpis prodejce.

2.3.1. Předmět smlouvy o prodeji v obchodě – zboží

Základ pro vymezení předmětu smlouvy o prodeji v obchodě (dále jen „předmět prodeje“) nalezneme v ustanoveních týkajících se způsobilého předmětu občanskoprávních vztahů (§ 118 a násl. OZ) a v obecné úpravě o kupní smlouvě.

Z § 118 a násl. OZ vyplývá, že věcmi, které má prodávající odevzdat kupujícímu, mohou být pouze ty, které jsou způsobilé být předmětem občanskoprávních vztahů, pokud to jejich povaha, občanský zákoník či zvláštní úprava obsažená v jiných právních předpisech nevyklučují a k nimž má prodávající vlastnické právo. Výše uvedený závěr potvrzuje také judikatura českých a československých soudů⁹².

Předmětem prodeje proto nemohou být, např. tkáně a orgány odebrané za účelem transplantace, neboť obchodování s nimi je výslovně zákonem zakázáno.⁹³ Ty se označují za věci nezcizitelné, *res extra commercium*. Tuzemské peníze jako zákonné platidlo nemohou také být předmětem prodeje. Tím se mohou stát teprve tehdy, ztratí-li povahu zákonného platidla, např. sbírka historických mincí apod. Cizí peníze, valuty, se však prodávat smějí.

V dalším výkladu pracuji pouze s věcmi, byty a nebytovými prostory jako předměty prodeje v obchodě, neboť se domnívám, že jiné předměty občanskoprávních vztahů tak, jak je chápe § 118, se při prodeji v obchodě buď pravidelně vůbec neprodávají (práva), nebo by jejich prodej šel proti smyslu úpravy zvláštních ustanovení o prodeji v obchodě (např. pohledávky a jiné majetkové hodnoty).

---

⁹² Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR Rc 2/78 Stanovisko Cpj 42/77.

⁹³ Srovn. zákon č. 285/2002 Sb. O darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (transplantační zákon).

Z § 119 OZ lze dovodit, že předmětem kupní smlouvy může být jak věc movitá, tak nemovitá, přičemž z úpravy § 409 odst. 1 ObchZ vyplývá, že zbožím pro účely obchodní kupní smlouvy bude pouze věc movitá.

V rámci prodeje zboží v obchodě označuje zákonodárce předmět prodeje nejednotně jako „zboží“ nebo „věc“.⁹⁴ Oba právní pojmy používá *promiscue*. Teoreticky lze zboží definovat jako věc určenou k prodeji⁹⁵, a proto se také v rámci tohoto pojednání s těmito pojmy zachází rovněž více či méně *promiscue* tak aby sledovaly terminologii právního předpisu, který na předmětnou problematiku dopadá. Zatímco obsah pojmu „věc“ je v teorii práva i v praxi znám, pojem „zboží“ není v rámci občanského zákoníku nijak definován a výklad působí problémy. Roztříštěnost použité terminologie jde dál, když např. v § 620 odst. 1 OZ je obsažen ještě pojem třetí, a sice „spotřební zboží“, jenž je výsledkem transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží (dále jen „směrnice 1999/44/ES“) provedené zákonem č. 136/2002 Sb.

Transpozice směrnice 1999/44/ES způsobila zásadní pozitivní změny právní úpravy týkající se prodeje zboží v obchodě, ačkoli problematická zůstává transpozice těch právních institutů, které jsou spojeny s odpovědností prodávajícího za vady věci (o tom viz dále) a které zákonodárce nesprávně pochopil.

Tato směrnice spojuje pojem „zboží“ výlučně s věcí movitou. Čl. 1 odst. 2 písm b) směrnice 1999/44/ES definuje pro své účely „spotřební zboží“ jako *hmotné movité předměty s výjimkou zboží, které se prodává na základě výkonu rozhodnutí*

---

⁹⁴ V rámci zvláštních ustanovení o prodeji v obchodě se setkáme s ustanoveními, která používají pro předmět prodeje výlučně termín „zboží“ (např. § 612 a § 620 odst. 1), dále ta, která hovoří výlučně o „věci“ (např. § 613, § 616, aj.) a konečně ta, která užívají oba termíny současně jako synonyma (např. § 614 odst. 3).

⁹⁵ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1802.

nebo jiných soudních opatření, jako např. vodu, plyn (nejsou-li stáčený v omezeném objemu nebo v určitém množství např. v lahvích) a konečně s výjimkou elektrické energie. Rovněž navrhovaná Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů⁹⁶ v čl. 2 odst. 4 definuje „zboží“ pouze jako veškeré hmotné movité věci.

V souvislosti s „českým“ pojetím zboží také jako věci nemovité se v ČR poskytuje spotřebitelům odlišná úroveň ochrany než v jiných členských státech EU (např. ve Velké Británii⁹⁷ či Německu⁹⁸), což ovšem s odkazem na čl. 8 odst. 2 směrnice 1999/44/ES nezpůsobuje hrozbu zahájení řízení pro porušení Smlouvy proti České republice, neboť rozšíření pojmu „spotřební zboží“ by bylo zřejmě interpretováno jako přísnější opatření směřující k zajištění vyšší úrovně ochrany spotřebitele, což je záměr komunitárně legitimní.

Ačkoli by se z logiky věci a odborné literatury⁹⁹ zdálo být zřejmé, že předmětem prodeje mohou být pouze věci movité, je nutno upozornit na skutečnost, že judikatura Nejvyššího soudu ČR poslední doby hovoří právě ve prospěch opačného názoru. Nejvyšší soud ČR v rozsudku 33 Odo 1314/2005 judikoval, že *uzavře-li kupní smlouvu o prodeji nemovitosti (bytové jednotky) na straně prodávajícího osoba provozující živnost v oboru „realitní činnost“, je nutno na právní poměry z této kupní smlouvy aplikovat též zvláštní ustanovení občanského zákoníku o prodeji zboží v obchodě.* V předmětném rozhodnutí se Nejvyšší soud ČR neztotožnil s právními závěry soudu prvního stupně ani soudu odvolacího a rozhodl, že pro aplikaci speciálních

---

⁹⁶ KOM/2008/614/FINAL

⁹⁷ Viz § 61 odst. 1 The Sale of Goods Act 1979: „goods' includes all personal chattels other than things in action and money, and in Scotland all corporeal moveables except money; and in particular "goods" includes emblements, industrial growing crops, and things attached to or forming part of the land which are agreed to be severed before sale or under the contract of sale“

⁹⁸ Viz § 478 BGB (Bürgerliches Gesetzbuch (německý občanský zákoník).

⁹⁹ Fiala, J.: *Novela občanského zákoníku zvyšuje ochranu spotřebitele*, Právní zpravodaj, 2002, č. 3, str. 3.

ustanovení o prodeji v obchodě je určující primárně právní postavení smluvních stran tak, jak je vyžaduje § 612 OZ.

Přestože rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR směřuje k co nejširšímu pojetí pojmu zboží a pod pojem zboží zahrnuje i věci nemovité, je nezbytné uvést, že speciální pojem „spotřební zboží“ je třeba interpretovat v duchu komunitárního práva, tedy pod něj subsumovat pouze věci movité a nezaměňovat pojem „spotřební zboží“ s vnitrostátně použitým pojmem „zboží“.

2.3.1.1. Určení předmětu prodeje

Jelikož má předmět prodeje povahu essentialia negotii, je nezbytné, aby byl při uzavření smlouvy určen nepochybně dostatečnou identifikací, jinak je kupní smlouva absolutně neplatná (§ 37 odst. 1 OZ). Dle judikatury Nejvyššího soudu ČR¹⁰⁰ je *předmět dostatečně určen také tehdy, je-li identifikován ve smlouvě pouze typem a číslem a měl-li kupující současně možnost se před uzavřením smlouvy seznámit s charakterem jednotlivých položek v předloženém prospektu.*

Prodávaná věc je dostatečně identifikována, pokud je ve smlouvě určena buď individuálně, genericky (druhově), hromadně nebo úhrnně („jak stojí a leží“)¹⁰¹ v závislosti na prodávaném předmětu prodeje.

Nejčastěji uzavírá prodávající s kupujícím smlouvu o prodeji konkrétní, individuálně určené věci. Stejně tak při prodeji podle vzorků nebo na objednávku může být věc konkrétně určena (např. značkou, parametry, barvou). K její individualizaci ovšem dojde až při odevzdání věci kupujícím.

Zvláštní situace může nastat, když při prodeji podle vzorků nebo na objednávku je předmět prodeje určen jen některými

---

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. května 2001, sp. zn. 25 Cdo 1413/2000.

¹⁰¹ Fiala J. a kolektiv: *Občanské právo hmotné*, třetí vydání, MÚ Brno, 2002, str. 261.

znaky, takže sjednané ceně odpovídá více různých možností plnění. Nezáleží-li tedy kupujícímu na zbylých vlastnostech (např. na barvě, polevě, zdobení) a ponechá je na uvážení prodávajícímu, použijí se na tuto situaci obecná ustanovení závazkového práva (§ 561 odst. 1 OZ), podle nichž v případě, že je závazek možno splnit několika způsoby a pokud stranami nebylo dohodnuto jinak, má právo volby dlužník. Nepřistoupí-li k volbě, rozhodne o způsobu splnění věřitel. Od takovéto volby pak již nelze odstoupit. Kupující je ze zákona povinen toto plnění přijmout a zaplatit sjednanou cenu.¹⁰²

Za věc hromadnou se považuje více věcí hmotných, jež tvoří jeden celek, jediný předmět občanskoprávních vztahů. Například lze jako věc hromadnou uvést pár rukavic, jídelní servis, soubor jednotlivých dílů nábytku¹⁰³ nebo oblek. V případě posledně jmenovaného předmětu prodeje (oblek) se v praxi často setkáváme s problémem, zda je možné uplatňovat práva z odpovědnosti za vady, např. pouze na sako, aniž kupující prodávajícímu zároveň předloží také kalhoty. Z povahy věci hromadné, jako jediného předmětu závazkového vztahu, mám za to, že prodávající má právo po kupujícím požadovat předložení všech věcí movitých, jež tvoří jeden celek. Jiná situace by ovšem nastala, pokud by na účtence o zakoupení zboží byly kalhoty a sako uvedeny jako dvě samostatné účetní položky. Sako i kalhoty by si tak zachovaly svoji individualitu a zůstaly by samostatným předmětem právních vztahů.

Domnívám se, že je velmi nepravděpodobné, že by s ohledem na právní režim, kterým se smlouva o prodeji v obchodě řídí, byl

---

¹⁰² Toto úprava zůstává zachována v podstatě v nezměněné podobě také v návrhu nového občanského zákoníku v § 1664.

¹⁰³ *Soubor jednotlivých dílů nábytku v počtu, provedení a uspořádání tvořícím účelový, stylový nebo architektonicky jednotný celek, určený k vybavení zcela konkrétní místnosti nebo sloužící ke zvláštnímu účelu, je věcí hromadnou, nelze-li jeho jednotlivé díly odstranit, aniž by došlo k narušení jednoty celku. Viz Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky 33 Odo 447/2004 .*

určen předmět prodeje úhrnně¹⁰⁴. Méně častý, avšak ne zcela nemožný je také předmět prodeje vyjádřený genericky¹⁰⁵. Jednalo by se např. o nákup benzínu u čerpací stanice.

Kupující si musí uvědomit, že za výběr je odpovědný jen on sám. Jestliže tedy později zjistí, že mu zakoupené zboží nevyhovuje, nemůže po prodejci požadovat jeho výměnu nebo vrácení peněz.

Tohoto privilegia se však běžně dostává spotřebitelům například ve Velké Británii nebo v USA. Ve Velké Británii je spotřebiteli umožněno bez udání důvodu vrátit zboží v původním stavu ve lhůtě 28 dní. Prokáže se pouze dokladem o zakoupení zboží (účtenkou) a zboží mu bude vyměněno, nebo mu budou vráceny peníze.

Prodávající se na procesu výběru určitého zboží kupujícím účastní především prostřednictvím plnění svých informačních povinností, které mu ukládá zákon o ochraně spotřebitele (§ 9 a násl.). Prodávající kupujícího zejména informuje o vlastnostech a charakteru zboží, o jeho ceně, způsobu použití a údržby. O tom více v části o povinnostech prodávajícího.

2.3.1.2. Příslušenství a součást předmětu prodeje

Příslušenstvím věci jsou dle § 121 odst. 2 OZ *nejméně dvě povahou právně samostatné věci, které náležejí vlastníku věci hlavní, a jsou vlastníkem určeny k tomu, aby byly trvale užívány s věcí hlavní*. Typicky se tak bude jednat např. o návody

---

¹⁰⁴ Je-li předmět prodeje určen úhrnně, kupuje kupující věc jak stojí a leží (tj. bez určení druhu, množství, jakosti), tedy ve stavu, v jakém se věc nachází v době uzavření smlouvy (§ 501 OZ). Zde je zvláštním způsobem upravena odpovědnost prodávajícího za jakost věci. Prodávající odpovídá pouze za ty chybějící vlastnosti věci, o níž při prodeji prohlásil, že je věc má, nebo si je kupující vymínil a prodávající s jeho požadavkem vyslovil souhlas.

¹⁰⁵ Genericky určené jsou věci svou povahou zastupitelné. Určují se počtem, váhou, apod. (např. peníze, obilí). Viz Madar, Z. a kol.: *Slovník českého práva. II. díl*. Linde, Praha, 1995, str. 1221.

k použití, součástky strojů, adaptéry apod. Návrh občanského zákoníku hovoří v § 435 odst. 1 o příslušenství jako o věci vedlejší a stanoví, že *v pochybnostech, je-li něco příslušenstvím věci, rozhodne kritérium zvyklostí občanského života*¹⁰⁶. Takto nově koncipovaná úprava povede k výraznému potlačení subjektivního hlediska, a to ve prospěch hledisek jako je hospodářské určení věci a hlediska zvyklostí soukromého života. Významnou roli tady zřejmě bude neustále hrát rozhodovací praxe soudů, neboť ani výklad těchto částečně neurčitých právních pojmů není jednoznačný.

Právní úkony týkající se věci hlavní se zásadně týkají i jejího příslušenství (*accessorium sequitur principale*), což však neplatí naopak.¹⁰⁷ Tuto zásadu stanoví explicitně až připravovaný návrh občanského zákoníku, a to konkrétně v § 435 odst. 2. Současná nevýslovná právní úprava způsobuje, že závěry teorie, jakož i některá rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR působí konfúzně. Tak bylo např. rozsudkem Nejvyššího soudu ČR (sp. zn. 28 Cdo 133/2001) judikováno, že *při převodu vlastnictví sdílí příslušenství věci právní osud věci hlavní bez zřetele k tomu, jestli účastníci smlouvy v ní toto příslušenství výslovně identifikovali a bez zřetele k tomu, zda projevíli zákonem předepsaným způsobem vůli převést s věcí hlavní i příslušenství*. Naproti tomu jiná rozhodnutí (R 7/87, R 75/04) zaujala stanovisko opačné.¹⁰⁸ Nejsilnějším argumentem svědčícím proti názoru o převodu příslušenství bez současného stvrzujícího projevu vůle stran je fakt, že pro něj není opora v žádném ustanovení platného práva.¹⁰⁹ Za současného právního stavu tedy nelze jednoznačně konstatovat, že příslušenství přechází bez dalšího na nabyvatele

---

¹⁰⁶ § 436 Návrhu občanského zákoníku verze z 5. června 2008.

¹⁰⁷ Viz Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J.: *Občanské právo hmotné 1, 4.* aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005, str. 279.

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku verze z 5. června 2008, k § 435 až 438.

¹⁰⁹ Viz také Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J.: *Občanské právo hmotné 1, 4.* aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005, str. 279-280.

spolu s věcí hlavní, jež je předmětem prodeje¹¹⁰ a lze jen doporučit, aby si smluvní strany v rámci negociace jasně a srozumitelně stanovily, které další věci budou jako příslušenství s věcí hlavní převedeny.

Mám za to, že současná situace otrásá zásadou právní jistoty a legitimního očekávání adresátů právních norem. Přikláním se sice k názoru, že příslušenství (např. rám obrazu) věci je předmětem prodeje spolu s věcí hlavní, pokud se smluvně nedohodne jinak a dokud neztratí charakter příslušenství, ale bez zákonného zakotvení tohoto pravidla zůstane řešení této problematiky sporné.

Na rozdíl od příslušenství, které představují samostatné věci v právním smyslu, jejichž účelem je, aby se jich trvale užívalo společně s hlavní věcí, nepředstavuje součást věci samostatný objekt práv, pokud není zákonem stanoveno jinak (R 2/1978).¹¹¹

Podle § 120 odst. 1 OZ¹¹² *je součástí věci to, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž se tím věc znehodnotí.* Zjevným nedostatkem právní úpravy týkající se součástí věci je, že zákon neuvádí hlediska, podle kterých by bylo možno určit, co k věci podle její povahy náleží.

Záleží vždy na posouzení konkrétního případu a na úvaze soudu, co bude považováno za součást věci. Oddělením součásti by již věc jako celek nebyla touž věcí anebo by nemohla sloužit svému účelu (zpravidla hospodářskému, ale může jít i o účel jiný např. estetický, vzdělávací atp.) či by byla stejnou věcí, ale vadnou. Pokud by neoddělitelná součást věci představovala předmět prodeje, bylo by takové plnění plněním nemožným,

---

¹¹⁰ Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. září 2003, sp. zn. 31 Cdo 2772/2000 a *Soudní judikatura-rozhodnutí soudů z oblasti práva občanského, obchodního a pracovního*, ASPI, Praha, 1997, č. 2, str. 25.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 1990, 3 Cz 3/90.

¹¹² § 431-434 Návrhu občanského zákoníku verze z 5. června 2008.

způsobujícím neplatnost tohoto právního úkonu ve smyslu § 37 odst. 2 OZ.¹¹³

Lze konstatovat, že v případě součásti věci je judikatura českých soudů relativně ustálena. Za součást bytové jednotky jsou považována okna, vestavěné skříně, dveře apod. U motorových vozidel je to např. motor, palubní jednotka, kola apod. Nicméně Nejvyšší soud ČR nedávno judikoval, že technický průkaz je součástí silničního motorového vozidla, k němuž byl vystaven.¹¹⁴ Toto rozhodnutí považuji za kontroverzní, neboť ač z odůvodnění rozsudku vyplývá, že pro řízení automobilu je technický průkaz nepostradatelný, čemuž právně oponovat nelze, funkční využití motorového vozidla jistě bez technické průkazu ohroženo není. Tyto nejasnosti a kolísající rozhodovací praxe jsou dle K. Eliáše jedním z důvodů, proč je třeba nového, moderního kodexu soukromého práva.¹¹⁵

Součásti věci přecházejí na nového nabyvatele s věcí hlavní, i když nejsou výslovně uvedeny ve smlouvě o převodu věci hlavní (viz R 7/1987), jelikož součást věci sdílí to, co se po právní stránce týká věci hlavní (R 4/1992).¹¹⁶ Vzhledem k tomu, že součást věci přechází na nabyvatele věci ze zákona, je nerozhodné, zda byla v smlouvě o převodu vlastnického práva k této věci součást výslovně uvedena, a dokonce není ani významné, zda si nabyvatel uvědomil, že jde o součást věci.¹¹⁷

Bylo-li výsledkem výkladu o příslušenství předmětu prodeje doporučení, aby si smluvní strany ve smlouvě jasně vymezily, ke kterým věcem vedle věci hlavní má smlouvou o prodeji v obchodě přejít vlastnické právo z prodávajícího na kupujícího,

---

¹¹³ Viz 32 Odo 1172/2003.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 21 Cdo 694/2006.

¹¹⁵ http://www.ihned.cz/c4-10076530-25696050-000R00_d-o-tom-paragrafu-jsem-premyslel-rok

¹¹⁶ Stejný závěr vyslovuje také literatura. Viz Tomančáková, B.: *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*, Linde Praha a.s., Praha, 2008, str. 30.

¹¹⁷ Viz 4 Cz 25/85 a Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 11. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1432/2002.

lze uzavřít, že toto není v případě součásti věci tak naléhavé. Snad jen pro posílení jistoty lze kontrahentům navrhnout předmět prodeje ve smlouvě co nejprecizněji popsat.

2.3.2. Kupní cena

Občanské právo upravuje typicky tržní vztahy, a tudíž většina smluv jím upravených jsou smlouvy úplatné. Za úplatnou smlouvu považujeme tu smlouvu, kde se něco poskytuje za vzájemné plnění-protiplnění, zejména za peníze. Smlouva o prodeji v obchodě je pojmově úplatná.

Z výše uvedeného je zřejmé, že druhou podstatnou náležitostí pro vznik smlouvy o prodeji v obchodě je i dohoda o kupní ceně za předmět prodeje. Toto platí bezpodmínečně, lhotejně, zda se jedná o druh prodeje za hotové, nebo na úvěr. I při prodeji na úvěr se prodávající musí s kupujícím dohodnout na ceně prodávané věci.

Kupní cena je v podstatě suma peněz, jež vyjadřuje tržní hodnotu prodávané věci.¹¹⁸ V případě, že by kupní cena nebyla vyjádřena v penězích (viz také § 1 odst. 2 zákona č. 124/2003 Sb., o cenách), nejednalo by se o kupní smlouvu.¹¹⁹

Při prodeji v obchodě může být dohoda o kupní ceně uzavřena písemně, ústně i mlčky stanovením pevné částky, nebo způsobem, podle něhož bude cena později nepochybně určena. K platnosti smlouvy tedy postačí, jestliže smlouva obsahuje údaje nebo alespoň postup jejího dodatečného určení.^{120,121} Vždy se tak

---

¹¹⁸ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 1559.

¹¹⁹ Mohlo by se však jednat o smlouvu směnnou (viz § 611 OZ).

¹²⁰ V odborné časopisecké literatuře se lze setkat s názorem, že kupní cenu v případě kupní smlouvy uzavřené dle občanského zákoníku nelze platně určit ujednáním o způsobu jejího dodatečného určení. Viz Špička, M.: *Způsoby dodatečného určení kupní ceny z pohledu Nejvyššího soudu*, epravo.cz magazine, epravo.cz.a.s., 2008, č.1, str. 61.

¹²¹ Sjednání ceny definuje také zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, v § 2 odst. 2. Sjednáním ceny je: dohoda o výši ceny nebo dohoda o způsobu jejího určení. Dohodou o ceně se rozumí také zaplacení kupní ceny ve výši prodávajícím požadované.

ovšem musí stát způsobem, kterým bude možno kupní cenu zcela nepochybně určit, a to již v době uzavření smlouvy, neboť smlouva nemůže být platně uzavřena bez dosažení shody o jejích podstatných náležitostech.¹²² Smlouva, v níž by kupní cena nebyla nepochybně určena, by byla absolutně neplatná (§ 39 OZ).

Výše popsanou problematikou se Nejvyšší soud ČR ve své rozhodovací činnosti zabýval v souvislosti se stanovením kupní ceny odkazem na znalecký posudek. V prvním rozhodnutí¹²³ Nejvyšší soud ČR připustil možnost určit cenu odkazem na znalecký posudek, který bude vypracován až po uzavření smlouvy. V následujícím rozhodnutí¹²⁴ však Nejvyšší soud ČR nejudikoval v souladu se svým původním rozhodnutím a konstatoval, že smlouvu uzavřenou za stejných podmínek jako v prvním případě je nutno považovat za neplatnou pro neurčitost¹²⁵. Lze tedy předpokládat, že by v současné rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR neobstála pro neurčitost ani kupní smlouva, v níž strany zmocní určitou osobu, aby za ně cenu určila (cenová arbitráž).¹²⁶ Ustanovení § 1547 navrhovaného občanského zákoníku by tyto pochybnosti zřejmě rozptýlilo zcela, neboť výslovně stanoví, že *ujednání o určité náležitosti smlouvy může být nahrazeno ujednáním, že tuto náležitost určí třetí osoba*.

Odlišná pravidla respektující větší smluvní volnost stran¹²⁷ stanoví obchodní zákoník, jenž umožňuje, aby se smluvní strany výslovně dohodly na tom, že chtějí kupní smlouvu uzavřít i bez

---

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn.22 Cdo 1625/2002, pro obchodní kupní smlouvu viz Rozsudky Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 29 Odo 503/2001 a sp.zn. 29 Odo 330/2006. Shodně také rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 23. 6.1998 sp. zn. 44 Ca 84/98.

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 159/2002

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn.22 Cdo 1625/2002.

¹²⁵ Projev vůle je neurčitý, když není možné ani jeho výkladem dospět k nepochybnému poznání o tom, co chtěli účastníci projevit.

¹²⁶ Opačný názor zastává některá odborná literatura viz Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005, str. 173.

¹²⁷ Vždy je však třeba dbát zásad poctivého obchodního styku, určitosti, jednoznačnosti a srozumitelnosti právních úkonů.

určení kupní ceny (viz § 409 odst. 2).¹²⁸ V tomto případě je kupující povinen zaplatit tzv. přiměřenou (rozumnou, obvyklou) cenu. Ta se určuje nikoli subjektivně, ale objektivně a považujeme za ni cenu, za kterou se totéž nebo srovnatelné zboží za srovnatelných obchodních podmínek obvykle prodává¹²⁹. Konceptí toto řešení odpovídá čl. 55 Úmluvy o smlouvách o mezinárodní koupi zboží¹³⁰, jenž hovoří o kupní ceně, která se všeobecně účtovala v době uzavírání smlouvy za takové zboží a za srovnatelných okolností v příslušném obchodním odvětví.

Anglický The Sale of Goods Act dává stranám prostor pro uplatnění velmi široké smluvní volnosti, a tak je kupní cenu ve smlouvě možno určit buď konkrétní částkou, nebo v ní stanovit postup, kterým bude určena, ponechat stanovení ceny na určení třetí osobou a konečně je možné ji vyvodit z běžné kontraktační praxe smluvních stran.¹³¹ Tam, kde si strany kupní cenu nebo způsob jejího stanovení neurčí, platí, že kupující je povinen zaplatit cenu obvyklou (rozumnou).¹³² Obvyklou cenu kupující platí také tehdy, selže-li smlouvou stanovený postup nebo v případě, že se neuskuteční určení ceny cenovou arbitráží.¹³³

Dánský zákoník o kupní smlouvě obsahuje speciální dispozitivní právní normu, na základě níž se určí kupní cena pro kupní smlouvu se spotřebitelem.¹³⁴ Jedná se o úpravu velmi podobnou úpravě anglické. Není-li tedy stanovena fixní kupní cena a pokud absentují kritéria, na základě kterých by byla kupní cena zjištěna, je kupující povinen zaplatit takovou kupní cenu, za

---

¹²⁸ V odborné literatuře se lze setkat také s názorem, že výslovný projev vůle stran o uzavření kupní smlouvy i bez určení kupní ceny není podstatný. Viz Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P., a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 3. vydání. C.H.Beck, Praha, 2003, str. 243

¹²⁹ § 448 odst. 2 Obchz.

¹³⁰ Úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží byla publikována pod č. 160/1991 Sb.

¹³¹ Viz § 8 The Sale of Goods Act 1979.

¹³² Viz § 8 odst. 2 The Sale of Goods Act 1979.

¹³³ Viz § 8 The Sale of Goods Act 1979.

¹³⁴ § 72 Act on the Sale of Goods, Consolidation Act No. 23 of 28 March 2003

kteřou se zboží stejného druhu prodávalo v době, kdy byl kontrakt uzavřen, a to s přihlédnutím ke všem důvodným okolnostem. Takto široká definice by například zohledňovala také sezónní slevy apod.

Finský zákoník o ochraně spotřebitele¹³⁵ skýtá velmi detailní podmínky, na základě nichž se určí důvodná obvyklá cena. Mezi tyto podmínky se mimo jiné řadí také posouzení kvality a charakteristik zboží. Takto určená cena nesmí přesáhnout cenu, kterou prodávající v předmluvním období uváděl jako cenu maximálně možnou (stropovou)¹³⁶.

Pro úplnost je třeba zmínit připravovanou úpravu obsaženou v návrhu občanského zákoníku. Ten kupní cenu vymezuje v obecných ustanoveních v § 1808 a to velmi stroze větou: *„Kupní cena je ujednána dostatečně určitě, je-li ujednán alespoň způsob jejího určení.“* Dle mého názoru touto novou formulací nedojde v praxi k žádným významným změnám a neustále bude nutné sledovat rozhodovací praxi soudů pro stanovení hranice, co je a co už není dostatečným určením kupní ceny. Významným posunem je však ustanovení § 1813 odst. 2, ve kterém se reflektuje fakt, že současná obchodní kupní smlouva byla vzata za základ pro vypracování návrhu rekodifikovaného občanského zákoníku. Dle § 1813 odst. 2 tedy platí, že *mají-li strany vůli uzavřít kupní smlouvu i bez určení kupní ceny, platí za sjednanou ta kupní cena, za niž se onen nebo srovnatelný předmět prodává v době uzavření smlouvy a za obdobných smluvních podmínek.*¹³⁷

---

¹³⁵ Consumer Protection Act (38/1978; amendments up to 29/2005).

¹³⁶ § 23 Consumer Protection Act (38/1978; amendments up to 29/2005).

¹³⁷ Subsidiárně by bylo možno použít také ustanovení § 1593 odst. 1 návrhu nového občanského zákoníku, jež stanoví základní a obecné pravidlo, podle něhož se určí výše úplaty, opomenou-li ji strany sjednat.

2.3.2.1. Kupní cena a cenové právní předpisy

Výše kupní ceny závisí na vůli účastníků pouze tehdy, nereguluje-li tvorbu kupní ceny obecně závazný právní předpis.¹³⁸ § 589 OZ představuje průlom do úplné smluvní volnosti při sjednávání výše ceny. Dle uvedeného ustanovení je v kupní smlouvě třeba sjednat cenu v souladu s obecně závaznými cenovými předpisy. Ustanovení § 589 OZ je určeno zejména k ochraně slabší strany (např. kupujícího v obchodě) v těch případech, kdy jí cenové předpisy poskytují ochranu před jednáním druhé strany, především před zneužitím monopolního, dominantního či jinak výhodného postavení.¹³⁹ Nedodržení této povinnosti má za následek pouze relativní neplatnost ve smyslu § 40a OZ.¹⁴⁰ Sankce relativní neplatnosti se uplatní pouze v případě, že dohodnutá cena bude vyšší než stanovená. V praxi se cenová regulace nejvýrazněji projevuje např. v energetice či ve zdravotnictví.

Dohodnutá nižší kupní cena než stanovená by neměla v zásadě vadit platnosti smlouvy, má spíše vliv na daňové posouzení (Částka, o kterou je dohodnutá kupní cena nižší než stanovená, se zdaňuje jako dar.)¹⁴¹ Tato smlouva by se však mohla stát neplatnou v případě, že by se určení takové ceny přičilo dobrým mravům s přihlédnutím k okolnostem, za jakých byla sjednána.

Dohodnutá kupní cena musí respektovat cenové předpisy platné v době uzavření smlouvy o prodeji zboží v obchodě. Jejich pozdější změna nemá na již uzavřenou smlouvu vliv, pokud nestanoví zvláštní právní předpis jinak. Tak tedy v situaci, kdy prodávající přijme objednávku obsahující všechny podstatné náležitosti od spotřebitele a současně v době od přijetí

---

¹³⁸ Závazným právním předpisem o cenách je tady zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR (Rc) 29 Odo 159/2002.

¹⁴⁰ Viz také Rozsudek Nejvyššího soudu ČR (Rc) 16 Ca 496/96.

¹⁴¹ Šřovíček, J., Vrabc, J.: *Kupní smlouvy*, PROSPEKTRUM, Praha, 2000, str. 10.

objednávky do dodání objednaného zboží kupujícímu došlo ke změně regulované ceny platí, že cena dohodnutá mezi prodávajícím a kupujícím se nijak nemění. Na tuto okolnost nemá dokonce vliv ani fakt, zda kupující zaplatil cenu před nebo po změně cenového předpisu.

Jestliže se kupující relativní neplatnosti dovolá, nezpůsobuje to neplatnost celé smlouvy, ale jen té části, která odporuje zákonu o cenách. Kupující je ze smlouvy zavázán zaplatit pouze cenu, kterou takové předpisy připouštějí.¹⁴² Je-li cena prodávajícího předmětu předmětem cenové regulace a je v ní cena určena, postačí uvést, že kupující zaplatí cenu úřední, v tomto případě se určí cena výší přípustnou podle cenových předpisů.¹⁴³

Zákonem č. 124/2003 Sb., byla do českého právního řádu, konkrétně do zákona č. 526/1990. Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "ZOC")¹⁴⁴, transponována směrnice Evropského Parlamentu a Rady 98/6/ES o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. Kromě ceny za balení se v členských státech EU musí u výrobků uvádět také cena za jednotku (např. v litrech, kilogramech apod.), která spotřebiteli umožní porovnání cen výrobků a zvýší jeho informovanost.¹⁴⁵ Prodávající musí zajistit, aby jím prodávané výrobky byly označeny prodejní cenou, což je cena za balený výrobek, a jednotkovou cenou (do ZOC, transponováno jako „měrná cena“), která vyjadřuje cenu za měrnou jednotku výrobku.¹⁴⁶ § 13 odst. 9 ZOC uvádí výjimky z povinnosti označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou. Jedná se o případy, kdy je měrná cena shodná s prodejní cenou,

---

¹⁴² Tato zásada je reflektována také v návrhu nového občanského zákoníku § 1593 odst. 2.

¹⁴³ Knappová, M., Švestka, J. a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, ASPI, 2002, Praha, str. 171.

¹⁴⁴ Viz § 13 odst. 3 až 9 ZOC.

¹⁴⁵ Viz čl. 2 písm a) a b) směrnice 98/6/ES.

¹⁴⁶ Viz § 13 odst. 3 písm a) a b) ZOC.

dále u výrobků při prodeji s obsluhou, při prodeji formou samoobsluhy na prodejní ploše menší než 400 m², u výrobků, u kterých by vzhledem k jejich povaze nebo účelu takové označení nebylo vhodné nebo by bylo zavádějící apod.

2.3.2.1. Splatnost a místo placení kupní ceny

Splatnost kupní ceny a způsob úhrady kupní ceny jsou v plné dispozici stran a mohou být tedy dohodnuty libovolně. U splatnosti kupní ceny obvykle rozlišujeme:

- a) zaplacení současně s předáním a převzetím předmětu prodeje (tzv. koupě z ruky do ruky);
- b) zaplacení až po předání a převzetí předmětu prodeje (např. faktury-prodej na úvěr);
- c) před předáním a převzetím předmětu prodeje (tzv. prenumerační koupě¹⁴⁷).

Kupní cenu lze zaplatit jednorázově nebo ve splátkách. Doba placení kupní ceny je obvykle stanovena ve smlouvě v rámci tzv. platebních podmínek. Není-li splatnost dohodnuta a není-li něco jiného obvyklé vzhledem k povaze smlouvy nebo okolnostem, za nichž byla smlouva uzavřena, mají obě strany povinnost plnit svůj závazek bez zbytečného odkladu. Ze zákonného ustanovení § 591 OZ tak vyplývá, že kupující má zaplatit kupní cenu prodávajícímu při řádném odevzdání věci, takže dochází ke koupi věci za hotové. V tomto případě se jedná o projev vzájemné podmíněnosti práv a povinností stran založený na dohodě o tom, že si účastníci smlouvy mají poskytnout vzájemná plnění současně.

Jestliže však prodávající odesílá předmět prodeje na místo plnění nebo určení, nemá kupující povinnost zaplatit kupní cenu,

---

¹⁴⁷ Tento způsob splatnosti kupní ceny připouští občanský zákoník ve smyslu § 588 ve spojení s ustanovením § 601 a 613 OZ. Judikováno v usnesení Nejvyššího soudu ČR 25 Cdo 2356/99.

dokud nemá možnost si předmět prodeje prohlédnout¹⁴⁸ (o konfliktu § 591 OZ s praxí viz část o zásilkovém prodeji).

Ustanovení § 563 OZ dopadá na případy, kdy splatnost kupní ceny není smluvně sjednána. V tomto případě platí obecné pravidlo, že kupující je povinen zaplatit kupní cenu prvního dne poté, kdy byl prodávajícím o to požádán.

Místo placení kupní ceny se řídí v první řadě dohodou smluvních stran. Není-li takové dohody, pak je místem placení bydliště nebo sídlo kupujícího, nevyplývá-li z platebních podmínek něco jiného (§ 567 OZ). Návrh nového občanského zákoníku předpokládá změnu úpravy místa plnění závazku, a to ve prospěch věřitele. Ustanovení § 1693 odst. 1 návrhu nově stanoví, že peněžité dluh plní dlužník v místě bydliště nebo sídla věřitele.

Kupujícímu se vedle zaplacení v hotovosti, šekem, kreditní kartou nebo elektronickými penězi nabízí též možnost zaplacení kupní ceny prostřednictvím banky nebo pošty (§ 567 odst. 1, 2 OZ). Novela občanského zákoníku provedená zákonem č. 125/2002 Sb., s účinností od 1.1.2003 přinesla změnu pro posouzení okamžiku splnění dluhu. Ten je, dle ustanovení § 567 odst. 2 OZ, splněn až okamžikem připsání částky věřiteli na účet vedený u peněžního ústavu nebo vyplacením částky věřiteli v hotovosti. Uvedené ustanovení je však svou povahou dispozitivní, nabízí se tedy možnost odchylné úpravy dohodou kupujícího a prodávajícího.

---

¹⁴⁸ Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M.: *Občanský zákoník-komentář 8. vydání*, C.H.Beck, 2003, Praha, str. 768.

3. Spotřebitelské smlouvy

Vzhledem k tomu, že je smlouva o prodeji v obchodě uzavírána se spotřebitelem, je nutné pojednat o spotřebitelských smlouvách, jejichž primárním účelem je zajištění soukromoprávní ochrany spotřebitele.

3.1. Obecné pojednání

Občanský zákoník obsahuje s účinností od 1.1.2001¹⁴⁹ v části první, hlavě páté (tj. v obecných ustanoveních OZ) ustanovení o spotřebitelských smlouvách, která doplňují právní úpravu smlouvy o prodeji v obchodě uzavíranou mezi dodavatelem (tj. právnickou nebo fyzickou osobou), která prodává zboží v rámci své obchodní či jiné podnikatelské činnosti), a spotřebitelem (tj. osobou, která zboží kupuje mimo oblast svého podnikání či jiné výdělečné činnosti).

Z hlediska systematiky zákona je nutno konstatovat, že spotřebitelské smlouvy, ačkoli nejsou zvláštním smluvním typem, patří mezi závazkové právní vztahy a logicky by tak měly být zařazeny do té části občanského zákoníku, která pojednává o závazkovém právu, tedy do části osmé OZ. Jejich začlenění do obecných ustanovení OZ není, dle mého názoru, vhodné, protože takto učiněné systematické dělení působí problémy při výkladu pojmů a způsobuje, že je ochrana spotřebitele v občanském zákoníku zbytečně roztržena.

Spotřebitelské smlouvy zastřešují určité smluvní typy¹⁵⁰, což je patrné přímo ze znění § 52 odst. 1 OZ, které stanoví, že *spotřebitelskými smlouvami jsou smlouvy kupní, smlouvy o dílo,*

---

¹⁴⁹ Institut spotřebitelských smluv byl do českého právního řádu zaveden novelizací zákona č. 40/1964, občanský zákoník, v platném znění, provedenou zákonem č. 367/2000 Sb., jež nabyl účinnosti 1. 1. 2001.

¹⁵⁰ Kincl, M.: *Spotřebitelské smlouvy*, Daňová a hospodářská kartotéka, ASPI, 2003, č. 11, str. 95.

případně jiné smlouvy, pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel. Až do účinnosti novely občanského zákoníku provedenou zákonem č. 56/2006 Sb.¹⁵¹, obsahovala definice v § 52 odst. 1 OZ požadavek, aby šlo o smlouvu upravenou v části osmé OZ. Znění před novelou vyvolávalo pochybnosti o tom, zda je úprava spotřebitelských smluv použitelná také na právní vztahy podléhající režimu ObchZ a jiných právních předpisů (např. zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů) a na právní vztahy vzniklé z inominátních kontraktů (§ 51 OZ). Takováto úprava zakládala poměrně velký prostor pro obcházení kogentních ustanovení spotřebitelských smluv dodavatelem v neprospěch spotřebitelů.¹⁵²

Hlavním důvodem legislativního zakotvení spotřebitelských smluv byla nevyhnutelnost transponovat do českého právního řádu směrnice ES.¹⁵³ Je logické, že toto ustanovení má předcházet samotné věcné úpravě spotřebitelských smluv.

V návrhu rekodifikovaného občanského zákoníku se speciální úpravou spotřebitelských smluv nepočítá vůbec. Ta má být obsažena ve zvláštním právním předpise o ochraně

---

¹⁵¹ Zákon č. 56/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony.

¹⁵² Takováto úprava zakládala poměrně velký prostor pro obcházení kogentních ustanovení spotřebitelských smluv dodavatelem v neprospěch spotřebitelů. Viz Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, a.s., Praha, 2005, str. 183 a Fiala, J.: *Novela občanského zákoníku po schválení Poslaneckou sněmovnou PČR*, Právní zpravodaj, 2000, č. 8, str.3.

¹⁵³ Zákonem č. 367/2000 Sb., byly do OZ transponovány tři základní směrnice, a to: směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku. Postupně došlo k transpozici směrnic Evropského parlamentu a Rady 94/47/ES ze dne 26. října 1994 o ochraně nabyvatelů ve vztahu k některým aspektům smluv o nabytí práva k dočasnému užívání nemovitostí, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES.

spotřebitele.¹⁵⁴ Je ovšem zcela nepředstavitelné, že by rekodifikovaný občanský zákoník nabyl účinnosti bez současné existence tohoto zvláštního právního předpisu. Dle mých informací ovšem až do dnešního dne žádný takový návrh nebyl předložen.

Jedním ze způsobů, jak klasifikovat spotřebitelské smlouvy, je jejich rozlišení na spotřebitelskou smlouvu obecnou (§ 52) a spotřebitelskou smlouvu zvláštní (smlouva sjednané na dálku, uzavřená mimo provozovnu a timesharing).

3.1.1. Obecná ustanovení spotřebitelských smluv

§ 55 a § 56 OZ jsou ustanoveními obecnými a použijí se na právní režim všech spotřebitelských smluv. Regulují problematiku nepřipustných ujednání ve spotřebitelských smlouvách a obsahují také speciální interpretační pravidlo, které modifikuje obecná pravidla o výkladu právních úkonů.

Jednostranně kogentní ustanovení upravené v § 55 odst. 1 OZ zakazuje, aby se smluvní ujednání ve spotřebitelských smlouvách odchýlila od zákona v neprospěch spotřebitele.¹⁵⁵ Jedná se o zákonné omezení zásady *co není zakázáno, je dovoleno*.¹⁵⁶ Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, které mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení. Domnívám se, že takovéto smluvní ujednání by bylo postiženo sankcí relativní neplatnosti, neboť § 40a OZ odkazuje na celý § 55 OZ.

Argumentem a contrario lze dovodit, že toto omezení smluvních ujednání obsažené v § 55 OZ se nevztahuje na dodavatele. Dodavatel si může smluvně upravit práva ve svůj neprospěch, ovšem s tím, že s právy, která dodavateli vzniknou až

---

¹⁵⁴ Dle § 2743 Návrhu občanského zákoníku verze z 5. června 2008.

¹⁵⁵ Jedná se o plnou transpozici článku 8 směrnice 94/47/ES, článku 12 směrnice 2002/65/ES a článku 5 směrnice 2005/29/ES.

¹⁵⁶ Čl. 2 odst. 4. ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České Republiky, v platném znění.

v budoucnu, je dispozice omezena.¹⁵⁷ V případě zřeknutí se takovýchto práv by se dodavatel dostal do rozporu se zákonem a tím by způsobil absolutní neplatnost tohoto smluvního ujednání (§ 39, § 574 odst. 2 OZ).¹⁵⁸

V kogentním ustanovení obsaženém ve třetím odstavci § 55 je promítnuto ustanovení čl. 5 směrnice 93/13/EHS, jehož účelem je zamezit účelovým znejasněním některých ustanovení ve smlouvách, které by ztížily právní postavení spotřebitele. Při interpretaci takovýchto nejasných ustanovení se použije výklad pro spotřebitele příznivější. Směrnice 93/13/EHS na rozdíl od občanského zákoníku apeluje též na to, aby byly smlouvy sepsány jasným a srozumitelným jazykem.

Obecné ustanovení § 56 OZ je primárně určeno k ochraně spotřebitele před nekalými (nepřiměřenými) smluvními ujednáními a obsahuje dvojitý typ úpravy, a sice úpravu obecnou obsaženou v prvním odstavci a úpravu konkrétní, obsahující demonstrativní výčet nepřipustných ujednání, upravenou v odstavci třetím.

Generální klauzule v § 56 odst. 1 OZ definuje nekalá smluvní ujednání jako *ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran* a použije se vždy, kdy konkrétně popsaná ujednání v odstavci 3 § 56 nebudou zcela naplněna, avšak budou naplněny škodlivé důsledky popsané právě generální klauzulí.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Také návrh nového občanského zákoníku tuto zásadu kodifikuje (§ 1552), leč v pozměněné podobě, podobně, jak to činní standardní právní řády.

¹⁵⁸ Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 645/2001.

¹⁵⁹ Viz Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 186.

Obdobné pravidlo obsahuje také Evropský zákoník o smlouvách (CEC)¹⁶⁰, které za nepřiměřená považuje ta ujednání, která byla individuálně nasmlouvána (viz dále).

Závažný problém způsobila nepřesná transpozice termínu „dobrá víra“ ze směrnice 93/13/EHS do generální klauzule obsažené v § 56 odst. 1. Domnívám se, že se zřejmě jedná o nepřesnost způsobenou doslovným překladem jiných jazykových verzí komunitárního předpisu (good faith, bona fides, Treu und Glauben, bonne foi). Obsah tohoto komunitárního termínu však nekoresponduje s významem, který se „dobré víře“ dostává v českém právním řádu. Výraz „dobrá víra“ značí v českém právním jazyce vnitřní přesvědčení jednatelce o jeho vlastním právním postupu a má tak jiný obsah než komunitární termín „good faith“, a tudíž výraz nelze do češtiny paušálně přeložit jako „dobrou víru“, aniž to nezpůsobí nejasnosti a komplikace takovéto právní úpravy.¹⁶¹

Je ovšem stejně tak žádoucí věnovat pozornost názoru J. Zapletala¹⁶², který výše uvedenému závěru oponuje, považuje jej za nesprávný a značně zjednodušující. Je toho názoru, že zásadu dobré víry v komunitárním kontextu je třeba interpretovat pohledem unijního práva a s ohledem k celoevropské praxi a ne pro ni hledat paralelu s některou z vnitrostátních zásad.

Ještě zajímavější v této souvislosti je skutečnost, že česká verze směrnice 93/13/EHS (článek 3 odst. 1) neobsahuje pojem „dobrá víra“, nýbrž používá pojem „přiměřenost“. Z preambule směrnice 93/13/EHS, jejímž účelem je vymezit smysl a cíl úpravy, je zřejmé, že komunitárnímu termínu „dobrá víra“, resp. „přiměřenost“ nejlépe odpovídá český ekvivalent „dobré

---

¹⁶⁰ Čl. 30 odst. 5 European Contract Code.

¹⁶¹ Viz zvláštní část důvodové zprávy k návrhu zákona - občanský zákoník, č.j.: 245/2002-LO-MPS, str. 30-31.

¹⁶² Zapletal, J.: *Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu*, Právní rozhledy, 2006, č. 2, str. 60-64.

mravy“¹⁶³ a v kontextu práva obchodního „pochtivý obchodní styk“.

De lege ferenda považují za vhodné do doby, než skutečně dojde k vytvoření kodexu evropského smluvního práva, který by tento termín závazně definoval, termín „dobrá víra“ odstranit a nahradit pojmem „dobré mravy“. Jsem nicméně přesvědčena, že zákonodárce při tvorbě této části právního předpisu měl v úmyslu skutečně jen ta ujednání, která jsou nepřijatelná pro rozpor s dobrými mravy.

Odstavec 2 § 56 OZ zakládá výjimku z generální klauzule.¹⁶⁴ Ustanovení z obecného zákazu vylučuje ta ujednání, která vymezují hlavní předmět plnění smlouvy a cenu plnění. Transponované ustanovení ovšem nevylučuje ta ujednání, ve kterých byla sjednána cena, která je nepřiměřená k plnění, jak je uvedeno v článku 4 odst. 2 směrnice 93/13/EHS¹⁶⁵, což je nedostatek, který je pro zajištění plné slučitelnosti s právem ES/EU třeba de lege ferenda napravit.

Dále v ustanovení § 56 odst. 2 OZ došlo k nepřesné transpozici čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13/EHS, neboť tento článek vylučuje z hodnocení o přípustnosti ta ujednání, která se týkají předmětu a ceny pouze za předpokladu, že jsou vyjádřena jednoduchým a srozumitelným jazykem, což však při transpozici

---

¹⁶³ Judikatura definovala pojem „dobrých mravů“ jako souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.

¹⁶⁴ Zpráva Komise ES o provedení směrnice 93/13/EHS (COM/2000/0248 final), dostupná na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2000:0248:FIN:EN:PDF> uvádí, že tuto výjimku vůbec netransponovaly např. tyto státy EU: Dánsko, Španělsko a Finsko.

¹⁶⁵ *Posouzení nepřiměřené povahy podmínek se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem.*

český zákonodárce do ustanovení občanského zákoníku nepromítl.

Přikláním se k názoru T. Hulvy, že v důsledku takového chybné transpozice směrnice 93/13/EHS jsou smluvní ujednání spotřebitelských smluv, jež vymezují předmět plnění a jeho cenu, platná i přes rozpor s generální klauzuli¹⁶⁶, což je v rozporu s cíli a smyslem komunitární úpravy. Zdá se, že není vyloučeno, aby se ustanovení posoudilo jako neplatné pro rozpor s dobrými mravy (§ 39 OZ).

3.1.2. Nepřípustná ujednání v Evropě s akcentem na právní úpravu českou a anglickou

Každý spotřebitel by se měl před uzavřením smlouvy o prodeji v obchodě detailně seznámit s obsahem podmínek, jež byly prodávajícím sepsány předem a jejichž obsah neměl spotřebitel možnost ovlivnit a v kterých se pro něj často skrývají největší nástrahy. Spotřebitel by proto měl být velmi dobře informován o tom, v jakém směru je smluvní volnost v jeho prospěch právem omezena. Právní úprava byla v České republice i Anglii nejvýrazněji ovlivněna transpozicí směrnic práva ES.

Zatímco se anglický zákonodárce, stejně jako německý a francouzský, při transpozici vydal cestou vydání úplně nového zákona, český zákonodárce novelizoval již existující občanský zákoník vložením úplně nové části o spotřebitelských smlouvách. Z návrhu nového občanského zákoníku však vyplývá záměr *pro futuro* ochranu spotřebitele vyhradit zvláštnímu právnímu předpisu.

V Anglii se na tuto problematiku aplikuje nařízení o nepřiměřených smluvních podmínkách ve spotřebitelských smlouvách - The Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations - z 22. července 1999 (dále jen „nařízení“).

---

¹⁶⁶ Viz Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 186.

Nařízení, ačkoli je obdobou § 56 OZ, poskytuje spotřebiteli širší ochranu. Vodítkem pro určení „nepřípustnosti“ konkrétních smluvních ujednání je takzvaný „fairness test“¹⁶⁷. Ten se vztahuje na standardně užívaná ujednání (např. v adhezních smlouvách), tedy ne na individuálně nasmlouvaná, u nichž se hodnotí rozpor s dobrými mravy a zcela zřejmá nevyváženost v právech a povinnostech v neprospěch spotřebitele.

Za zmínku stojí fakt, že v kontextu anglického práva použitý termín „good faith“ nezpůsobuje praktické pochybnosti o svém významu, a to i přesto, že v platném anglickém právu nenajdeme žádnou generální definici tohoto sousloví. Pojem dobré víry není sice v anglickém právu vymezen, tak jako je tomu např. v právu německém (157 BGB), ale soudy dosahují téhož efektu v každém jednotlivém případě.¹⁶⁸ Soudy již tradičně postihují tu stranu smlouvy, která nejednala poctivě a záměrně zneužila slabšího postavení druhé strany ve svůj prospěch a tím „dobrou víru“ porušila, avšak v odůvodnění svých rozhodnutí tak činí bez odkazu na obecnou definici tohoto termínu¹⁶⁹, neboť jakoukoli definici „dobré víry“ považují anglické soudy za „*zhoubnou nemoc bez praktického významu, zpochybňující smluvní volnost stran*“ (viz *Walford v Miles [1992] 1 All ER 453*). Lze uvést, že je stále ještě nepředstavitelné, aby anglické právo přijalo kontinentální doktrínu „dobré víry“, neboť se vyvíjelo za zcela jiných historických a kulturních podmínek.¹⁷⁰

Anglická úprava je, co se týče vymezení věcného rozsahu, konformní s úpravou komunitární. Směrnice 93/13/EHS

---

¹⁶⁷ Nařízení 5. „Fairness test“ - možno přeložit jako test spravedlivosti, čestnosti a přípustnosti ujednání.

¹⁶⁸ Schulz, B., Munková, J.: *Zásady anglického práva kupní smlouvy (s přihlédnutím k obchodu přes hranice států)*, Ad Notam, 1996, č. 4, str. 79.

¹⁶⁹ <http://ideas.repec.org/p/icr/wpicer/19-2000.html>

¹⁷⁰ Více k této problematice Teubner, G.: *Legal Irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law End Up in New Divergences*, The Modern Law Review, Blackwell Publishers, Oxford, 1998, č. 1., str. 1-32.

nedopadá a judikatura ESD¹⁷¹ se nevztahuje na individuálně sjednané podmínky ve spotřebitelských smlouvách.¹⁷² Naproti tomu občanský zákoník jde nad rámec směrnice 93/13/EHS a rozšiřuje věcnou působnost také na podmínky, které byly sjednány individuálně.

Jak je možné zjistit ze zprávy Komise o provedení směrnice 93/13/EHS¹⁷³, také další státy EU (Francie, Švédsko, Dánsko, Holandsko a Finsko) nevyloučily z věcného rozsahu nepřipustných ujednání ty, které byly sjednány individuálně a dle zjištění Komise to ani nezpůsobilo žádné zásadní problémy v praxi.

Při zjištění existence tzv. „unfair terms“ může v Anglii, kromě sankce absolutní neplatnosti ujednání, dojít k tomu, že věc bude projednána příslušným orgánem pro ochranu spotřebitele – Fair Trading Bodies¹⁷⁴, jež jsou oprávněni podat žalobu proti dodavateli („seller“). Zásadní roli hraje úřad Generálního ředitele pro poctivé obchodování (Director General of Fair Trading), jenž může na základě podnětu požádat soud o vydání soudního zákazu směřujícího proti používání jistých nekalých ujednání.¹⁷⁵ V Irsku tuto úlohu obdobně plní the Director of Consumer Affairs, v severských zemích je to tradičně ombudsman pro spotřebitele.

Nařízení požaduje zřetelný a srozumitelný jazyk pro formulaci smluv, jejichž stranou je spotřebitel. V případě mnohovýznamnosti slov je třeba termín vždy vykládat ve

---

¹⁷¹ Rozsudek ESD ze dne 27. června 2000 ve spojených právních věcech C-240/98 až C-244/98 *Océano Grupo Editorial SA v. Rocío Murciano Quintero a Salvat Editores SA v. José M. Sánchez Alcón Prades, José Luis Copano Badillo, Mohammed Berroane, Emilio Vinas Feliu*. a rozsudek ESD ze dne 7. května 2002 ve věci C-478/99 *Komise Evropských společenství v Švédské království*.

¹⁷² Článek 3 směrnice, jakož i čtená ustanovení obsažená v preambuli směrnice 93/13/EHS.

¹⁷³ Report from the Commission on the implementation of Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on Unfair Terms in Consumer Contracts (COM/2000/0248 final).

¹⁷⁴ Těmito orgány jsou např. Director General of Fair Trading (DGFT), OFTEL, atd.

¹⁷⁵ Viz Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 191.

prospěch spotřebitele. Obdobou je ustanovení § 55 OZ, jež je speciálním ustanovením k § 35 o výkladu projevu vůle při právních úkonech.

Nařízení nespojuje neplatnost ujednání s dovoláním se neplatnosti spotřebitelem, z čehož lze dovodit, že se v tomto případě jedná o neplatnost absolutní. Dle § 55 odst. 2 ve spojení s § 56 odst. 1 OZ ustanovení zůstávají v platnosti, pokud se neplatnosti spotřebitel nedovolá. Jedná se tedy o neplatnost relativní dle § 40a OZ.

Právě rozhodnutí českého zákonodárce sankcionovat nepřiměřená ujednání pouze relativní neplatností považují za nejzásadnější problém úpravy spotřebitelských smluv. Jsem toho názoru, že takováto právní regulace je nejenom prostá logiky, ale je také neslučitelná s právem ES/EU. Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS jednoznačně nařizuje členským státům zajistit, aby byla nepřiměřená ujednání pro spotřebitele nezávazná, aniž se stanoví způsob, jakým to provést.

Rovněž teologickým a systematickým výkladem některých ustanovení preambule směrnice 93/13/EHS, jež bezvýjimečně vyžadují po členských státech aktivní přístup při zabezpečení zákazu nekalých ujednání, lze dospět k jedinému závěru a sice, že neplatnost relativní nepostačuje.

Také judikatura ESD vyznívá jednoznačně ve prospěch absolutní neplatnosti.¹⁷⁶ ESD judikoval¹⁷⁷, že spotřebitel není povinen vznést námitku nepřiměřenosti smluvních podmínek, protože by tak nebylo dosaženo cílů směrnice 93/13/EHS a národní soud je povinen k nepřiměřenosti přihlížet bezpodmínečně, *ex officio*. Tento závěr byl nepřímo potvrzen

---

¹⁷⁶ Rozhodnutí ESD ze dne 21. listopadu 2002 ve věci C-473/00 - *Cofidis v. Fredout*.

¹⁷⁷ Rozsudek ESD ze dne 27. června 2000 ve spojených právních věcech C-240/98 až C-244/98 *Océano Grupo Editorial SA v. Rocío Murciano Quintero a Salvat Editores SA v. José M. Sánchez Alcón Prades, José Luis Copano Badillo, Mohammed Berroane, Emilio Vinas Felú*.

rovněž v nejnovější judikatuře ESD rozsudkem ve věci C-168/05 *Mostaza Claro*.¹⁷⁸

Spotřebitel se dle českého právního řádu musí neplatnosti nekalých ujednání dovolat a to ve třileté promlčecí lhůtě, jinak jsou tato ujednání považována za platná, což je jistě v rozporu se směrnicí 93/13/EHS tak, jak ji interpretoval ESD.¹⁶⁰ Dlužno dodat, že obdobně nedůslednou úpravu mají také jiné členské státy EU (Litva a Nizozemí).

Dále je žádoucí zmínit se o tom, že také další ustanovení čl. 7 směrnice 93/13/EHS nebylo do našeho právního řádu náležitě transponováno. Jedná se o ustanovení, jehož smyslem je přimět členské státy k tomu, aby v zájmu zajištění co nejvyšší ochrany spotřebitele zajistily přiměřené a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek. Členské státy EU mají tohoto cíle dosáhnout zejména vytvořením systému tzv. předběžného posuzování smluvních podmínek, který mohou využívat dodavatelé, aby se v předstihu ujistili, že smluvní ujednání nebudou nepřijatelná, jakož i vytvořením evidence nežádoucích ujednání. První registr takovýchto nekalých ujednání byl vytvořen ve Španělsku. Zdrojem mu jsou jednotlivá soudní rozhodnutí, v nichž soud vyslovil nepřijatelnost konkrétního ujednání se závazností *inter partes*. Registrací v tomto seznamu se však ujednání stává nepřijatelné *erga omnes*.

V rámci EU není harmonizováno, který orgán nebo instituce posuzuje nepřijatelnost jednotlivých ujednání, ačkoli dle navrhované Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů¹⁷⁹ se *pro futuro* počítá se zřízením speciálního komunitárního poradního orgánu, Výboru pro nepřiměřené podmínky, který by dohlížel nad zařazováním vybraných smluvních ujednání na seznamy nepřiměřených smluvních

---

¹⁷⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. října 2006 ve věci *Elisa María Mostaza Claro v. Centro Móvil Milenium SL*.

¹⁷⁹ KOM/2008/614/FINAL

podmínek. Z francouzského zákona o nekalých ustanoveních ve smlouvách (Code de la Consommation) například vyplývá, že přípustnost takového ujednání posuzuje správní orgán. Spotřebitelské právo je tak odlišeno od práva občanského na rozdíl od jiných evropských zemí (např. ČR, Německo).¹⁸⁰

Nařízení zdůrazňuje, že nepřipustné ujednání je neplatné, což ale a priori nezpůsobuje neplatnost celého kontraktu. Uvedené ustanovení je transpozicí čl. 6 směrnice 93/13/EHS, který členskými státy ukládá povinnost zajistit, aby nepřiměřené podmínky nebyly pro spotřebitele závazné, ačkoli smlouva jako celek zůstává za stejných podmínek v platnosti, může-li nadále existovat bez přiměřených podmínek.¹⁸¹

Tato povinnost je v českém právním řádu pravděpodobně splněna prostřednictvím obecných ustanovení o právních úkonech a platí tak zásada, že smlouva je neplatná pouze v rozsahu nepřiměřených ujednání, a je-li jinak funkční, zůstává v platnosti. V úvahu připadá aplikace ustanovení § 55 odst. 2 a § 41 OZ, kdy se spotřebitel v případě, že neplatné ujednání ovlivňuje přímo smlouvu jako celek, může dovolat neplatnosti celé smlouvy.

Nařízení uvádí příkladmo 17 nepřipustných ujednání, která v podstatě korespondují s demonstrativním výčtem v § 56 odst. 3 OZ.¹⁸² Tento výčet vychází ze směrnice 93/13/EHS¹⁸³ a odpovídá v zásadě také její příloze.

Směrnice 93/13/EHS stanoví, že *seznam podmínek uvedený v příloze směrnice je informativní a otevřený* a je tedy správné, že i náš odst. 3 § 56 je koncipován demonstrativně. Bylo

---

¹⁸⁰ Salač, J.: *K povaze evropského práva na ochranu spotřebitele*, Evropské právo, příloha Právních rozhledů, 2000, č. 6, str. 1 a násl.

¹⁸¹ Potvrzeno rovněž judikátem ESD ze dne 10. ledna 2006 ve věci C-302/04 *Ynos kft v. János Varga*.

¹⁸² Seznam příkladových nepřipustných ujednání ve Velké Británii je zveřejněn např. v *Unfair Contract Terms Guidance*, April 2007.

¹⁸³ Čl. 2 odst. 2 písm. a) a čl. 3 směrnice 93/13/EHS.

judikováno¹⁸⁴, že *podmínka uvedená v seznamu nemusí být nezbytně považována za nepřiměřenou a naopak*. Náš zákonodárce ovšem, obdobně jako Rakousko, Německo a Lucembursko, učinil nepřipustná všechna ujednání uvedená ustanovení § 56 odst. 3. Tato ujednání jsou (v rozporu s článkem 3 směrnice 93/13/EHS) za všech okolností považována za relativně neplatná, aniž zároveň musí naplňovat podmínky generální klauzule. Zákonodárce navíc netransponoval řadu výjimek pro jednotlivá ustanovení uvedená ve směrnici 93/13/EHS.¹⁸⁵

S ohledem na zásadu právní jistoty bylo třeba, aby členské státy ve svých transpozičních předpisech vytvořily určitý seznam nepřipustných ujednání, neboť to je nejlepší způsob, jak informovat právní i laickou veřejnost. I přesto existují v rámci EU státy, které odmítly takový seznam vytvořit. Jmenovitě se jedná o Finsko, Švédsko a Dánsko, které argumentují tím, že takto jmenovitě uvedená ujednání mohou být zavádějící a v praxi matoucí.

Nařízení navíc považuje za „unfair“ např. ujednání zakazující spotřebiteli podat soudní žalobu, zavazující spotřebitele k zaplacení přehnaně vysokého odstupného (část 1. písm. e) přílohy směrnice 93/13/EHS) atd.

Navrhovaná Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů¹⁸⁶ tento problém částečně řeší, když zahrnuje pro členské státy jednotné, závazné seznamy explicitně vyjádřených nepřiměřených smluvních podmínek. Příloha II obsahuje seznam těch ujednání, která jsou za všech okolností

---

¹⁸⁴ Rozhodnutí ESD ze dne 1. dubna 2004 ve věci C-237/02 *Freiburger Kommunalbauten GmbH Baugesellschaft & Co. KG v Ludger Hofstetter and Ulrike Hofstette* a rozsudek ESD ze dne 7. května 2002 ve věci C-478/99 *Komise Evropských společenství v Švédské království*.

¹⁸⁵ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 496.

¹⁸⁶ KOM/2008/614/FINAL

považována za nepřiměřená (tzv. „černý seznam“) a příloha III obsahuje seznam podmínek, které jsou považovány za nepřiměřené, pokud obchodník neprokáže opak („šedý seznam“).

Shrneme-li výše popsané, je nepochybné, že neplatnost nepřijatelných ujednání předvídaná směrnicí 93/13/EHS byla zamýšlena jako neplatnost absolutní. Tato podmínka je řádně transponována v anglickém právu, zatímco česká právní úprava je v této části nekompatibilní s právem ES/EU.

Českou právní úpravu lze hodnotit za neslučitelnou s právem ES/EU v zásadě ze dvou důvodů. Prvním problémem je samotná skutečnost, že pro dovolání se relativní neplatnosti je spotřebitel nucen učinit právní úkon a druhým důvodem je, že se právo dovolat se relativní neplatnosti promlčuje v obecné tříleté promlčecí lhůtě, zatímco z povahy absolutní neplatnosti vyplývá, že se toto právo nesmí promlčet nikdy.

Je ovšem třeba upozornit na nedostatky, které vykazuje komunitární úprava. Lze souhlasit s tím, že článek 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS jednoznačně ukládá členským státům povinnost zajistit, aby byla nepřiměřená ujednání pro spotřebitele absolutně neplatná. Absolutní neplatnost ujednání má ty důsledky, že neplatnost nastává bez dalšího přímo ze zákona a na ujednání se hledí, jako by nikdy neexistovala.

Nejistota, zda ujednání uvedené v demonstračním výčtu obsaženém v příloze směrnice 93/13/EHS je nebo není nepřijatelné ovšem dle mého názoru, koliduje se zásadou právní jistoty stran a zásadou legitimního očekávání. Současná situace, kdy v příloze směrnice uvedené ujednání je možno jednou považovat za nepřijatelné a jindy za zcela přijatelné, je velmi nejistá a zároveň neexistuje v rámci EU ani příslušný speciální orgán, který by přímo posoudil a rozhodl, zda je v daném případě ujednání přijatelné nebo ne. Jediným věcně příslušným orgánem

tak na úrovni Evropských společenství zůstává ESD, jemuž může hrozit přetížení v rámci této agendy z důvodu, že bude nutné posuzovat každé nepřípustné ujednání ad hoc.

Z tohoto důvodu je třeba chránit právní jistotu stran a de lege ferenda učinit seznam příkladových nepřípustných ujednání závazným pro každý případ.

4. Druhy prodeje v obchodě

Typy prodeje v obchodě je možné vysledovat a třídit pouze z teoretického hlediska a na základě různých kritérií.

Některé velmi úzce souvisí s institutem spotřebitelských smluv, jiné se realizují také ve vztazích, kde se uzavírá obecná kupní smlouva, další se dovozují z obecných ustanovení závazkového práva a konečně jsou to ty druhy prodeje, které jsou upraveny v občanském zákoníku¹⁸⁷ ve zvláštních ustanoveních o prodeji zboží v obchodě.

Občanský zákoník upravuje výslovně jen prodej na objednávku v § 613 OZ. U ostatních druhů upravuje pouze dílčí otázky, například přechod vlastnického práva atd.

Rozdíly mezi jednotlivými druhy prodeje v obchodě se projevují zejména při vzniku smlouvy o prodeji v obchodě a v odpovědnostních vztazích.

4.1. Druhy prodeje v obchodě podle způsobu výběru předmětu prodeje před uzavřením smlouvy

Podle tohoto hlediska lze rozlišovat mezi pultovým prodejem, samoobslužným prodejem, kombinací pultového a samoobslužného prodeje, prodejem podle vzorků a zásilkovým prodejem (prodejem na dálku).

a) Pultový prodej

Jedná se o nejstarší formu prodeje, kdy kupující vybírá zboží za přímé účasti prodávajícího, respektive prodavače, neboť prodavač ještě nemusí být prodávajícím.

Zvláštním typem pultového prodeje je i stánkový prodej. Zde je třeba zdůraznit rizika nákupu na místech příležitostného

---

¹⁸⁷ Občanský zákoník z roku 1964 ve svém původním znění upravoval tři druhy prodeje v obchodě: prodej za hotové, prodej na splátky a prodej na objednávku. Ostatní druhy třídila jen teorie.

prodeje. Jedná se zejména o uplatnění reklamací, neboť místem, kde má kupující zboží reklamovat, je sídlo či místo podnikání prodávajícího podnikatele, nikoli tedy konkrétní prodejní stánek, kde byl příležitostný prodej uskutečněn.

b) Samoobslužný prodej

Při samoobslužném prodeji kupující vystavené zboží vybírá sám podle své vůle z většího počtu obdobných výrobků nabízených v prodejně na výstavním zařízení (stojany, regály, chladicí pulty).

§ 614 odst. 3 OZ obsahuje zvláštní pravidlo pro přechod vlastnictví ke koupené věci při samoobslužném prodeji. Vlastnictví podle něj přechází na kupujícího ne okamžikem převzetí věci, ale okamžikem zaplacení ceny za vybrané zboží. K tomuto okamžiku vzniká i samotná smlouva o prodeji zboží v obchodě. Do této chvíle si může kupující koupí rozmyslet, nebo výběr změnit a vrátit zboží na původní místo. Jestliže však kupující před zaplacením kupní ceny vybranou věc poškodí nebo zničí, odpovídá prodávajícímu za takto způsobenou škodu podle obecných ustanovení o odpovědnosti za škodu (§ 420 a násl. OZ).¹⁸⁸ Důkazní břemeno jde k tíži kupujícího, jenž musí prokázat, že škodu nezavinil.

c) Kombinace pultového a samoobslužného prodeje

Kombinovaný způsob prodeje najdeme například v supermarketech, kde jsou takto kombinovány samoobslužné prodejny spotřebního zboží s pultovým prodejem masa, zákusků nebo lahůdek.

---

¹⁸⁸ Ohledně problematiky přechodu nebezpečí nahodilé zkázy nebo nahodilého zhoršení kupované věci platí věta první § 590 OZ. Věta druhá ustanovení § 590 OZ se při prodeji zboží v obchodě neuplatní díky ustanovení § 614 odst. 3 OZ, které je ustanovením speciálním.

d) Prodej podle vzorků

Některé druhy spotřebních předmětů, jejichž povaha to vyžaduje (nábytek, chladničky, pračky apod.), jsou prodávány podle vzorků vystavených v prodejně.¹⁸⁹

Tento druh prodeje v obchodě vychází ze zásady, že spotřební zboží je v zásadě zastupitelné. O prodej podle vzorků se tedy jedná tehdy, provádí-li kupující výběr mezi různými vystavenými nebo vyobrazenými značkami a typy požadovaného výrobku, které slouží jako vzorky. Kupující poté uzavře s prodávajícím smlouvu o prodeji vybraného výrobku.¹⁹⁰

K individualizaci předmětu prodeje dochází až okamžikem převzetí věci kupujícím.

Kupujícímu musí být poskytnuta dostatečná příležitost zkontrolovat, zda zboží odpovídá dříve předloženému vzorku a zda má deklarované vlastnosti. Neodpovídá-li dodané zboží vzorku, může kupující uplatnit práva z odpovědnosti za vady, zejména může odstoupit od smlouvy.

e) Zásilkový prodej a prodej uskutečněný pomocí prostředků komunikace na dálku

Kombinací prodeje podle vzorků a prodeje na dobírku je zásilkový prodej.

Od prodeje podle vzorků se tento způsob liší tím, že kupující zde neprovádí výběr zboží v prodejně podle vystavených vzorků, ale vybírá si jej z katalogu vydaného prodávajícím.

Zásilkový prodej se uskutečňuje na základě písemné objednávky zákazníka podle rozeslaných katalogů, které obsahují i ceník. Poté, co si kupující zboží vybere, požádá prodávajícího o jeho zaslání a ten mu jej zašle na dobírku nejčastěji prostřednictvím držitele poštovní licence nebo soukromé

---

¹⁸⁹ Oulík, J.: *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*, Panorama, Praha 1983, str. 13.

¹⁹⁰ V kupní smlouvě je tento výrobek blíže specifikován názvem, značkou, typem, popřípadě i některými dalšími znaky, jako jsou barva, technické údaje atd.

přepravní společnosti. Kupující platí kupní cenu prodávané věci při jejím převzetí.

Občanský zákoník u zásilkového prodeje řeší výslovně otázku převodu vlastnického práva k věci v ustanovení § 614 odst. 3 OZ. Vlastnictví k předmětu prodeje tak na kupujícího přechází okamžikem převzetí (dodání) věci kupujícím v místě dodání jím určeném, nikoli již samotným zasláním.

U tohoto typu prodeje spolu prodávající a kupující nejednají osobně a kupující nemá možnost osobně si výrobek prohlédnout. Prodávající to často zneužívají a nabízejí zboží nevalné kvality, na němž kupující zjistí vady až po zaplacení na poště. Další potíže potom nastávají ve složitém reklamačním řízení, neboť prodávajícího nelze často vůbec identifikovat. Například, je-li na propagačním letáčku uveden pouze P.O.Box prodávajícího.

U zásilkového prodeje se setkáme s rozparem ustanovení občanského zákoníku (§ 591 věta třetí OZ) s poštovními podmínkami. Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů, v platném znění (zákon o poštovních službách), zrušuje mimo jiné zák. č. 222/1964 Sb., poštovní řád, který v § 29 stanovoval povinnost příjemce nejprve za zásilku zaplatit a poté ji teprve převzít.¹⁹¹

Nový zákon o poštovních službách ovšem v tomto směru žádnou změnu k lepšímu nepřináší. Každý provozovatel poštovních služeb je dle jeho ustanovení povinen vyhlásit a zveřejnit poštovní podmínky v každé provozovně.

Součástí těchto podmínek jsou i práva a povinnosti, které se mají stát obsahem právního vztahu vzniklého z poštovní smlouvy, a jež jsou upraveny v Poštovních podmínkách základní poštovní služby, které jsou schváleny Českým telekomunikačním úřadem. Z nich vyplývá, že kupující je u zásilkového prodeje stále bez

---

¹⁹¹ Šťovíček, J., Vrabec, J.: *Kupní smlouvy*, PROSPEKTRUM, Praha, 2000. str. 32.

ochrany před nepoctivými praktikami prodávajících, neboť je nucen nejprve za zásilku zaplatit, než si ji bude moci prohlédnout. Jedinou výjimkou je čl. 32 odst. 1 výše uvedených Poštovních podmínek, kdy je na žádost adresáta možno otevřít zásilku pouze tehdy, je-li zde podezření z jejího poškození (shodně § 8 odst.1 zákona o poštovních službách).

Na základě výše uvedeného se domnívám, že kupujícímu není dána možnost realizovat své právo dle § 591 OZ předem si věc prohlédnout. Kupujícímu je prakticky dána pouze volba, zda zaslané zboží převezme nebo ne. Toto považuji za velmi negativní z hlediska právní jistoty kupujícího a de lege ferenda mám za to, že je více než žádoucí zvážit další opatření, kterými by se dosáhlo vyšší úrovně právní ochrany kupujícího.

V úvahu připadá zavést u zásilkového prodeje možnost odstoupení od smlouvy za obdobných podmínek, jako je tomu u spotřebitelských smluv uzavřených na dálku, tedy možnost spotřebitele od smlouvy odstoupit z jakéhokoli důvodu nebo i bez udání důvodu, nebude-li zaslané zboží odpovídat zboží deklarovanému v nabídce nebo katalogu. Ačkoli obdobný institut není právem ES/EU upraven, jednalo by se o legitimní prostředek ochrany spotřebitele. Je tomu tak proto, že na komunitární úrovni je oblast spotřebitele ovládána zásadou minimální harmonizace.

Jako pozitivní se v této souvislosti jeví také nově se objevující soukromé iniciativy jednotlivých agentur vytvářejících Sdružení zásilkového obchodu (dnes Asociace direct marketingu a zásilkového obchodu ADMAZ), jež proklamuje respektování Etického kodexu zásilkového obchodu, prostřednictvím čehož se snaží upozornit na serióznost nabízených služeb.¹⁹²

---

¹⁹²<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/koncepce-a-politiky/koncepce-spotrebitelske-politiky-na-leta/1000502/38451/>

Nakupující spotřebitel bude v příznivější situaci, bude-li zásilkový prodej realizován na základě smlouvy uzavřené na dálku (**distanční smlouva**).

Prodej pomocí prostředků komunikace na dálku (distanční prodej) je upraven v ustanoveních §§ 53 a násl. OZ, jež jsou výsledkem transpozice směrnic 97/7/ES¹⁹³ a 2000/31/ES¹⁹⁴ a částečné transpozice směrnice 2002/65/ES¹⁹⁵.

O distanční smlouvu půjde pouze v případě, že *uzavření kupní smlouvy proběhlo bez současné fyzické přítomnosti smluvních stran pomocí prostředků komunikace na dálku* (např. písemný styk, rozhlas, telefon, elektronická pošta, fax, teleshopping, internet¹⁹⁶). To ovšem za podmínky, že je smlouva skutečně uzavřena¹⁹⁷. Nepostačuje tedy, komunikují-li spotřebitel a dodavatel pomocí prostředků komunikace na dálku, pak smluvní jednání přeruší a za nějaký čas uzavřou smlouvu už za fyzické přítomnosti obou stran.

Následné vyzvednutí zboží v tzv. kamenném obchodě nemá na charakter smlouvy jako smlouvy distanční vliv, jelikož vyzvednutí má povahu dodání zboží.¹⁹⁸ Pozornost je nutno věnovat také taxativnímu výčtu těch kupních smluv, na které se úprava o distančních smlouvách nevztahuje (§ 54)¹⁹⁹.

---

¹⁹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.

¹⁹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu).

¹⁹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnice 97/7/ES a 98/27/ES.

¹⁹⁶ Demonstrativní výčet možných prostředků na dálku nalezneme v § 53 odst. 1 OZ. Spotřebitel může použití takovýchto prostředků následně odmítnout. Prostředky uvedené v ustanovení § 53 odst. 2 (agresivní a obtěžující způsoby) je dodavatel pod sankcí absolutní neplatnosti oprávněn použít pouze tehdy, vyslovil-li spotřebitel s jejich použitím předchozí souhlas.

¹⁹⁷ Viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 440.

¹⁹⁸ Tomančáková, B.: *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*, Linde Praha a.s., Praha, 2008, str. 80.

¹⁹⁹ Dle mého názoru se jedná o neúplnou transpozici článku 3 odst. 1. směrnice 97/7/ES.

Dodavatel je zatížen povinností poskytnout s dostatečným předstihem tzv. předchozí informace (srov. § 53 odst. 3, 4)²⁰⁰ pod sankcí prodloužení lhůty pro odstoupení od smlouvy až na tři měsíce od převzetí plnění (§ 53 odst. 7). Zákon explicitně nedefinuje termín „dostatečný předstih“, lze se domnívat, že půjde zřejmě o lhůtu umožňující spotřebiteli s rozmyslem a v dostačeném čase uvážit eventuální uzavření smlouvy, což bude záležet na konkrétním případě a jeho okolnostech.²⁰¹ Takto neurčitě definovaný právní pojem doporučuji de lege ferenda v případě kogentních norem spíše nepoužívat.

*Všechny informace musí být poskytnuty určitým a srozumitelným způsobem s přihlédnutím k zásadám dobré víry a k ochraně osob, zejména nezletilých nebo spotřebitelů.*²⁰²

I v tomto případě (srov. část 3.1.2.) lze poukázat na nesprávné použití termínu „dobrá víra“. Tento pojem by také zcela jistě na tomto místě občanského zákoníku měl být nahrazen, například pojmem „dobré mravy“, který by lépe odrážel komunitární rozměr pojmu „dobrá víra“ (poctivost, nezamlčování, nezkrasování).²⁰³

V případě distančních smluv obsahuje občanský zákoník kogentní normu (§ 53 odst. 7 OZ), která umožňuje spotřebiteli využít práva do 14 dní od převzetí plnění od smlouvy odstoupit, a to i bez udání důvodů a bez sankcí. Dodavatel může po spotřebiteli požadovat pouze náhradu skutečně vynaložených nákladů spojených s vrácením zboží. Jakákoli jiná omezení práva na odstoupení od smlouvy jsou nepřipustná.

Česká právní úprava je ve srovnání s úpravou komunitární pro spotřebitele příznivější, neboť článek 6 odst. 1 směrnice 97/7/ES

---

²⁰⁰ Mezi tyto informace patří např. název a charakteristika zboží nebo služeb, cena, dodací podmínky a poučení o právu na odstoupení od smlouvy.

²⁰¹ <http://obcanskepravo.juristic.cz/69897/>

²⁰² Viz § 53 odst. 3 věta druhá OZ.

²⁰³ Zapletal, J.: *Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu*, Právní rozhledy, 2006, č. 2, str. 64.

vyžaduje lhůtu alespoň sedmi pracovních dní. Benevolentnější je naše úprava již v samém vymezení distančních smluv, neboť jej zákonodárce pojal širěji než směrnice 97/7/ES (čl. 2 odst.1). Za distanční smlouvu považuje český právní řád jakoukoli smlouvu, při jejímž uzavření byly prostředky komunikace na dálku využity alespoň částečně, zatímco unijní úprava vyžaduje, aby byla smlouva uzavřena výhradně za použití těchto prostředků. Domnívám se, že tato přesahující transpozice není v žádném případě na škodu a tento názor je čím dál rozšířenější také na poli EU.²⁰⁴

Právo na odstoupení od smlouvy se nevztahuje na smlouvy vypočtené v § 53 odst. 8.²⁰⁵

Odstavec 9 § 53 obsahuje důležité ustanovení reflektující komunitární zákaz setrvačného prodeje. Dle tohoto ustanovení je spotřebitel zproštěn povinnosti zaplatit cenu v případě nevyžádaného plnění, bylo-li plnění poskytnuto bez spotřebitelovy objednávky.²⁰⁶

Dlouho netransponovaná zůstala část směrnice 97/7/ES (čl. 6) regulující lhůtu, ve které má prodávající spotřebiteli po odstoupení od smlouvy vrátit zaplacené finanční částky.^{207 208}

K transpozici došlo až zákonem č. 56/2006 Sb., vložním věty druhé odstavce 10 § 53. Prodávající je tak povinen učinit do 30 dnů od odstoupení. Slovenský zákon o ochraně spotřebitele obsahuje lhůtu kratší, patnáctidenní. Přestože je zavedení této lhůty nepochybně pozitivním krokem českého zákonodárce,

---

²⁰⁴ Se změnou směrnice 97/7/ES se v tomto smyslu počítá rovněž v rámci revize spotřebitelského *acquis* viz Zelená kniha o revizi právních předpisů v oblasti ochrany spotřebitelů (2007/2010(INI)).

²⁰⁵ Jedná se o transpozici čl. 6 odst. 3 směrnice 97/7/ES.

²⁰⁶ K problematickému výkladu tohoto ustanovení viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 449-451.

²⁰⁷ Neučiní-li tak dodavatel ve lhůtě zákonem stanovené, dostává se do prodlení se všemi následky (úroky z prodlení).

²⁰⁸ Obdobou této povinnosti je ustanovení čl. 159 Evropského zákoníku o smlouvách, které tak činí s odkazem na předpisy komunitárního práva.

úplné slučitelnosti s právem ES/EU nemůže být dosaženo, neboť článek 6 odst. 2 směrnice 97/7/ES v poslední větě stanoví vedle povinnosti dodavatele vrátit spotřebiteli zaplacené finanční částky také povinnost spotřebitele vrátit dodavateli zboží. Vrácení zboží musí být uskutečněno co nejdříve, nejpozději však do 30 dnů, což při transpozici zůstalo bez povšimnutí. De lege ferenda je žádoucí tento nedostatek napravit.

4.2. Druhy prodeje v obchodě podle povahy prodáváných věcí

Podle toho, zda prodávající má či nemá předmět prodeje ke své okamžité dispozici v době uzavření smlouvy o prodeji v obchodě, rozlišujeme mezi běžným prodejem a prodejem na objednávku.

a) Běžný prodej

Častější formou prodeje v obchodě bude běžný prodej věcí. O ten se jedná v případě, kdy prodávající má zboží již v době uzavírání smlouvy ve své dispozici.

b) Prodej na objednávku

Tento druh prodeje v obchodě je výslovně upraven v § 613 OZ. Neobsahuje-li však toto ustanovení zvláštní úpravu, platí pro prodej na objednávku všechna ustanovení o prodeji v obchodě. Při tomto druhu prodeje je také třeba dbát ustanovení OZ o spotřebitelských smlouvách, zejména ustanovení §§ 53-54 OZ, týkajících se smluv uzavíraných na dálku, je-li smlouva uzavírána prostřednictvím komunikačních prostředků na dálku. V případě, kdy se prodávající zavazuje předat zboží při jeho návštěvě u kupujícího jsou relevantní také ustanovení o prodeji zboží mimo stálou provozovnu.

U prodeje na objednávku se jedná o specifickou formu prodeje zboží, které se prodává podle vzorků nebo katalogu.²⁰⁹ Prodej na objednávku nalézá své uplatnění zejména při prodeji zboží rychle se kazícího, při prodeji technicky náročných strojírenských výrobků, motorových vozidel apod.

Prodávající při tomto prodeji nemá předmět prodeje v době uzavírání smlouvy u sebe, může jej však obstarat a kupujícímu prodat.²¹⁰ Podle povahy předmětu a dohody účastníků je prodávající povinen věc buď kupujícímu předat při prodeji (pak se nejedná o prodej na objednávku), nebo ji kupujícímu dodat do místa určení podle vzájemné dohody.²¹¹

Prodej na objednávku se v praxi realizuje tzv. objednávkou. Ta musí obsahovat všechny podstatné náležitosti smlouvy, tedy předmět prodeje a cenu. Přijetím takové objednávky tedy dochází k uzavření smlouvy o prodeji objednaného zboží. Z této smlouvy vzniká prodávajícímu povinnost opatřit kupujícímu věc v dohodnuté lhůtě, nebo není-li lhůta smluvena, ve lhůtě přiměřené okolnostem (§ 613 OZ).²¹² Mezi faktory, podle nichž se posuzuje přiměřenost lhůty, patří: povaha předmětu prodeje, cena, těžkosti při obstarávání apod. Tak je tedy jiná přiměřená lhůta pro obstarání věci, kterou má prodávající např. ve své pobočce na druhém konci města a jiná zase, má-li být předmět prodeje objednaný a zasílán ze zahraničí.²¹³

---

²⁰⁹ Je nutné jej odlišovat od zhotovení věci na zakázku. U prodeje na objednávku si kupující věc pouze vybere z nabízených typů, věc není zhotovována dle pokynů objednatele. Kupující tedy neudává pokyny, jak má zboží vypadat, nýbrž je odkázán na nabídku.

²¹⁰ Obstaráním se rozumí zboží předat na základě kupní smlouvy, nikoli ve smyslu smlouvy o obstarání věci dle § 733 n. OZ.

²¹¹ Hulva, T. *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 247.

²¹² Zde je nutno poukázat na rozdílnost prodeje věci na objednávku od smlouvy o obstarání věci dle § 733 a násl. U smlouvy o obstarání věci jde v zásadě pouze o umožnění koupit si určitou věc. V případě prodeje na objednávku opatřením věci rozumíme předání obstarané věci na základě kupní smlouvy, tedy i převedení věci do vlastnictví objednatele.

²¹³ Šťovíček, J., Vrabec, J.: *Kupní smlouvy*, PROSPEKTRUM, Praha, 2000, str. 34.

Neobstará-li prodávající objednanou věc včas, má kupující právo od smlouvy odstoupit. Jedná se o zvláštní sankci za prodlení prodávajícího, nikoli o odpovědnost za vady. Odstoupením kupujícího od smlouvy není dotčeno jeho právo na náhradu škody. Kupující tak může uplatnit na prodávajícím jak nárok na náhradu toho, oč se jeho majetek v důsledku nedodání zboží zmenšil, tak i nárok na náhradu ušlého zisku.

V praxi je možné se setkat s takovou formulací objednávky, která neobsahuje některou z podstatných náležitostí, nazýváme ji záznam. Přijetím takovéto neúplné objednávky nevzniká právní povinnost plnit.

Je-li smlouva uzavřena prostřednictvím některého komunikačního prostředku na dálku, je prodávající povinen neprodleně potvrdit kupujícímu přijetí objednávky (§ 52 až 53 OZ).

Zvláštní formou prodeje na objednávku je tzv. prodej na dobírku, při kterém prodávající zasílá věc kupujícímu, který ji proplácí až při převzetí.²¹⁴

Návrh nového občanského zákoníku předložený do mezirezortního připomínkového řízení²¹⁵ s úpravou prodeje na objednávku výslovně nepočítá. Jako pravděpodobné se tedy jeví, nebude-li prodej na objednávku předmětem úpravy nového spotřebitelského zákoníku, že tento druh prodeje bude regulován pouze obecnými ustanoveními závazkového práva a partií o koupi movité věci.

4.3. Druhy prodeje v obchodě podle toho, zda prodávaná věc již byla nebo nebyla použita

Podle tohoto hlediska dělíme prodej v obchodě na:

---

²¹⁴ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J.: *Občanský zákoník poznámkové vydání s judikaturou a literaturou*. 10. vydání, Linde, Praha, 2005, str. 540.

²¹⁵ Návrh občanského zákoníku verze z 5. června 2008.

a) Prodej věcí nových

Jedná se o častější formu prodeje. U koupě nových věcí je šance na úspěch při reklamaci zboží vyšší, neboť se vychází z předpokladu o bezvadnosti nové věci.

b) Prodej věcí použitých

Zákon o ochraně spotřebitele v § 10 uvádí, že při prodeji použitých nebo upravovaných výrobků, výrobků s vadou nebo výrobků, jejichž užité vlastnosti jsou jinak omezeny, musí prodávající na tyto skutečnosti spotřebitele předem zřetelně upozornit. Takové výrobky musí být prodávány odděleně od ostatních. Zákon také ukládá prodávajícímu povinnost uvést v dokladu o zakoupení výrobku skutečnosti o tom, že se jedná o prodej věci použité.

S prodejem věcí použitých souvisí i zvláštní právní úprava odpovědnosti za vady. Věc použitá je totiž považována a priori za věc s vadou. § 619 odst. 1 OZ pro prodej věci použité stanoví, že prodávající neodpovídá za vady odpovídající míře používání nebo opotřebení, které měla věc při převzetí kupujícím. Tato odpovědnost však nastupuje za jiné vady existující v době převzetí věci.

Od účinnosti zákona č. 136/2002 Sb. byl v souvislosti s transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, o určitých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží, do § 616 OZ zaveden pojem spotřební zboží.

Čl. 1 odst. 3 směrnice 1999/44/ES opravňuje členské státy k tomu, aby nezahrnovaly do definice spotřebního zboží věci použité. Této možnosti využilo např. Finsko, Německo, Maďarsko a Spojené království Velké Británie a Severního Irsku. Český zákonodárce se ve znění občanského zákoníku vydal cestou jinou, nevyloučil věci použité ze spotřebního zboží pojmově, ovšem vyloučil je důsledky své právní úpravy.

Důsledkem této novelizace je, že se na použitou prodanou věc nevztahuje obecná zákonná záruka a kupující tak požívá nižší právní ochrany než při prodeji nového zboží.

4.4. Prodej zboží na základě smluv uzavřených mimo provozovnu

Stále oblíbeně se těší prodej uskutečněný mimo prostory obvyklé k podnikání, nebo-li prodej zboží dodavatelem, který nemá žádné stálé prostory k podnikání.²¹⁶ Jedná se o různé výjezdní zájezdy spojené s prodejem zboží, podomní prodej, prodej na tržištích apod.

V rámci komunitární úpravy této oblasti je zajímavou skutečností, že členským státům bylo ponecháno právo zachovat nebo zavést úplný nebo částečný zákaz uzavírat smlouvy mimo obchodní prostory, považují-li to v zájmu spotřebitelů za nezbytné.²¹⁷ ESD svým rozhodnutím C-441/04 ve věci *A-Punkt Schmuckhandels GmbH proti Claudii Schmidt* odstranil obavy, že by takovýto zákaz, je-li uplatňován na všechny dotčené subjekty bez rozdílu, mohl být porušením svobody volného pohybu zboží a služeb.

Spotřebiteli se při tomto druhu prodeje dostává zvýšené ochrany dle § 57 OZ²¹⁸ pouze za předpokladu, že si spotřebitel návštěvu dodavatele za účelem objednávky zboží nebo služeb výslovně nesjednal, což ovšem jak uvádí T. Hulva²¹⁹, neplatí

---

²¹⁶ K posouzení místa jako místa obvyklého pro podnikání nepostačuje, že je toto místo evidováno jako provozovna v živnostenském rejstříku, nýbrž je také nutné, aby spotřebitel mohl na uvedeném místě očekávat podnikání daného druhu. Viz Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 501.

²¹⁷ Viz poslední bod preambule směrnice Rady ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory.

²¹⁸ Uvedená regulace se nevztahuje na smlouvy taxativně vypočtené v § 57 odst. 4 OZ. Shodně čl. 3 odst. 2 směrnice 85/577/EHS. Judikatura ESD rozsah smluv vyloučených z působnosti směrnice 85/577/EHS značně modifikuje. (viz C-481/99 *směrnice 85/577/EHS se vztahuje na smlouvy o hypotečním úvěru; C-350/03 z rozsahu působnosti směrnice jsou vyloučeny smlouvy o koupi nemovitostí*).

²¹⁹ Hulva, T. *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 207.

v právu francouzském, ve kterém se ochrana na spotřebitele vztahuje i tehdy, že dodavatele k návštěvě pozval, nebo s jeho návštěvou předem souhlasil. Rovněž Navrhovaná Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů²²⁰ je koncipována v tom smyslu, že je zcela irelevantní, zda si spotřebitel návštěvu obchodníka vyžádal či nikoli.

Podmínka výslovného sjednání však nemůže být vykládána extenzivně, neboť o tuto okolnost se nejedná například v situacích, kdy si spotřebitel návštěvu sice sjednal, avšak v době sjednání nemohl důvodně vědět, že dodávka určitého zboží tvoří součást podnikatelské činnosti dodavatele.²²¹ Pro interpretaci této vylučující podmínky je rozhodující, zda se spotřebitel při uzavírání smlouvy nachází ve slabším postavení.²²²

Komunitární úprava představovaná směrnicí Rady ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory (dále jen „směrnice 85/577/EHS“), stejně jako úprava obsažená v OZ směřuje pouze na situace, kdy spotřebitel není na smluvní jednání připraven, nebo jej neočekává, a zejména na případy, kdy spotřebitel nemá možnost komparace jakosti a ceny zboží nebo služeb s jinými nabídkami na trhu.²²³

Jak potvrzuje judikatura ESD²²⁴, je pro aplikaci směrnice 85/577/EHS irelevantní, zda dodavatel, jenž k uzavření smlouvy se spotřebitelem využil třetí osoby k jednání jeho jménem a na jeho účet, věděl o faktu, že byla smlouva prostředníkem uzavřena mimo obchodní prostory.

---

²²⁰ KOM/2008/614/FINAL.

²²¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 499 a násl.

²²² Bylo by tedy mylné, hodnotit izolovaně skutečnost, že impuls k jednání musí pocházet prvotně od dodavatele a nepřihlížet k celkovému postavení spotřebitele.

²²³ Členským státům je článkem 3 odst. 1 dáno na zvážení, zda právní úpravu, jež je transpozicí směrnice 85/577/EHS, nevztáhnou pouze na smlouvy u nichž částka spotřebitelem zaplacená není bagatelní (nepřesáhne 60 ECU). ČR této možnosti nevyužila.

²²⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 2005 C-229/04 ve věci *Crailsheimer Volksbank eG proti Klausí Conradsovi a dalším*.

Stěžejním nástrojem ochrany spotřebitele založeným směrnicí 85/577/EHS a transponovaným v § 57 odst. 1 až 4 OZ je právo na odstoupení od smlouvy a jemu předcházející informační povinnost dodavatele písemně spotřebitele upozornit na právo odstoupit od smlouvy.

Podle § 57 odst. 1 OZ lze odstoupit od smlouvy pouze v písemné formě a ve lhůtě 14 dnů od uzavření smlouvy²²⁵. Toto ustanovení je taktéž nekompatibilní s čl. 5 odst. 1 směrnice 85/577/EHS, neboť tento článek stanoví, že lhůta počíná běžet od zaslání poučení spotřebitele o právu od smlouvy odstoupit. Požadavek písemné formy je dle mého názoru legitimní, ačkoli různé jazykové mutace čl. 5 odst. 1 směrnice 85/577/EHS mohou vzbuzovat pochybnosti o tomto závěru. Oficiální česká verze směrnice 85/577/EHS hovoří o odstoupení od smlouvy formou „zaslání oznámení“, stejně tak jako anglická verze „sending notice“ vyznívá jasně ve prospěch písemné formy, zatímco německý překlad „anzeigen“ odráží pouze požadavek oznámit, resp. adresovat toto rozhodnutí dodavateli. Rovněž Evropský zákoník o smlouvách (CEC)²²⁶ požaduje pro odstoupení od smluv uzavřených mimo obchodní prostory písemnou formu.

Dle rozsudku ESD dne 22. dubna 1999 ve věci *C-423/97 Travel Vac SL proti Manuelu José Antelmu Sanchisovi* není pro uplatnění práv na odstoupení od smlouvy nutné prokazovat klamání spotřebitele ani jiné jednání ve zlé víře, neboť tak lze učinit i bez udání důvodů.

Článek 4 směrnice 85/577/EHS, resp. § 57 odst. 2 OZ zakládá dodavateli povinnost písemně upozornit spotřebitele na právo odstoupit od smlouvy nejpozději při uzavření smlouvy a stanoví náležitosti tohoto oznámení. Na rozdíl od české právní úpravy,

---

²²⁵ Pokud ještě nedošlo ke splnění dodávky zboží nebo služeb dodavatelem, činní lhůta pro odstoupení 1 měsíc.

²²⁶ Čl. 159 odst. 1 European Contract Code dostupný z <http://www.accademiagiurprivatistieuropei.it/>

kteřá obsahuje požadavek písemné formy pouze pro upozornění spotřebitele na právo od smlouvy odstoupit, zajímavé u francouzské úpravy obsažené v Code de la consommation je, že celá smlouva nejen upozornění musí mít obligatorně písemnou formu.²²⁷

Následkem porušení výše uvedené povinnosti není dle § 57 odst. 2 OZ neplatnost smlouvy, nýbrž prodloužení lhůty pro dostoupení od smlouvy na 1 rok. Na tomto místě právní úpravy se ovšem český zákonodárce opět dopustil chybné transpozice směrnice 85/577/EHS, neboť odst. 3 § 57 OZ nenaplnjuje požadavek čl. 4 směrnice 87/577/EHS spočívající v povinnosti členských států EU zajistit, aby jejich vnitrostátní předpisy stanovily vhodná opatření pro ochranu spotřebitele v případech, kdy nebude informační povinnost splněna. Neoddělitelnou součástí práva ES/EU tvoří také judikatura ESD a proto je třeba ustanovení sekundárního práva vykládat v souladu s judikaturou ESD. ESD ještě před vstupem ČR do EU rozhodl ve věci C-481/99 *Georg a Helga Heiningerovi proti Bayerische Hypo-und Vereinsbank AG*, že časové omezení práva na odstoupení od smlouvy v případě, že se spotřebiteli nedostalo řádného poučení je nepřipustné. V daném případě německý zákonodárce omezil ve speciálním zákoně o odstoupení od podomních prodejů toto právo prekluzivní lhůtou jednoho roku.

De lege ferenda je tuto neslučitelnou část naší právní úpravy třeba řešit, neboť považuji takovou národní úpravu zavádějící časové omezení práva na odstoupení od smlouvy za rozpornou se směrnicí 85/577/EHS. V opačném případě se ČR vystavuje hrozbě žalob na náhradu škody za neprovedení směrnice

---

²²⁷ Čl. L.121-23 Code de la consommation stanoví, že spotřebiteli musí být pod sankcí neplatnosti odevzdán alespoň jeden exemplář smlouvy, v níž jsou obsaženy všechny zákonem požadované údaje.

85/577/EHS. Jako možná náprava se nabízí odstranit omezující
jednorochní prekluzivní lhůty.²²⁸

---

²²⁸ Návrh nového občanského zákoníku (Díl 6., § 2251 a násl. návrhu občanského zákoníku verze z 5. června 2008) obsahuje v rámci úpravy smlouvy o obstarání zájezdu velmi podobnou problematickou úpravu. § 2260 odst. 2 návrhu totiž zakládá právo cestujícího na odstoupení cestujícího od smlouvy v případě, že nesouhlasí se změnou smlouvy, kterou mu navrhl pořadatel. Uvedené ustanovení ovšem umožňuje, aby pořadatel určil cestujícímu lhůtu pro odstoupení, která nesmí být kratší než 5 dní. Možnost cestujícího (spotřebitele) odstoupit od smlouvy při podstatné změně některé ze základních podmínek smlouvy, jako je dle čl. 4 odst. 5 směrnice Rady č. 90/314/ES ze dne 13. 6. 1990 o souborných službách pro cestování, pobytech a zájezdech zejména cena, je významným nástrojem ochrany spotřebitele. Způsob, jakým předkladatel uvedené ustanovení transponuje považuji za neslučitelný, neboť jsem toho názoru, že právo na odstoupení spotřebitele od smlouvy nemůže být vnitrostátním předpisem omezeno žádnou prekluzivní lhůtou tak, jak to předkladatel v návrhu činí. Možnost pořadatele omezit právo na odstoupení od smlouvy prekluzivní lhůtou není důvodná, neboť toto právo spotřebitele ve směrnici založené není ničím omezeno. Spotřebitel je pouze povinen o svém rozhodnutí organizátora nebo prodejce uvědomit co nejdříve. Poslední věta § 2260 odst. 2 zakládá další z možností, kdy právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy zaniká a sice tak, že konstituje presumovaný souhlas spotřebitele pro případ, kdy v předkladatelem určené lhůtě od smlouvy neodstoupí. Pro právní úkony v českém občanském právu neplatí pravidlo, kdo mlčí souhlasí, není proto možné měnit obsah právního úkonu na základě nečinnosti spotřebitele.

5. Obsah právního vztahu založeného smlouvou o prodeji v obchodě

Smlouva o prodeji v obchodě je titulem pro vznik dvoustranného synallagmatického závazkového právního vztahu. Ze synallagmatické povahy závazku vyplývá, že práva a povinnosti smluvních stran jsou jednak vzájemné, jednak i vzájemně podmíněné. Povinnost jedné strany plnit je vázána na současné splnění povinnosti druhé strany poskytnout protiplnění. Tak je tedy povinnost kupujícího převzít předmět prodeje vázána a podmíněna předchozím splněním povinnosti prodávajícího předmět prodeje kupujícímu předat.

Každá ze stran je zavázána jednak plnit a jednak je oprávněna plnění od druhé strany požadovat²²⁹. Domáhat se splnění závazku druhou smluvní stranou je však možné pouze tehdy, když závazek ze své strany splní dříve nebo je alespoň připravena jej splnit. Je-li však doba plnění každé ze stran dohodnuta k jinému časovému okamžiku, je vzájemný závazek zbaven tohoto synallagmatického charakteru.²³⁰

Ukáže-li se po uzavření smlouvy o prodeji v obchodě, že prodávající není schopen předmět prodeje předat řádně a včas, je kupující oprávněn odložit splacení kupní ceny, ačkoli byl zavázán zaplatit kupní cenu k určitému okamžiku ještě před splněním závazku prodávajícím. Toto právo vyplývá kupujícímu při splnění zákonem stanovených předpokladů z díkce § 560. Je tomu tak ovšem pouze pod tou podmínkou, že plnění prodávajícího je ohroženo skutečnostmi, které nastaly až po uzavření smlouvy,

---

²²⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 1568.

²³⁰ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 1559.

nebo nastaly již před tímto uzavřením, ale kupující o nich v době uzavření smlouvy nevěděl.

Zjednodušeně řečeno, obsahem právního vztahu jsou práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího. Konkrétní práva a povinnosti stran vyplývají primárně ze smlouvy samé a dále z právních předpisů (OZ, ZOS atd.).

Zásada smluvní volnosti je v úpravě prodeje zboží v obchodě oproti obecné úpravě kupní smlouvy omezena a na prodávajícího jsou tak oproti obecné kupní smlouvě kladeny nepoměrně větší nároky. Důvodem tohoto omezení je zvýšená ochrana slabší smluvní strany, kterou je zde kupující (spotřebitel).

Ochrany kupujícího se při prodeji zboží v obchodě dotýkají zejména ustanovení o některých druzích prodeje a jejich následcích, pravidel jakosti a množství a odpovědnosti za vady předmětu prodeje.

5.1. Povinnosti prodávajícího

Základní povinnosti prodávajícího vyplývají z ustanovení občanského zákoníku, a to jak z obecných ustanovení o kupní smlouvě, tak ze zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Dále pokud jde o poctivost prodeje, hygienické podmínky a informační povinnost vůči zákazníkům, jsou důležitá ustanovení zákona o ochraně spotřebitele.²³¹ Určité povinnosti ukládané podnikatelům při podnikatelském prodeji věcí mohou vyplýnout i z jiných právních předpisů.²³²

---

²³¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 1557.

²³² Např. ze zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo ze zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a ze zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, aj.

Obecně platí, že nesplní-li prodávající svoji povinnost odevzdat předmět prodeje nebo nepřevede-li na kupujícího vlastnické právo ani v dostatečně přiměřené lhůtě, jeho závazek tak učinit nezaniká a k tomuto nároku kupujícího navíc přistupuje právo na odstoupení od smlouvy (§ 517 odst. 1 OZ), přičemž právo na náhradu škody tím není dotčeno za podmínky, vznikla-li škoda v souvislosti s porušením povinnosti prodávajícího.

Občanský zákoník uvádí tyto základní povinnosti prodávajícího:

a) **Povinnost předat předmět prodeje kupujícímu v místě plnění, a to řádně a včas (§ 588 OZ).** Smlouva o prodeji v obchodě je smlouvou konsensuální, z čehož vyplývá, že předání věci není podmínkou jejího vzniku. Postačí pouze shoda na podstatných náležitostech.

Odevzdání znamená její předání do držby kupujícího. Není-li ve smlouvě doba (lhůta) předání věci dohodnuta a ze smlouvy nevyplývá něco jiného, je prodávající povinen odevzdat věc bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy a kupující je povinen převzít předmět prodeje na místě, kde došlo k jejímu uzavření.²³³

Této povinnosti se může prodávající zprostit pouze v případě předvídaném v § 591 OZ, tedy může odevzdání věci odepřít, jestliže kupující nezaplatí kupní cenu včas.

K předání předmětu prodeje a převodu vlastnického práva dochází obvykle v provozovně prodávajícího. Ze smluvního ujednání nebo z povahy předmětu prodeje může nicméně vyplynout prodávajícímu povinnost předmět prodeje odevzdat na místě, které určí kupující. V tomto případě však musí kupující předmět prodeje skutečně na jím určeném místě převzít, jinak je

---

²³³ Knappová, M., Švestka, J., a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, ASPI, Praha, 2002, str.175.

v prodlení a prodávající je povinen předmět prodeje uschovat u sebe a po kupujícím je oprávněn požadovat poplatek za uskladnění. Závažným důsledkem prodlení je i přechod nebezpečí škody na věci na kupujícího (§ 590 OZ).

Povaha předmětu prodeje odůvodňuje jiné místo odevzdání kupujícímu například tehdy, kdy se jedná o tak objemný předmět prodeje, že jej prodávající nemůže umístit v prodejně. Často tak tedy k předání dochází například ve skladu nebo u výrobce.

V praxi se často uzavření smlouvy o prodeji v obchodě a převzetí předmětu prodeje nemusí odehrát v jednu chvíli, naopak, mezi oběma skutečnostmi může být i významný odstup. V tomto mezidobí může pochopitelně dojít ke ztrátě, zničení nebo poškození předmětu prodeje. Časté spory a zjevná nespravedlnost vedly zákonodárce k odchylné úpravě, která z důvodů favorizace kupujícího jako spotřebitele přenesla rizika k tíži prodávajícího, a to až do okamžiku převzetí věci.²³⁴ Tak tedy v případě, že má být předmět prodeje odeslán na místo určené kupujícím a jedná-li se o zásilkový prodej, převádí se vlastnické právo k předmětu prodeje okamžikem převzetí kupujícím v místě dodání (§ 614 odst. 3 OZ). Do doby, než si kupující předmět prodeje převezme, tíží prodávajícího nebezpečí škody na věci a kupující je tak ušetřen nepříjemností vyplývajících z odpovědnostních vztahů.²³⁵ Naopak prodávající je ten, koho tíží břemeno vyřídit konkrétní nároky z titulu odpovědnosti za škodu, která mu vznikla, např. nesplněním povinnosti provozovatele poštovní licence předmět prodeje dodat.

Součástí povinnosti prodávajícího odevzdat kupujícímu předmět prodeje je také povinnost předat současně veškeré příslušenství a součásti předmětu prodeje, popř. písemnosti (§ 617

---

²³⁴ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1814 a násl.

²³⁵ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1815.

OZ) nebo další plnění uznaná za obvyklá (např. obal potravinářského zboží).²³⁶

S problematikou předání předmětu prodeje úzce souvisí otázka převodu vlastnického práva, neboť platí základní pravidlo, že převzetím předmětu prodeje, je-li jím věc movitá, nabývá kupující vlastnické právo k tomuto předmětu (§ 614 odst. 3 a § 133 OZ) a od tohoto okamžiku nese nebezpečí nahodilé zkázy a nahodilého zhoršení stavu předmětu prodeje (§ 590 věta první OZ).

Uzavřením smlouvy o prodeji v obchodě ještě k převodu vlastnického práva nedochází, neboť smlouva je pouze právním titulem nabytí vlastnického práva. Uzavřením vzniká prodávajícímu pouze povinnost předat kupujícímu předmět prodeje. Ačkoli povinnost převést na kupujícího vlastnické právo z institutu prodeje zboží v obchodě logicky vyplývá, není sama o sobě výslovně zakotvena ani ve zvláštních ani v obecných ustanoveních o kupní smlouvě. Tuto povinnost lze dovodit z ustanovení § 133 OZ, které upravuje převod vlastnického práva k věci. Souvislost všech tří ustanovení (§ 612, § 588, 133 OZ) je dána účelem (kauzou) právního vztahu prodeje zboží. To jest úplatně převést vlastnické právo ke zboží, které je věcí.²³⁷

De lege ferenda by bylo vhodné zakotvit výslovně do občanského zákoníku povinnost prodávajícího převést vlastnické právo na kupujícího obdobně, jak to již dnes činí obchodní zákoník v ustanovení § 409²³⁸. Dobrou zprávou v této souvislosti jistě je, že připravovaná rekonstrukce občanského zákoníku s tímto požadavkem počítá a reflektuje jej v ustanovení § 1807

---

²³⁶ Viz Sobotka, M.: *Povinnosti při prodávání zboží v obchodě* – praktická příručka, Právní rádce, 2001, č. 11, str. 3.

²³⁷ Viz Sobotka, M.: *Povinnosti při prodávání zboží v obchodě* – praktická příručka, Právní rádce, 2001, č. 11, str. 4.

²³⁸ *Kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu.*

odst. 1. Zde se explicitně uvádí, že *kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc (předmět prodeje) a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní. Kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.* Podobně se tento požadavek odráží v ustanovení § 1815 vztahujícímu se ke koupi movité věci.²³⁹

b) Povinnost zajistit, aby odevzdávaný předmět prodeje měl požadovanou jakost, množství, míru nebo hmotnost a byl bez vad. Předmět prodeje musí být při převzetí ve shodě s kupní smlouvou, zejména být bez vad, jinak nastupuje odpovědnost prodávajícího za faktické vady (§ 616 OZ). O tom viz dále v části pojednávající o odpovědnosti za vady.

c) Povinnost umožnit kupujícímu předmět prodeje překontrolovat a předvést jeho činnost, připouští-li to povaha věci (srov. § 616 odst. 2 OZ a § 15 odst. 1 ZOS). Tato povinnost, resp. právo kupujícího, má však své limity. Zejména je podstatné, že se realizuje pouze na žádost kupujícího. Dále považuji za velmi pravděpodobné, že by uplatnění tohoto práva bylo vyloučeno, pokud by předvedením předmětu prodeje došlo k jeho spotřebování či poškození (např. u balených potravin, léčiv atd.). Cílem této úpravy je především vyvarovat se zjevných vad, ověřit si kompletnost předmětu prodeje, zjistit, zda odpovídá požadavkům kupujícího a také seznámit kupujícího s jeho ovládním a činností.

V praxi se lze setkat s nevolí prodávajících předmět prodeje předvádět, neboť by jej museli vybalit a obal tím porušit. Povinnost se snaží splnit tím, že jeho činnost předvádějí na tzv. „předváděcím vzorku“. Ztotožňuji se s názorem B. Tomančákové,

---

²³⁹ Zde se stanoví, že *prodávající kupujícímu odevzdá věc, jakož i doklady, které se k věci vztahují, a umožní kupujícímu nabýt vlastnického práva k věci v souladu se smlouvou.*

že obal nemůže být objektivní překážkou pro nesplnění této povinnosti. Kupující má právo seznámit se s konkrétním předmětem prodeje.²⁴⁰

U této problematiky lze ještě poukázat na okolnost, že předmět prodeje, který byl takto předváděn již vícero kupujícím, nelze považovat za zboží použité, a tudíž jej podříditi jiným záručním dobám.²⁴¹ Toto by ovšem, dle mého názoru, neplatilo, pakliže by se vlivem opakovaného předvádění jeho činnosti objevily na tomto předmětu prodeje známky opotřebení. Pak by ovšem bylo nutné splnit všechny podmínky, které právní řád ukládá pro prodej použitých věcí.

d) Povinnost seznámit kupujícího se zvláštními pravidly, je-li třeba, aby při užívání předmětu prodeje byla zachována zvláštní pravidla zejména, řídí-li se užívání návodem nebo je upraveno technickou normou, vyjma případů, kdy se jedná o pravidla obecně známá (instruktážní povinnost).²⁴²

Prodávající je i bez žádosti kupujícího povinen zajistit, aby kupující obdržel informace o vlastnostech předmětu prodeje, způsobu zacházení, údržbě (např. údaj o maximální teplotě, na kterou lze textilii prát) a skladování. Instruktážní povinnost lze splnit ústním vysvětlením, viditelným vystavením, nebo předáním návodu k použití. Proávající také může povinnost přenést na jiný subjekt, bude-li souhlasit.

Poskytnuté informace musí být srozumitelné a stejně jako návod k použití uvedeny v českém jazyce (srov. § 11 odst. 1 ZOS). Povinnost prodávajícího poříditi si na vlastní náklady překlad cizojazyčných návodu se dovozuje z požadavku

---

²⁴⁰ Tomančáková, B.: *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*, Linde Praha a.s., Praha, 2008, str. 51.

²⁴¹ Viz také Oulík, J.: *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*, Panorama, Praha 1983, str. 51.

²⁴² § 617 OZ a korespondující ustavení viz § 9 ZOS.

srozumitelnosti návodu. U výše uvedené problematiky návodu k použití vyvstává otázka, jaké právní následky by měla chyba vzniklá při překládání z cizího jazyka. Domnívám se, že by tuto okolnost nebylo možno posuzovat jako vadu předmětu prodeje a jako důvod pro reklamaci. V případě, že by v návodu chyběla důležitá varovná informace a kupujícímu by v jejím důsledku vznikla škoda, lze dovodit, že by kupující mohl požadovat po prodávajícím náhradu škody dle obecných ustanovení o odpovědnosti za škodu (§ 420 a násl. OZ).

Instruktažní povinnost je povinností objektivní, čili k zavinění prodávajícího se nepřihlíží (viz R 63/1968, R 22/1983). Prodávající se jí nemůže zprostit ani tvrzením, že sám tato pravidla nezná, ani tím, že potřebné či správné informace prodávajícímu neposkytl výrobce, dovozce nebo dodavatel.^{243, 244}

e) Povinnost upozornit kupujícího, že předmět prodeje má vadu a o jakou vadu se jedná, není-li to zřejmé již z povahy prodeje.²⁴⁵ Prodávající je povinen kupujícího upozornit na konkrétní vady, ať už na faktické či právní, skryté či zjevné. Upozornění se musí týkat vždy určité, konkrétní vady, neboť všeobecným upozorněním, že je věc vadná, povinnost splněna není.²⁴⁶ Splní-li prodávající tuto povinnost do uzavření smlouvy o prodeji v obchodě, zbavuje se tím následné odpovědnosti za vady, na které upozornil. Za ostatní vady, na které kupujícího takto neupozornil, odpovídá prodávající bez ohledu na to, zda o vadách věděl, popřípadě mohl vědět či nikoli. Je-li kupující

---

²⁴³ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M.: *Občanský zákoník-komentář 9. vydání*, C.H.Beck, Praha, 2004, str. 914.

²⁴⁴ Srov. Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni zveřejněné pod č. 63 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, ročník 1968, nebo R 22/1983.

²⁴⁵ Viz § 618 OZ. Prodávající je povinen upozornit kupujícího při sjednávání kupní smlouvy na vady věci, které předmět prodeje má a o kterých prodávající ví také dle ustanovení § 596 OZ.

²⁴⁶ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M.: *Občanský zákoník-komentář 8. vydání*, C.H.Beck, Praha, 2003, str. 780.

řádně na vady upozorněn a i přesto smlouvu uzavře, projevuje souhlas s tím, že je předmět prodeje vadný.

Tato povinnost prodávajícímu odpadá, je-li zřejmé již z povahy prodeje (např. označení oddělení provozovny), že jsou zde prodávány věci s konkrétní vadou. Literatura²⁴⁷ uvádí, že za vadu věci může být považováno také opotřebení věci. Tímto se v podstatě občanský zákoník vypořádává s možností prodeje použitého zboží (např. partiový prodej, second hand). Charakterem se ovšem musí jednat pouze o vadu, jež nebrání v užívání předmětu prodeje kurčitému účelu (např. pouze estetická vada). Při prodeji věcí vadných je prodávající vázán dalšími povinnostmi, např. povinností nabízet je k prodeji pouze odděleně od věcí bezvadných (§ 10 odst. 4, 5 OZ), povinností prodávat je jen za nižší ceny, než je obvyklá cena a zároveň povinností kupujícího na tuto skutečnost upozornit. Tuto informaci je třeba vyznačit i v dokladu o zakoupení věci (§ 16 odst. 1 ZOS).

Vyskytne-li se případ, že prodávající poskytne slevu z kupní ceny právě kvůli vadnosti a je-li slněna i informační povinnost, prodávající za tyto nedostatky ve smyslu § 616 odst. 3 OZ neodpovídá. Vyskytne-li se ale u předmětu prodeje jiná vada, než na kterou prodávající kupujícího upozornil, je možné jej pro takovou jinou vadu reklamovat. Stejně tak je pochopitelně možné jej reklamovat i pro jiné případy rozporu s kupní smlouvou.²⁴⁸ Tato odpovědnost se nevztahuje na věci použité, jestliže se týká vad odpovídající míře používání nebo opotřebení (§ 619 odst. 3 OZ).

Od slev z důvodu vadnosti je třeba odlišovat slevy poskytované z důvodů nejrůznějších výprodejů, kdy je prodáván naprosto bezvadný předmět prodeje. V tomto případě je lichá

---

²⁴⁷ Viz Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář. 5. vydání*, C.H.Beck, Praha, 1999, str.663.

²⁴⁸ <http://www.mpo.cz/dokument8727.html>

argumentace prodávajícího, že na zlevněné věci se záruka nevztahuje. Vždy bude rozhodné, z jakého důvodu byla věc zlevněna.

Uvedenou situaci lze demonstrovat na příkladu z praxe. Prodávající při prodeji osobního počítače poskytne kupujícímu 5% slevu z kupní ceny z důvodu škrábanců na povrchu počítače. Protože kupující platí hotově, je mu poskytnuta další, tentokrát 10% sleva z ceny. V tomto případě kupující nemůže již počítač pro povrchové škrábance reklamovat, neboť o nich již při koupi věděl. To však nevylučuje právo kupujícího domáhat se svých práv, například práva na bezplatnou opravu nebo odstoupení od smlouvy, jednalo-li se o vadu neodstranitelnou, při vyskytnutí se jiné vady věci (např. porucha pevného disku). 10% sleva je pak pro práva kupujícího z odpovědnosti za vady irelevantní.

f) Povinnost prodávajícího vydat kupujícímu na jeho žádost při prodeji spotřebního zboží záruční list (§ 620 odst. 3,4 OZ). V této souvislosti je ovšem nutno podotknout, že nesplněním povinností týkajících se vydání záručního listu není platnost záruky dotčena.

Další povinnosti prodávajícího při prodeji zboží v obchodě vymezuje zákon o ochraně spotřebitele.²⁴⁹ Některé povinnosti jsou pouze obdobou povinností obsažených v občanském zákoníku, jiné reflektují zejména požadavky praxe na ochranu spotřebitele.

Lze se setkat rovněž s případy, kdy je jedna a tatáž povinnost předmětem úprav hned několika právních předpisů. Jedná se např. o povinnost vyznačit na potravinách datum minimální trvanlivosti a u potravin podléhajících rychlé zkáze i datum použitelnosti (tzv. expirační lhůta). Tato povinnost

---

²⁴⁹ Jedná se zejména o povinnosti obsažené v ustanoveních §§ 3, 6, 10 12 a 13 ZOS.

vyplývá jednak z dikce § 10 odst. 1 písm. c) ZOS a rovněž z ustanovení § 616 odst. 2 OZ, což považují za krok svou povahou nesystematický, neboť se vlastně jedná o ustanovení duplicitní. Mimo to jsem toho názoru, že za základní právní předpis v oblasti označování potravin je třeba považovat zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění, který obsahuje definice výše uvedených pojmů²⁵⁰ a který stanoví, že potraviny s prošlou dobou minimální trvanlivosti lze uvádět do oběhu pouze, jsou-li takto označeny a jsou-li zdravotně nezávadné.

5.2. Povinnosti kupujícího

Nejen prodávajícímu vznikají z právního vztahu založeného smlouvou o prodeji v obchodě povinnosti. Každé povinnosti kupujícího koresponduje odpovídající právo prodávajícího.

Kupující má dle ustanovení občanského zákoníku zejména tyto povinnosti:

a) **Převzít řádně předávaný předmět prodeje.** Tato povinnost navazuje na povinnost prodávajícího předmět prodeje odevzdat. Bez převzetí předmětu prodeje kupujícím, jež může být učiněno jakoukoli formou, tedy i konkludentně, není závazek prodávajícího splněn.

Nepřevezme-li kupující řádně nabídnutý předmět prodeje včas, popřípadě neposkytne-li potřebnou součinnost, ocitne se v prodlení jako věřitel (dle § 522 OZ). Při prodlení kupujícího má prodávající povinnost poskytnout kupujícímu dodatečnou přiměřenou lhůtu pro převzetí věci.²⁵¹ Ustanovení § 592 OZ doplňuje sankci kupujícímu v prodlení v tom smyslu, že na

---

²⁵⁰ § 2 písm. r) a § 2 písm. q) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění. Prováděcím právním předpisem, který stanoví bližší podmínky pro označování je vyhláška č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, v platném znění.

²⁵¹ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1816.

kupujícího přechází od doby jeho prodlení s převzetím věci nebezpečí škody na věci. Prodávající má do odevzdání věci kupujícímu práva a povinnosti schovatele.

Je-li prodávající povinen dodat předmět prodeje na místo určené kupujícím, je kupující povinen převzít věc při dodání v místě, které takto určí. Neurčí-li kupující místo odevzdání včas, je v prodlení jako věřitel (§ 522 OZ).²⁵² V ostatních případech je kupující povinen převzít předmět prodeje při prodeji.

b) **Zaplatit prodávajícímu kupní cenu.** Okamžik splatnosti kupní ceny je především věcí dohody. Při prodeji za hotové se cena prodané věci stává splatnou uzavřením smlouvy.²⁵³

Nezaplatí-li kupující kupní cenu, dostává se do prodlení, čímž ovšem nedochází k zániku jeho povinnosti kupní cenu zaplatit, ale vzniká mu nadto ještě sekundární právní povinnost k zaplacení úroků z prodlení²⁵⁴.

c) **Nést náklady spojené s převzetím předmětu prodeje,** zejména poštovné a balné v případě, nejsou-li tyto výdaje v kupní ceně již zahrnuty.

d) **Poskytnout prodávajícímu potřebnou součinnost.** Povinnost součinnosti nalezne své uplatnění nejen při realizaci samotného prodeje, ale i při uplatňování práv z odpovědnosti za vady (např. při zjišťování a odstraňování vad apod.).²⁵⁵ Prodávající má v případě neposkytnutí součinnosti kupujícím právo na náhradu nutně vynaložených nákladů. Neposkytne-li kupující součinnost ani v dodatečně přiměřené lhůtě, může prodávající od smlouvy odstoupit.

---

²⁵² Knappová, M., Švestka, J. a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, ASPI, Praha, 2002, str.175.

²⁵³ Více viz kapitola o splatnosti kupní ceny.

²⁵⁴ Povinnost platit úroky z prodlení vyvstává dlužníkovi přímo ze zákona. Výše úroků z prodlení je stanovena nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku.

²⁵⁵ Viz Oulík, J.: *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*, Panorama, Praha, 1983, str. 55.

e) Uplatnit u prodávajícího vady předmětu prodeje bez zbytečného odkladu. O tom viz níže.

6. Odpovědnost za vady předmětu prodeje

6.1. Obecné pojednání

Odpovědnost²⁵⁶ za vady předmětu prodeje je sekundární právní povinností, která nastupuje tehdy, nesplní-li prodávající svoji primární právní povinnost plnit řádně, lépe řečeno, předá-li kupujícímu vadný předmět prodeje. Prodávající musí nést nepříznivé právní následky takového svého jednání.

Pro vznik závazku prodávajícího z odpovědnosti za vady při prodeji v obchodě je nutné splnění několika kritérií, kterými jsou:

- a) existence platné smlouvy o prodeji v obchodě;
- b) předání předmětu prodeje kupujícímu za kupní cenu;
- c) porušení právní povinnosti plnit řádně;
- d) výskyt právně relevantní vady a
- e) existence příčinné souvislosti mezi c) a d).²⁵⁷

Soukromoprávní odpovědnost prodávajícího za vady předmětu prodeje je upravena v obou kodexech soukromého práva, tedy jak v občanském, tak obchodním zákoníku.

Obchodní zákoník obsahuje shodně s občanským zákoníkem pouze odpovědnost prodávajícího za vady předmětu prodeje existující již v době převzetí. Záruční odpovědnost, tedy odpovědnost za vady, které se vyskytnou až po převzetí, je v obchodním zákoníku koncipována jako fakultativní, neplatí tedy přímo ze zákona, ale lze ji ujednat písemně (viz § 429 ObchZ).

V občanském zákoníku lze najít tři samostatné, ale vzájemně provázané regulace odpovědnosti prodávajícího za vady předmětu prodeje. Jedná se o obecnou úpravu odpovědnosti za vady platnou pro všechny závazkové právní vztahy (§§ 499-510

²⁵⁶ Občanskoprávní odpovědnost za vady přichází v úvahu pouze při přenechání věci někomu jinému na základě občanskoprávní úplatné smlouvy.

²⁵⁷ Více viz Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1833.

OZ), dále odpovědnost za vady vztahující se ke kupní smlouvě (§§ 596-600 OZ) a konečně úpravu odpovědnosti za vady vztahující se pouze k prodeji zboží v obchodě (§§ 616-627 OZ).

V této souvislosti je nicméně nutno upozornit na vzájemnou provázanost úpravy obecné s úpravou speciální. To vyplývá například z rozsudku Nejvyššího soudu ČR²⁵⁸, ve kterém soud konstatoval, že *kupujícímu, jemuž byla prodána věc v obchodě, svědčí kromě práv vyplývajících ze zvláštních ustanovení o prodeji v obchodě také právo z odpovědnosti za vady podle § 579 odst. 2 OZ v případě, ukáže-li se nepravdivým ujištění prodávajícího, že prodávaná věc nemá vlastnosti vymíněné kupujícím.* Obecně platí, že na odpovědnost prodávajícího za vady při prodeji v obchodě se přednostně použijí speciální ustanovení § 616 a násl. OZ. Jelikož na případ nepravdivého ujištění prodávajícího o bezvadnosti předmětu prodeje zvláštní právní úprava nepamatuje, pak je namístě aplikovat obecná ustanovení OZ, konkrétně § 597 odst. 2, který odpovědnost za vady spojené s uvedenou skutkovou podstatou obsahuje.

Výraznou změnu v této oblasti přinesla již zmíněná novela OZ č. 136/2002 Sb., již došlo k transpozici směrnice 1999/44/ES, která částečně harmonizuje odpovědnost za vady vůči spotřebitelům v rámci EU.

Kromě úpravy v občanském zákoníku mohou být aplikována také ustanovení zákona o ochraně spotřebitele, která jsou z velké části komplementární k povinnostem vyplývajících z OZ.²⁵⁹ V praxi se jedná zejména o povinnosti prodávajícího informovat kupujícího dle § 13 ZOS o rozsahu, podmínkách a způsobu uplatnění práv z odpovědnosti za vady předmětu prodeje, včetně údajů o tom, kde lze reklamaci uplatnit a o provádění záručních

---

²⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2002, sp. zn. 33 Odo 53/2001 a ve stejném smyslu znějící usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11. 2004, sp. zn. 33 Odo 323/2004.

²⁵⁹ Viz Knappová, M., Švestka, J. a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, ASPI, Praha, 2002, str. 183.

oprav. Dále o povinnost prodejce informovat kupujícího bezodkladně o délce záruční doby a na jaké vady se záruka vztahuje atd. Prodávající je dále povinen informovat živnostenský úřad o tom, kde lze vypořádat případné závazky, jestliže dojde ke zrušení jeho provozovny. Tato informace se projeví jako žádoucí v případě, že kupující chce předmět prodeje reklamovat, ale prodejce je nedostupný.

V rámci prodeje zboží v obchodě rozeznáváme tři druhy odpovědnosti prodávajícího za vady:

- zákonná (mimozáruční) odpovědnost za vady předmětu prodeje, které existovaly již při převzetí (**shoda s kupní smlouvou**);

- **odpovědnost za vady předmětu prodeje**, které se vyskytly po převzetí v zákonné záruční lhůtě (záruční odpovědnost);

- odpovědnost za vady, které se vyskytly ve smluvní či prodávajícím jednostranně prohlášené záruční lhůtě, jež je delší, nebo rozsahem nároků širší než zákonná (**smluvní záruka**).^{260,261}

V běžném životě se lze velmi často setkat s případy, kdy smlouvy o prodeji v obchodě obsahují ujednání, kterými je kupující předem zbaven zákonných práv z odpovědnosti za vady, nebo jsou jeho práva omezena. Na tento případ je možno aplikovat pravidlo obsažené v ustanovení § 627 odst. 3 OZ, na jehož základě jsou absolutně neplatná ta ujednání, kterými se kupující vzdává svých budoucích práv, nebo svá práva předem omezuje. Jedná se v podstatě o ustanovení upravující duplicitně s § 55 odst. 1, resp. § 56 odst. 3. písm. b) OZ zákaz těch nepřípustných ujednání ve spotřebitelských smlouvách, která se odchyľují od zákona v neprospěch spotřebitele a která zhoršují jeho smluvní postavení, zejména vylučují-li nebo omezují-li

²⁶⁰ Viz Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 250.

²⁶¹ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1833 a násl.

práva spotřebitele při uplatnění odpovědnosti za vady. Mám ovšem za to, že speciální úprava v § 627 odst. 3 OZ je pro kupujícího (spotřebitele) výhodnější a zajišťuje mu silnější právní ochranu, neboť následkem výše popsaného nepřipustného ujednání je absolutní neplatnost, zatímco nepřipustná ujednání dle § 55, resp. § 56 jsou neplatná pouze relativně.²⁶²

Na tomto místě je vhodné znovu připomenout, že podřídí-li dobrovolně smluvní strany smlouvu o prodeji v obchodě obchodnímu zákoníku, nelze tím vyloučit ustanovení občanského zákoníku i jiných právních předpisů směřujících ve prospěch strany, která není podnikatelem.²⁶³

6.2. Subjekty odpovědnostního vztahu

Co se subjektů tohoto odpovědnostního vztahu týče, platí, že odpovědnost za vady zatěžuje prodávajícího, nikoli výrobce nebo dodavatele, i když by vadu způsobil. Je tomu tak proto, že smlouva o prodeji v obchodě je založena mezi prodávajícím a kupujícím, čili pro kupujícího je v rámci odpovědnosti za vady vztah prodávajícího a jeho dodavatele či výrobce irelevantní. Tím ovšem nelze vyloučit nároky mezi prodávajícím a jinými subjekty navzájem. Odpovědnost prodávajícího je tedy jednoznačná a nepřenositelná.²⁶⁴

Obdobně rovněž prodávající odpovídá pouze tomu, s kým smlouvu uzavřel, neboť jak potvrzuje judikatura, *odpovědnost za vady věci při prodeji v obchodě je závazkovým právním vztahem vznikajícím podle § 612 a násl. OZ pouze mezi prodávajícím a*

---

²⁶² Z ustanovení § 55 odst. 2 ve spojení s § 56 odst. 1 OZ zůstávají ustanovení v platnosti, pokud se neplatnosti spotřebitel nedovolá. Jedná se tedy o neplatnost relativní dle § 40a OZ.

²⁶³ Viz § 262 odst. 4 ObchZ.

²⁶⁴ Viz Dupal, L., Michalová, I., Novák, K.: *Rádce spotřebitele 1. Rizika při nákupu zboží*, CP Books, a.s., Brno, 2005, str. 21.

*kupujícím, který nelze smluvně převádět na jiné osoby.*²⁶⁵ Proto například prohlášení prodávajícího v záručním listě, jímž rozšiřuje zákonnou záruku i na subjekty, kterým kupující v budoucnu prodá předmět prodeje v záruční době, nemá žádné právní účinky, neboť je neplatné proto, že svým obsahem odporuje obsahu zákona.

Případy, kdy kupující předmět prodeje prodal ještě v záruční lhůtě, způsobují často řadu praktických i teoretických problémů. Předně totiž platí, že pozdější vlastník nemůže reklamovat vady svým jménem s účinky pro svou osobu, jelikož nebyl účastníkem smlouvy o prodeji v obchodě. Vyskytne-li se vada, musí ji reklamovat původní kupec, neboť jedině ten zůstává nositelem práv z odpovědnosti za vady.²⁶⁶

T. Hulva hovoří o dvou způsobech, kterými lze tuto pro nového nabyvatele nepříznivou situaci řešit. Řešení dle něj spočívá v možnosti zplnomocnění nového kupce původním majitelem, nebo postoupením nároku na nového kupujícího, jež může být učiněno i konkludentně.

Lze se naproti tomu setkat také s jiným názorem,²⁶⁷ že záruka i práva s ní spojená jsou neoddělitelně spjata s vlastnickým právem k předmětu prodeje, a tudíž přecházejí na nabyvatele spolu s ním. Domnívám se, že tento argument neobstojí, neboť práva a povinnosti z odpovědnosti za vady svědčí pouze a jenom účastníkům smlouvy. Tuto argumentaci lze podpořit i tím, že jedním z prvků zásady smluvní volnosti je volnost ve volbě kontraktačního partnera a z převodu předmětu prodeje nelze svévolně dovozovat přechod práv vázoucích k určité osobě. Postavení kupujícího tím ohroženo není, neboť původní kupující

---

²⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 33 Odo 329/2004.

²⁶⁶ <http://www.iks-delta.cz/index.php?art=379>

²⁶⁷ Viz Fiala, J., Švestka, J.: *Nad jednou aktuální otázkou odpovědnosti za vady*. Právník 1981, č. 11.

je novému kupujícímu za vady věci odpovědný podle obecných ustanovení o kupní smlouvě (§ 599 a násl. OZ).

Jako řešení výše popsaného problému doporučuji především využít právem aprobované, byť méně časté řešení, kterým je zplnomocnění nového nabyvatele k uplatnění práv z odpovědnosti za vady. Druhou, avšak již více komplikovanou, možností je aplikace institutu postoupení pohledávky (§ 524 a násl. OZ), kdy lze smluvně postoupit již existující práva z odpovědnosti za vady na nového kupujícího. Takto postoupit nároky z odpovědnosti za vady lze ovšem pouze tehdy, když nejprve původní kupující úspěšně uplatní práva z odpovědnosti za vady a tuto již existující (vzniklou) pohledávku postoupí novému nabyvateli. V případě, že by původní kupující postoupil nároky předčasně, tedy ještě předtím, než se předmět prodeje stane vadným a ještě předtím, než vady u prodávajícího uplatní, jednalo by se o neplatné postoupení pohledávky, které by nemělo žádné právní účinky.

Obě výše předvídané možnosti jsou však bezvýhradně aplikovatelné pouze za předpokladu, že pozdější nabyvatel není podnikatelem, neboť v rámci institutu prodeje zboží v obchodě se chrání pouze právní vztah spotřebitelsko podnikatelský, resp. ten účastník právního vztahu, který není nadán odbornými znalostmi a který předmět prodeje nabývá za účelem jiným než je jeho podnikatelská či jiná výdělečná činnost. Teoreticky ovšem může dojít k situaci, kdy je pozdější nabyvatel podnikatelem a předmět prodeje nabývá pro účely nebo v rámci své podnikatelské činnosti. V tomto případě by mu zcela nespravedlivě svědčila ochrana dle ustanovení § 612 a násl. OZ, která směřuje a priori k ochraně spotřebitele, zatímco v námi řešeném případě by se jednalo o vztah podnikatel-podnikatel. Použijeme-li teologického výkladu dojdeme k závěru, že tento postup by bylo nutno vyhodnotit jako postup contra legem a hypoteticky rovněž jako

postup přičící se dobrým mravům. Jsem proto toho názoru, že by se takovýto úkon měl kvalifikovat jako úkon obcházející zákon a měl by být absolutně neplatný pro rozpor s ustanovením § 39 OZ. V případě, že by byl takovýto úkon právem aprobován, mohl by být v praxi často podnikateli zneužíván, což způsobuje opodstatněné obavy.

Jako problematická se v judikatuře a odborné literatuře jeví rovněž otázka, kdo je oprávněným subjektem v případě, že předmět prodeje byl zakoupen jedním z manželů za trvání manželství z prostředků tvořících společné jmění manželů. Judikatura Nejvyššího soudu ČR (R 22/1983) uvádí, že oprávněným subjektem je pouze manžel, který předmět prodeje koupil a druhý manžel může práva z odpovědnosti za vady uplatňovat pouze jako jeho zástupce. Já jsem však toho názoru, že tento závěr Nejvyššího soudu ČR je již překonán, a to s ohledem na ty skutečnosti, že zakoupený předmět prodeje je ve vlastnictví obou manželů tvořících společné jmění manželů. Obvyklou správou majetku tvořícího společné jmění manželů, kam bezesporu patří také reklamace zakoupeného předmětu prodeje, může dle § 145 odst. 2 OZ vykonávat každý z manželů. Závěr o překonání dosavadní judikatury podporuje také fakt, že z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů jsou oba manželé oprávněni a povinni společně a nerozdílně (§ 145 odst. 4 OZ). Je tedy zřejmé, že kterýkoli z manželů je oprávněn uplatnit nárok, který vyplývá ze společného jmění manželů.²⁶⁸

V případě dědění předmětu prodeje je situace jasnější, neboť dědic jako nový vlastník vstupuje do práv a povinností zůstavitele k okamžiku smrti kupujícího, který se stal zůstavitelem.

---

²⁶⁸ Tomančáková, B.: *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*, Linde Praha a.s., Praha, 2008, str. 67-68.

V praxi je frekventovaně diskutovanou problematikou prodej motorových vozidel v autobazarech. V popředí problému stojí již samotné zodpovězení otázky, o jaký nominátní závazkový vztah se v případě výkonu této činnosti jedná, neboť zde vystupují hned tři samostatné subjekty.

Jak uvádí B. Tomančáková²⁶⁹, mohou nastat dvě situace. Nabízí-li autobazar auta na základě zprostředkovatelské smlouvy²⁷⁰, uzavírá kupující smlouvu s vlastníkem vozidla a není tak chráněn jako spotřebitel, neboť zde prodávající nevystupuje v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.²⁷¹ V případě, že autobazar na základě dohody s vlastníkem vozidla uzavře kupní smlouvu jménem vlastníka, musí svoje oprávnění jednat jménem prodávajícího doložit kupujícímu předložením písemné plné moci, jinak je ze smlouvy zavázán vlastník vozu pouze tehdy, pokud bez zbytečného odkladu uzavřenou kupní smlouvu dodatečně schválil.²⁷²

Druhou možností je, je-li prodej realizován na základě smlouvy o obstarání prodeje věci (smlouva příkazní)²⁷³, při níž má autobazar vozidlo ve své dispozici a má rovněž postavení prodávajícího. Autobazar jedná svým jménem na účet vlastníka vozidla, kupujícímu ručí za vady předmětu prodeje jednak dle ustanovení o příkazní smlouvě a také dle zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě, neboť je při této činnosti podnikatelem. Toto právní postavení je tedy pro kupujícího výhodnější, neboť je chráněn jako spotřebitel.²⁷⁴ Jsem toho

---

²⁶⁹ Tomančáková, B.: *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*, Linde Praha a.s., Praha, 2008, str. 24.

²⁷⁰ Ze smlouvy podle § 774 OZ je zprostředkovatel zavázán pouze k vyhledání smluvního partnera pro zájemce a nikoliv k uzavření smlouvy se třetí osobou.

²⁷¹ Na tento právní vztah se použijí ustanovení § 597 a násl. OZ.

²⁷² Viz Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1124/2000.

²⁷³ Na základě smlouvy o obstarání prodeje věci podle § 737 OZ autobazar s kupujícím, kterého vyhledal, uzavírá kupní smlouvu jako prodávající vlastním jménem na účet vlastníka prodávané věci. Určujícím znakem je také ta skutečnost, že vlastník předá autobazaru auto do dispozice.

²⁷⁴ Výše uvedený závěr byl potvrzen také rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. října 2002, sp. zn. 33 Odo 688/2002.

názoru, že v případě pochybností o tom, zda se vztah řídí režimem smlouvy zprostředkovatelské nebo příkazní, platí pro kupujícího výklad příznivější, a sice výklad ve prospěch smlouvy příkazní. Tento závěr byl potvrzen také judikaturou Nejvyššího soudu ČR.²⁷⁵

M. Ryška²⁷⁶ je dokonce toho názoru, že praktiky, při nichž by majitel vozidla předával vozidlo autobazaru při souvisejícím uzavření zprostředkovatelské smlouvy a vystavení plné moci k uzavření kupní smlouvy, by nebyly ničím jiným, než obcházením zákona (§ 741 OZ) se snahou autobazaru vyhnout se odpovědnosti za vady vůči kupujícímu.

6.3. Odpovědnost za rozpor s kupní smlouvou

Odpovědnost za vady při prodeji v obchodě je založena na principu zákonné záruky navazující na povinnost prodávajícího odevzdat kupujícímu předmět prodeje bez vad (§ 616 OZ).²⁷⁷

Povinnost prodávajícího odevzdat kupujícímu předmět prodeje v souladu se smlouvou o prodeji v obchodě, označuje občanský zákoník marginální rubrikou „Shoda s kupní smlouvou“. Jedná se v podstatě o nutnost shody vlastností konkrétního předmětu prodeje s vlastnostmi předpokládanými, prodávajícím určenými, smluvenými nebo obvyklými. Patří sem rovněž případy, které nemají přímo charakter vady, například když předmět prodeje neodpovídá požadavkům právních předpisů nebo schází české návody.²⁷⁸ Z hlediska vady není s ohledem na modifikaci obecných ustanovení relevantní, zda věc trpí vadou

---

²⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 631/98 a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 29. 9. 2000, sp. zn. 18 C 57/98.

²⁷⁶ http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/txtexpresion_autobazar%5c%af/art_3682/rbsearchsource_articles/smluvni-zaklady-cinosti-autobazaru.aspx

²⁷⁷ Plecítý, V. Vrabec, J., Salač, J.: *Základy občanského práva I. vydání*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2003, str. 173.

²⁷⁸ <http://www.spotrebitele.info/kartoteka/index.php?page=3>

zjevnou či skrytou (podle obecných ustanovení odpovídá prodávající pouze za vadu skrytou viz R 22/1983).²⁷⁹

V případě, že prodávající neplní ve shodě s kupní smlouvou, resp. smlouvou o prodeji v obchodě, činí protiprávní úkon, pro který zákonodárce zavádí legislativní zkratku „rozpor s kupní smlouvou“. Ten je předpokladem odpovědnosti prodávajícího, stejně jako se tato odpovědnost presumuje vyvratitelnou domněnkou i v případě, vyskytne-li se vada ve lhůtě do 6 měsíců od převzetí předmětu prodeje.

Není-li předmět prodeje ve shodě s kupní smlouvou při jejím převzetí kupujícím (popř. do šesti měsíců), je prodávající povinen uvést jej do souladu se smlouvou, a to bezplatně a v přiměřené době. Musí tak učinit dle výběru kupujícího buď opravou předmětu prodeje, nebo jeho výměnou. Považují za nutné akcentovat, že právo volby, zda má být předmět prodeje znovu uveden do souladu se smlouvou opravou nebo výměnou předmětu prodeje, má pouze kupující a na realizaci tohoto práva by měl trvat. Pokud je takový způsob nemožný, může kupující požadovat opět dle svého uvážení buď přiměřenou slevu z ceny, nebo od smlouvy odstoupit.

Pokud kupující uplatní vady během prvních šesti měsíců od převzetí, je důkazní břemeno o vadnosti předmětu prodeje na prodávajícím. Kupující kromě výskytu vady není povinen prokazovat nic dalšího.

Odpovědnost prodávajícího za rozpor s kupní smlouvou je limitována. Za vady předmětu prodeje, které způsobil sám kupující, a za vady, o kterých kupující před převzetím věděl, prodávající neodpovídá. Prodávající se může liberovat prokázáním, že předmět prodeje je ve shodě s kupní smlouvou nebo že rozpor s kupní smlouvou vznikl v důsledku

---

²⁷⁹ Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 251.

jednoznačného porušení způsobu užívání či ošetřování ze strany kupujícího.

6.4. Zákonná záruka

6.4.1. Obecně

Prodávající odpovídá vedle vad, které má předmět prodeje již v době převzetí, také za vady vyskytnuvší se po převzetí předmětu prodeje kupujícím v záruční době, jejíž délku a podmínky stanoví zákon.

Délka zákonné záruční doby činí u spotřebního zboží 24 měsíců. Jde-li o prodej potravinářského zboží, je záruční doba osm dní, u krmiv tři týdny a u zvířat šest týdnů (§ 620 OZ). Je-li na předmětu prodeje, jeho obalu nebo v připojeném návodu vyznačena lhůta k použití, neskončí záruční doba před uplynutím této lhůty (expirační lhůta).²⁸⁰ Záruční dobu pro spotřební zboží jako automobily, televizory, ledničky nebo jejich části může prodloužit zvláštní právní předpis. U prodeje v obchodě však v současnosti taková právní úprava není známa.²⁸¹ Zákonná záruka u použitého předmětu prodeje činí rovněž 24 měsíců, ačkoli lze smluvně ujednat zkrácení lhůty až na 12 měsíců. Tuto skutečnost musí ovšem prodávající uvést v záručním listě.

Práva kupujícího z odpovědnosti za vady musí být pod sankcí prekluze uplatněny u prodávajícího ve výše uvedených lhůtách.

Záruka se nevztahuje na opotřebení způsobené obvyklým užíváním. Zákonná záruka také neznamená, že by životnost předmětu prodeje při jeho užívání měla být čtyřicet měsíců. V některých případech je to s ohledem na charakter předmětu prodeje vyloučeno například proto, že se použitím spotřebuje.

---

²⁸⁰ Knappová, M., Švestka, J. a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, ASPI, Praha, 2002, str.185.

²⁸¹ <http://www.spotrebitele.info/kartoteka/index.php?page=4>

Běžnému opotřebení bude odpovídat ošlapaná podrážka vycházkové obuvi po ročním užívání, stejně jako barvy oblečení nemohou zůstat původní po dvaceti vypráních. Z výše uvedených důvodů nelze usuzovat na vznik nároků z odpovědnosti za vady.

Užívá-li kupující předmět prodeje nesprávně a byla-li tímto užíváním způsobena vada, prodávající se z odpovědnosti za vady vyviní. U předmětu prodeje, který byl prodán se slevou, se záruka nevztahuje na vady, pro které byla nižší cena sjednána.

Co v případě, kdy prodávající požaduje po kupujícím předložení záručního listu při realizaci jeho práva z odpovědnosti za vady? Realizace práv vyplývajících ze zákonné záruky není podmíněna existencí ani předložením záručního listu. Požaduje-li tedy prodávající po kupujícím předložení záručního listu, jedná se o požadavek, který nemá oporu v zákoně a v případě, že je kupující schopen koupit předmět prodeje prokázat jinak, nejsou jeho práva na záruční list nijak vázána.

Od záručních dob je nutno odlišit doby reklamační, tj. doby, v nichž lze uplatnit práva z odpovědnosti za vady. Zásadně jsou reklamační doby stejné jako doby záruční (§ 626 odst. 1 OZ). Pouze u předmětu prodeje, který se rychle kazí a u použitého předmětu prodeje je nutno regulovat samostatnou reklamační dobu, protože se u nich obecná záruční doba nepoužije (§ 626 odst. 2,3 OZ).²⁸²

Záruční doba počíná běžet od převzetí předmětu prodeje kupujícím, popřípadě uvedením do provozu jiným podnikatelem, vyplývá-li to z obsahu smlouvy nebo záruční listiny (§ 621 OZ). Typicky se bude jednat o pračky, plynové spotřebiče apod. Kupující však musí tuto servisní činnost objednat nejpozději do

---

²⁸² Fiala, J.: *Důsledky zákona 136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě*, Právní zpravodaj, 2003, č.1, str. 3.

tří týdnů od převzetí, jinak počíná záruční doba běžet marným uplynutím této lhůty.

V případě, je-li v rámci smlouvy o prodeji v obchodě sjednáno uvedení předmětu prodeje do provozu prodávajícím nebo jinou osobou na odpovědnost prodávajícího a v důsledku neodborně provedené montáže či jiného zásahu vznikne na předmětu prodeje vada, ponese za ni odpovědnost prodávající. Stejná situace nastane, pokud vada vznikla nezávisle uvedením předmětu prodeje do provozu kupujícím, jenž postupoval podle chybných nebo neúplných pokynů uvedených v návodu k montáži. Tuto skutečnost však bude nezbytné vždy jednoznačně prokázat, proto se doporučuje uchovávat návody a záruční listy po celou dobu životnosti předmětu prodeje.²⁸³

Povaha a rozsah práv kupujícího vyplývající ze zákonné záruky se různí podle okolností případu s přihlédnutím k přijatelnosti na straně prodávajícího tak, aby jeho odpovědnost nebyla příliš přísná.²⁸⁴ Zákonodárce jako rozlišující kritérium volí charakter vady. Rozlišuje se, zda se jedná o vady odstranitelné nebo neodstranitelné.

6.4.2. Vady odstranitelné

Odstraněním odstranitelné vady se předmět prodeje stává bezvadným.

Jde-li o vadu odstranitelnou, má kupující právo:

- a) požadovat **odstranění vady**;
- b) na **výměnu celého nebo jen součásti předmětu prodeje**, týká-li se vada jen jeho součásti;
- c) **odstoupit od kupní smlouvy** nebo na **přiměřenou slevu z ceny**.

---

²⁸³ <http://www.spotřebitele.info/kartoteka/index.php?page=4>

²⁸⁴ Viz Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, Praha, 2005, str. 256.

Jednotlivá práva nelze uplatňovat z důvodu jakýchkoli vad, ale vždy jen takových, které svou povahou odpovídají zákonným požadavkům zvoleného práva.²⁸⁵

Ad a) Kupující má především právo na to, aby vada předmětu prodeje byla odstraněna, a to bezplatně, řádně a včas (R. 8/1988).

Prodávající dle svého uvážení zvolí prostředky (oprava, úprava, popř. doplnění), kterými uvede předmět prodeje do takového stavu, aby byl v souladu s účelem, k jakému byl předmět prodeje zakoupen. Za odstranění vady není prodávající oprávněn požadovat náhrady jakýchkoli nákladů (za náhradní díly, za provedení práce), které musel vynaložit, a to ani tehdy, došlo-li opravou ke zhodnocení předmětu prodeje.²⁸⁶

Podmínku „včas“ lze vyložit pojmem „bez zbytečného odkladu“ a je nutno vždy vycházet z okolností konkrétního případu, povahy předmětu prodeje a náročnosti odstranění vady. Neodstraní-li prodávající vadu v této lhůtě, nejpozději však do 30 dnů, popř. v dohodnuté lhůtě, stává se vada tzv. subjektivně neodstranitelnou (§ 19 odst.3 ZOS)²⁸⁷ a jsou s tím spojeny stejné právní následky jako s vadou neodstranitelnou.

Ad b) Právo na výměnu předmětu prodeje nemůže kupující realizovat ve všech případech. Nutné bude především přihlédnout k úměrnosti požadavku vzhledem k povaze vady, zejména dle hodnotového měřítko. Od 1.1.2003 již není podmínkou výměny okolnost, že předmět prodeje nebyl použit, což způsobovalo nemalé praktické problémy. Toto právo není možno považovat za rovnocennou alternativu k opravě předmětu prodeje s právem volby v rukou kupujícího tak, jak je tomu v případě rozporu s kupní smlouvou, ale je nutno vzít v potaz, že odpovědnost za

---

²⁸⁵ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1848.

²⁸⁶ Viz Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M.: *Občanský zákoník-komentář 9. vydání*, C.H.Beck, Praha 2004, str. 922.

²⁸⁷ Viz Šťoviček, J., Vrabc, J.: *Kupní smlouvy*. 1.vydání, Prospektrum spol s.r.o., Praha, 2000, str. 37.

odstranění vady nese zcela prodávající, a tak tedy zásadně platí, že vlastní způsob opravy zvolí dle svého uvážení právě on. Právo na výměnu předmětu prodeje má kupující pouze tehdy, pokud je to úměrné povaze vady.²⁸⁸

Při výměně předmětu prodeje trvá původní smlouva o prodeji v obchodě. Proto ani prodávajícímu ani kupujícímu nevzniká nárok na vyrovnání cenového rozdílu mezi původním a vyměněným předmětem prodeje. Stejně tak nemá prodávající nárok na to, aby zohlednil délku užívání předmětu prodeje do té doby, než bylo uplatněno právo z odpovědnosti za vady.²⁸⁹

Ad c) Teprve za podmínky, kdy nebude možno vadu odstranit nebo předmět prodeje vyměnit, je kupující oprávněn znovu volit, a to mezi slevou z ceny, nebo odstoupením od smlouvy.

Od smlouvy se odstupuje jednostranným adresovaným právním úkonem, přičemž odstoupením dochází ke zrušení smlouvy a k obnovení vlastnictví prodávajícího k předmětu prodeje. Za užívání předmětu prodeje kupujícím do zrušení smlouvy nepřisluší prodávajícímu žádná náhrada.²⁹⁰ Odstoupením od smlouvy vzniká mezi prodávajícím a kupujícím právní vztah z bezdůvodného obohacení synallagmatické povahy. Kupujícímu vzniká povinnost vrátit předmět prodeje a prodávající je povinen vydat přijaté plnění-kupní cenu.²⁹¹

6.4.3. Vady neodstranitelné

Za vadu neodstranitelnou považujeme vadu, již nelze objektivně odstranit opravou, úpravou, apod., ale i takovou, jejíž odstranění není účelné. Na roveň vady neodstranitelné je

---

²⁸⁸ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1848-1849.

²⁸⁹ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J.: *Občanský zákoník. poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 10. vydání*, Linde, Praha, 2005, str. 551.

²⁹⁰ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J.: *Občanský zákoník. poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 10. vydání*, Linde, Praha, 2005, str. 551.

²⁹¹ Viz Plecítý, V., Vrabc, J., Salač, J.: *Základy občanského práva I. vydání*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2003, str.176.

postavena vada jinak opravitelná, která nebyla opravena včas, tedy do 30 dní, nebyla-li dohodnuta lhůta delší (B 2/1983). Stejně důsledky jako u vady neodstranitelné nastávají v případě opětovného vyskytnutí odstranitelné vady po opravě nebo při výskytu většího počtu vad (subjektivně neodstranitelné vady).

Podle soudní praxe je pro opětovnost třeba, aby stejná vada byla již nejméně dvakrát v záruční době opravována a vyskytla se potřetí. O stejné vadě lze hovořit v případě, že se vada na vlastnostech předmětu prodeje projevuje stejně, není však podstatné, jakým způsobem byla vada odstraňována. O uvedený případ nejde, projeví-li se na předmětu prodeje po předchozí opravě jiná, než dosud reklamovaná vada.²⁹²

Za „větší“ počet vad je nutno dle gramatického výkladu i judikatury (R 22/1983) považovat nejméně tři současně uplatňované různé vady.

Opětovné vyskytnutí odstranitelné vady či jejich větší počet lze ovšem uplatnit jen za situace, kdy tyto brání v užívání předmětu prodeje jako věci bez vady (R 2/1978).

Pro obsah práv z odpovědnosti za vady je podstatné rozlišit povahu neodstranitelné vady, a to v závislosti na tom, zda:

- a) vada brání tomu, aby předmět prodeje mohl být řádně užíván jako bezvadný (§ 622 odst. 2 OZ);
- b) vada řádnému užívání předmětu prodeje nebrání (§ 622 odst. 3 OZ).

Závěr o tom, zda vada brání řádnému užívání či ne, není otázkou znaleckou. Jedná se spíše o právní posouzení zjištěných skutečností, které přísluší výlučně soudu. Soud při něm vychází především z účelu, jemuž předmět prodeje slouží a z charakteru a rozsahu vad.²⁹³ V této souvislosti se spornost otázky řádného užívání nejčastěji demonstruje na motorových vozidlech. Vady

---

²⁹² Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M.: *Občanský zákoník-komentář 9. vydání*, C.H.Beck, Praha, 2004, str. 923.

²⁹³ Viz R 22/1983, B 8/1988.

brzd, unikání brzdové kapaliny aj., znamenající porušení vyhlášky o provozu na pozemních komunikacích, je třeba vždy považovat za vady bránící řádnému užívání vozidla. Naopak zatékání do vozidla je vadou týkající se karoserie, jež nesporně ztěžuje řádné užívání vozidla, ale nebrání mu v provozu.

Ad a) V případě vady, která brání řádnému užívání předmětu prodeje má kupující právo buď na výměnu předmětu prodeje nebo má právo od smlouvy odstoupit. Volba alternativy závisí pouze na úvaze kupujícího. Od jednou vykonané volby již nelze ustoupit, ledaže by zvolené právo na výměnu předmětu prodeje zaniklo, například pro nemožnost plnění (srov. R 22/1983).²⁹⁴

Právo volby je nezpochybnitelným právem kupujícího. Je poměrně častou praxí, že obchodníci nerespektují právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy s argumentací, že takový nárok vzniká až po druhé, třetí opravě. Tento postup však rozhodně nemá oporu v zákoně.

Odstoupit od smlouvy lze v jakékoli formě. Stačí, aby kupující dal dostatečným způsobem prodávajícímu najevo, že smlouvu ruší. Na zrušení smlouvy není třeba souhlasu soudu ani prodávajícího (R 2/1978). Kvůli posílení důkazní pozice kupujícího se pro dostoupení od smlouvy doporučuje volit písemnou formu, podpis prodávajícího se nevyžaduje. Smlouva se ruší *ex tunc* a vzniká povinnost vypořádat se dle zásad bezdůvodného obohacení.

Kupující má právo na výměnu vadného předmětu prodeje pouze za takový, který bude značkou, typem, provedením apod. shodný s předmětem prodeje původně odevzdaným (R 22/1983). Podle soudní praxe (R 2/1978) nemá drobná odchylka vycházející

---

²⁹⁴ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1851-1852.

z běžné inovace výrobků význam.²⁹⁵ Pokud by se cena předmětu prodeje v mezidobí od prodeje k reklamaci snížila, nemá kupující právo na vrácení rozdílu v cenách, tak jako jej nemá ani prodávající, pokud by se cena zvýšila (R 17/1976).²⁹⁶

Ad b) Jde-li o vady neodstranitelné, nebrání žádnému užívání věcí, má kupující kromě práva na výměnu předmětu prodeje rovněž právo na odstoupení od smlouvy a právo na přiměřenou slevu z kupní ceny. Opět se jedná o tři rovnocenné alternativy, přičemž volba práva náleží kupujícímu.

Judikatura (R 22/1983) uvádí, že výše slevy by neměla vyjadřovat pouze samotné snížení směnné hodnoty prodaného předmětu prodeje. Mělo by se přihlídnout k tomu, jak se reklamovaná vada projevuje při vlastním užívání, do jaké míry zhoršuje vzhled prodávajícího předmětu prodeje, životnost atd.

V návrhu nového občanského zákoníku se od třídění vad na vady odstranitelné a neodstranitelné upouští zcela. Za vzor je brán současný obchodní zákoník a tak jsou v návrhu práva z odpovědnosti za vady koncipována s ohledem na intenzitu a závažnost porušených práv kupujícího v důsledku vady předmětu prodeje.²⁹⁷

Vzhledem k tomu, že kritérium intenzity porušených práv v sobě dle mého názoru bezesporu zahrnuje rovněž aspekt užívání předmětu prodeje k běžnému, resp. smluvenému účelu, považuji tento krok předkladatele za pozitivní, neboť se jím právní postavení kupujícího nezhoršuje. Nadto se domnívám, že takto široce koncipované ustanovení otvírá prostor pro posouzení

---

²⁹⁵ Fiala J., Hurdík J., Korecká, V., Telec, I.: *Lexikon-občanské právo 2. vydání*, Sagit, Ostrava, 2001, str. 184.

²⁹⁶ Šťovíček, J., Vrabc, J.: *Kupní smlouvy*. 1. vydání Prospektrum spol s.r.o, Praha, 2000, str. 38.

²⁹⁷ Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008, str. 1852-1853.

jiných závažných okolností, které stávající úpravou zůstávají upozaděny.

6.5. Smluvní záruka

Ze zásady autonomie vůle stran vyplývá možnost sjednání smluvní záruky, jež mívá různorodý obsah a spočívá zejména:

- v **prodloužení zákonné záruční lhůty** při zachování jejího obsahu;

- v **rozšíření okruhu práv** kupujícího při zachování doby zákonné záruky (např. právo na bezplatné poskytnutí potřebných náhradních součástí nebo materiálu);

- ve **stanovení nevyvratitelných právních domněnek** neodstranitelnosti určitých vad, bezplatných pravidelných servisů apod.

Smluvní záruka nalézá své praktické uplatnění především jako součást marketingové politiky prodávajícího a jedná se tak o cíleně zaměřený reklamní tah. Prodávající některých specifických druhů zboží, jako bílé elektroniky, automobilů atd., často poskytují delší záruční dobu, která časově navazuje a co do obsahu je shodná se zárukou zákonnou pouze na některé součásti předmětu prodeje.

V této souvislosti je však třeba upozornit na skutečnost, že prodávajícímu není umožněno, aby rozšířil záruku na větší okruh osob (např. na další nabyvatele prodané věci).²⁹⁸ Povinnosti ze smluvní záruky vyplývající nemusí nezbytně nutně plnit osobně prodávající, ale může je realizovat prostřednictvím určitého dalšího subjektu, kterého uvede v podmínkách smluvní záruky.²⁹⁹

Smluvní záruku prodávající poskytuje:

---

²⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 33 Odo 329/2004. *Z takového prohlášení nelze vyvodit žádné právní účinky, neboť je neplatné proto, že svým obsahem odporuje obsahu zákona (kogentním ustanovením § 39 OZ, § 620 odst. 4 OZ).*

²⁹⁹ http://www.epravo.cz/v01/index.php3?s1=1&s2=X&s3=X&s4=X&s5=S&s6=1&m=1&recid_cl=21112&typ=clanky

- jednostranným právním úkonem, **prohlášením v záručním listě**. Podmínkou platnosti takového prohlášení je, že tato skutečnost byla písemně uvedena v záručním listě (R 2/1978) nebo

- **dohodou s kupujícím**. Zákonnou oporu pro ni poskytuje § 502, 507 odst. 2 OZ v rámci obecné úpravy odpovědnosti za vady. Podmínkou této dohody je, aby prodávající, jako osoba povinná, předal osobě oprávněné, kupujícímu, písemné potvrzení (záruční list).

Záruční list tedy v případě smluvní záruky plní nepostradatelnou úlohu. Předně se z něj vychází při zkoumání obsahu smluvní záruky a nezdědka jsou v něm obsaženy záruční podmínky, na jejichž splnění je vázán vznik smluvní odpovědnosti prodávajícího. Uvedená kritéria však nesmí být v rozporu s dobrými mravy, ani nesmí obcházet zákon nebo práva kupujícího založená kogentními normami obcházet či vylučovat.

V praxi se smluvní zárukou velmi často setkáváme při prodeji motorových vozidel. Nadstandardní záruka je tak například vázána na absolvování všech předepsaných garančních prohlídek po ujetí určitého počtu kilometrů, popřípadě na povinnost uplatňovat opravu vad pouze v jedné záruční opravě.

O další typické omezení se jedná tehdy, kdy prodávající váže rozšířenou záruku na povinnost vrácení předmětu prodeje s neporušenou pečeti, ve stavu neporušující hygienické zásady nebo na povinnost předložení dokladu o prodeji a záručního listu.

6.6. Reklamacie - uplatnění práv z odpovědnosti za vady

Svá práva z odpovědnosti za vady předmětu prodeje realizuje kupující prostřednictvím reklamacie. Reklamací rozumíme jednostranný adresovaný právní úkon kupujícího, jímž vytýká

konkrétní vadu předmětu prodeje a zároveň sdělí, jaký konkrétní nárok z odpovědnosti za vady uplatňuje. Jedná se o proces, ve kterém si kupující znovu nárokuje naplnění kvality předmětu prodeje, který zakoupil a který stanovenou kvalitu nesplnil.³⁰⁰

Základní předpoklady úspěšného uplatnění práv dle judikatury Nejvyššího soudu ČR (R 12/1989) jsou, že reklamáce je učiněna:

- a) **platným způsobem,**
- b) **včas a na správném místě,**
- c) **důvodně.**

Ad a) Jelikož je reklamáce soukromoprávním úkonem, posuzuje se zejména splnění náležitostí a podmínek platnosti dle obecných ustanovení o právních úkonech (§ 34 a násl. OZ). Nejčastěji se bude zkoumat určitost právního úkonu. Za reklamaci neplatnou pro neurčitost je tak třeba považovat povšechná tvrzení o vadnosti zboží nebo tvrzení typu „prodaná věc není v pořádku“, „ztratil jsem důvěru v prodané zboží“ apod.

Bez uvedení konkrétní vadné vlastnosti předmětu prodeje nebo bez popsání projevu vady je uplatnění práva neplatné.³⁰¹ Pro platnost reklamáce se rovněž předpokládá vymezení konkrétního nároku z odpovědnosti za vady³⁰² (R 12/1989). Z předchozího závěru Nejvyššího soudu ČR tak lze dovodit, že kupující se může sám svou nedůsledností připravit o práva z odpovědnosti za vady. Prakticky se ovšem s tímto jevem nesetkáváme, neboť valná většina prodávajících při vyřizování reklamáce vyplní reklamační protokol, kde volbu nároku z odpovědnosti za vady předem označením provede za kupujícího prodávající a kupující volbu stvrdí svým podpisem. Došlo-li by přesto k situaci, že by kupujícímu bylo touto neopatrností znemožněno realizovat svá

---

³⁰⁰ Horová, O.: *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*, Oeconomica, Nakladatelství VŠE, Praha, 2006, str. 103.

³⁰¹ Stvrzeno rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR 3 Cz 67/1981.

³⁰² Kupující může uplatnit i více nároků současně (eventuelně či alternativně).

práva, bude třeba rovněž zkoumat, zda byl kupující o svých právech prodávajícím řádně poučen dle platných právních předpisů.

Pro uplatnění práva z odpovědnosti za vady platí neformálnost. Reklamací tak lze učinit písemně, ústně ale i konkludentně. V zájmu průkaznosti bude však na místě, aby reklamáce měla písemnou formu, a to zejména v případech, kdy prodávající o ní nerozhodne ihned. Stejný právní názor zaujímá judikatura (R 2/1978). Tento požadavek má jednak částečnou oporu v ustanovení § 627 odst. 1 OZ, který mimo jiné říká, že *prodávající je povinen vydat kupujícímu potvrzení o tom, kdy právo uplatnil, jakož i o způsobu provedení opravy a době jejího trvání (případně odůvodnění zamítnutí reklamáce)*³⁰³, jednak se stává dokladem o stavění běhu záručních lhůt.³⁰⁴ V případě smluvní záruky je možno vázat nárok na podmínku písemné reklamáce.

Ad b) Vady musí dle obecných ustanovení o kupní smlouvě (§ 599 odst. 1 OZ) kupující uplatnit u prodávajícího bez zbytečného odkladu. Předpokladem včasnosti je to, že se vada vyskytla na předmětu prodeje před uplynutím záruční doby a že kupující řádně uplatnil zvolené právo před jejím uplynutím. Práva z odpovědnosti za vady musí být uplatněna v reklamační době. Tato reklamační doba je stanovena dvojitým způsobem:

-je stejně dlouhá jako doba záruční,

-je stanovena zákonem, a to jeden den u předmětu prodeje, který se rychle kazí, 24 měsíců u použitého předmětu prodeje; tato lhůta může být zkrácena, nikoli však pod 12 měsíců.³⁰⁵

Reklamační dobu musí prodávající uvést v dokladu o prodeji.

---

³⁰³ Podpůrně viz § 649 OZ a § 655 odst. 2 OZ.

³⁰⁴ Viz <http://www.spotrebitele.info/kartoteka/index.php?page=4>

³⁰⁵ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J.: *Občanský zákoník, poznámkové vydání s judikaturou a literaturou*. 10. vydání, Linde, Praha, 2005, str. 558.

Lhůty pro uplatnění práv jsou lhůtami hmotně-právními a propadnými (prekluzivními). Nechá-li kupující lhůtu pro uplatnění práv marně uplynout, jeho práva zanikají.

Práva z odpovědnosti za vady uplatňuje kupující zásadně u prodávajícího, u kterého byl předmět prodeje koupen a nikoli u dovozce, velkoobchodu nebo výrobce, i když na ně prodejci odkazují.³⁰⁶ Prodávající nebo jím pověřený pracovník rozhodne o reklamaci ihned, ve složitých případech do tří pracovních dnů. Do této doby se nezapočítává přiměřená doba, která je potřebná k odbornému posouzení vady.³⁰⁷ Zákon o ochraně spotřebitele (§ 19 ZOS) stanoví, že reklamace musí být vyřízena (včetně odstranění vady) bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od uplatnění.

Z praktických důvodů však zákon (§ 625 věta druhá OZ) stanoví z této zásady výjimku³⁰⁸ ve prospěch jiného podnikatele uvedeného v záručním listě. Tento podnikatel může být k opravě předmětu prodeje určen pouze za podmínky, že se nachází v místě prodávajícího nebo v místě pro kupujícího bližším. V praxi se nejčastěji jedná o různé autorizované servisy aut či elektrotechniky, které jsou ke kupujícímu blíže a realizací tohoto ustanovení se sníží výše účelně vynaložených nákladů, které je kupující na prodávajícím posléze oprávněn požadovat. Také tento „jiný“ podnikatel je opravu povinen provést ve lhůtě smluvené, nejpozději do 30 dnů.

S výše popsanou výjimkou je prodávající povinen přijmout reklamaci v kterékoli organizační složce (prodejně, provozovně apod.), v níž je to možné s ohledem na sortiment prodávajícího

---

³⁰⁶ Dupal, L., Michalová, I., Novák, K.: *Rádce spotřebitele 1. Rizika při nákupu zboží*, CP Books, a.s., Brno, 2005, str. 21.

³⁰⁷ Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M.: *Občanský zákoník-komentář 9. vydání*, C.H.Beck, Praha, 2004, str. 929.

³⁰⁸ Knappová, M. Švestka, J. a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, Praha, ASPI 2002, str.187.

zboží nebo ve svém sídle nebo v místě podnikání.³⁰⁹ Tak lze tedy v Praze reklamovat předmět prodeje zakoupený v řetězci obchodních domů v Brně a pražská pobočka není z tohoto důvodu oprávněna odmítnout vyřízení reklamace.

Ad c) Kupujícím uplatněné právo z odpovědnosti za vady lze považovat za důvodné, jestliže reklamovaná vada:

aa) je skutečně vadou. O skutečnou vadu nepůjde, byla-li například způsobena v důsledku nesprávné obsluhy;

bb) vyskytuje se na předmětu prodeje v době reklamace;

cc) má takovou povahu, která je pro uplatnění kupujícím zvoleného práva vyžadována (R 22/1983). Jestliže občanský zákoník ve svých ustanoveních umožňuje uplatnění určitých práv pouze ohledně vad určité povahy, je třeba zkoumat, zda vada, která byla důvodem pro uplatnění tohoto práva, opravdu má požadovanou povahu.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že i když je reklamace nedůvodná, není možné práva kupujících z odpovědnosti za vady omezit stanovením povinnosti hradit náklady takové reklamace. Jak judikoval Nejvyšší správní soud ČR³¹⁰, *prodávající by takovouto podmínkou obsaženou v jím vydaném reklamačním řádu porušil mj. povinnost uloženou dle § 13 ZOS*. Takováto podmínka je totiž způsobilá omezit spotřebitele na jeho právu uplatnit nárok z odpovědnosti za vady, poněvadž může na kupujícího působit odrazujícím dojmem a v jeho důsledku kupující raději neuplatní svůj nárok vůbec. Takováto podmínka je nepřijatelná dle § 56 odst. 3 písm b), resp. § 56 odst. 1 a § 55 odst. 1 OZ. Kupující má právo dovolat se neplatnosti takovéto podmínky, ale o absolutní neplatnost se z důvodu aplikace § 40a jednat nebude.

³⁰⁹ Jehlička, O. Švestka, J. Škárková, M.: *Občanský zákoník-komentář 9. vydání*, Praha, C.H.Beck, 2004, str. 929.

³¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 3 AS 60/2005.

Pro úplnost problematiky je třeba zmínit zásady pro běh záručních dob (§ 627 OZ). Má-li být vada odstraněna opravou, nastává stavění lhůty (nikoli prodloužení). Záruční doba se pozastavuje, neběží od okamžiku uplatnění do doby, kdy byl kupující povinen předmět prodeje převzít.

Při výměně předmětu prodeje dochází k přerušení běhu záruční doby. Nová záruční doba počíná běžet znovu v celém rozsahu od převzetí nového předmětu prodeje kupujícím. Dojde-li k výměně pouze součásti předmětu prodeje, platí přerušení lhůty pouze pro tuto část.

Nesouhlasí-li spotřebitel s vyřízením reklamace, tedy zejména v těch případech, kdy mu prodávající nevyhoví, má právo obrátit se se svým nárokem na soud ve tříleté promlčecí lhůtě. Vztah mezi prodávajícím a kupujícím je vztahem soukromoprávním, což do značné míry omezuje možnost zásahu státních orgánů.

Zákon o ochraně spotřebitele, například České obchodní inspekci (ČOI), ukládá povinnost zabývat se případy stížností pro bezdůvodné nepřijetí reklamace. Za nepřijetí reklamace se považuje i případ nevyhotovení písemného dokladu o přijetí reklamace. ČOI je typickým dozorovým orgánem s nápravnými (př. příkaz k určitému chování) i sankčními prostředky (pokuty).

6.7. Náhrada nutných nákladů

V praxi bývá ze strany prodávajících často nedůvodně zpochybňován nárok kupujícího na náhradu nutných nákladů (např. poštovného, poplatků za znalecké posudky, nákladů demontáže, přepravy, telefonních poplatků atd.), které mu vznikly v souvislosti s uplatněním práv z odpovědnosti za vady (§ 598 OZ)³¹¹. Právo na náhradu účelně vynaložených nákladů přitom

---

³¹¹ Dle komentáře k OZ nejsou součástí nutných nákladů náklady soudního řízení, vzniklé při uplatňování nároku z odpovědnosti za vady. Náhrada nákladů řízení se řídí procesními předpisy.

tvoří součást práv z odpovědnosti za vady a pro jeho vznik je nerozhodné, zda prodávající plnění zavinil či nikoli, neboť toto právo není náhradou škody.³¹²

Jednostranné prohlášení prodávajících, např. v reklamačních řádech, jakož i smluvní ujednání limitující nebo dokonce vylučující právo kupujícího na náhradu nutných nákladů, považuji za ujednání vylučující, resp. omezující práva spotřebitele dle § 56 odst. 3 písm. b) OZ a jedná se tudíž o nepřipustnou podmínku spotřebitelské smlouvy.

Právo na náhradu nutných nákladů musí kupující prodávajícímu oznámit ve lhůtě, jaká platí pro vytknutí vad, jinak se tento nárok prekluduje a kupující jej nemůže úspěšně uplatnit u soudu.³¹³

Nejčastějším typem nutných nákladů budou náklady spojené s přepravou vadného předmětu prodeje do provozovny prodávajícího. Je nepochybné, že kupující není v žádném případě povinen vadný předmět prodeje k prodávajícímu dopravovat. Praktické využití nalezne tato zásada zejména u předmětu prodeje větších rozměrů, domácích spotřebičů apod. Rozhodne-li se přesto kupující předmět prodeje k prodávajícímu dopravit, má právo požadovat náklady vynaložené na cestu.

Jak uvádí B. Tomančáková, zákon neposkytuje konkrétní definici nutných nákladů, omezuje se pouze na konstatování „nutnosti“, z čehož vyplývá, že mohl-li kupující použít jiných prostředků a přesto využil dražších, uhradí se mu pouze nutné náklady.³¹⁴ Z tohoto důvodu se domnívám, že označení „účelně vynaložené náklady“ by lépe odráželo podstatu takovýchto

---

³¹² Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář, 5. vydání*, C.H.Beck, Praha, 1999, str. 934.

³¹³ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008, str. 1576.

³¹⁴ Tomančáková, B.: *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*, Linde Praha a.s., Praha, 2008, str. 76-77.

nákladů, neboť se vždy musí jednat pouze o náklady, které jsou třeba k dosažení požadovaného účelu.

Z povahy účelnosti a nutnosti nákladů vynaložených k realizaci nároků z práv z odpovědnosti za vady, dle mého názoru, vyplývá, že nebude-li reklamáce uznána jako oprávněná, není prodávající k náhradě těchto nákladů povinen. Podpůrně je tomu tak zřejmě také z toho důvodu, že tyto nároky se realizují až za podmínky, že je plněno vadně.

V připravovaném návrhu nového občanského zákoníku jsou nutné náklady označeny již jako „účelně vynaložené náklady“. Ze znění ustanovení § 1659³¹⁵ také explicitně vyplývá jednoměsíční lhůta, ve které je kupující své právo oprávněn uplatnit u prodávajícího. Tuto lhůtu návrh nově stanoví jako lhůtu promlčecí, neboť úspěšné uplatnění práva kupujícího podmiňuje tím, že prodávající u soudu nenamítne, že právo na náhradu nebylo uplatněno včas.

6.8. Vyžadovala směrnice 1999/44/ES transponovat dvouletou zákonnou záruční dobu?

Transpozice směrnice 1999/44/ES způsobila v českém právním řádu největší změny v odpovědnosti prodávajícího za vady. Při transpozici směrnice 1999/44/ES do českého právního řádu se akcentovala zejména potřeba prodloužit délku zákonné záruční doby ze šesti na čtyřiaadvacet měsíců s odůvodněním, že tento požadavek vyplývá přímo ze směrnice 1999/44/ES. Domnívám se však, že se jedná o nesprávnou transpozici této směrnice, která ve skutečnosti tento požadavek nestanovuje.

Zmíněná směrnice 1999/44/ES ve svých ustanoveních používá dvou stěžejních pojmů: „conformity with the contract of sale“ a „guarantee“. Pojem první představuje tradiční ochranu

---

³¹⁵ Návrhu občanského zákoníku verze z 5. června 2008.

kupujících při prodeji zboží v obchodě existující v určité modifikované podobě ve všech právních řádech členských států, která se uplatní přímo ze zákona.³¹⁶ Článek 2 směrnice 1999/44/ES zakládá primární povinnost prodávajícího dodat předmět prodeje v souladu se smlouvou. Článek 3 formuluje jeho odpovědnost za každou vadu, která existuje při dodání a článek 5 stanoví, že prodávající je odpovědný, pokud rozpor se smlouvou vyjde najevo v průběhu dvou let od převzetí předmětu prodeje, tedy je-li vada existující již při dodání zjištěna teprve ve dvouleté lhůtě.³¹⁷ Jedná se v podstatě o období naší „Shody s kupní smlouvou“, o odpovědnost prodávajícího za vady, které existují jako rozpor se smlouvou v době převzetí předmětu prodeje.

Jediný institut, který směrnice 1999/44/ES vyžaduje po členských státech uplatňovat přímo ze zákona, je tedy odpovědnost prodávajícího za rozpor předmětu prodeje se smlouvou existující již v době jeho převzetí.³¹⁸ Při transpozici směrnice 1999/44/ES do českého právního řádu se zákonodárce zjevně zmýlil při výkladu termínů používaných směrnicí a přiřadil jim jiný obsah. K transpozici by postačovalo prodloužit délku lhůty pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady dle § 599 odst. 1 OZ z šesti na 24 měsíců. A v případě, že zákonodárce chtěl jít nad rámec minimální harmonizace, pak by stačilo ponechat právní úpravu záruční doby ve znění platném před provedenou transpozicí.

V žádném případě však není vhodné a s právem ES/EU zcela konformní směřovat zákonnou odpovědnost za vady s takovým institutem, jakým je záruka (guarantee), neboť taková úprava

---

³¹⁶ Vozáb, J., Slavíček, J.: *Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu?*, Právní rádce, č. 1, 2003, str. 23.

³¹⁷ Pelikánová, I.: *Poznámka ke komunitárnímu aspektu odpovědnosti za vady*, Právní zpravodaj, 2008, č. 8, str. 7-9.

³¹⁸ Vozáb, J., Slavíček, J.: *Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu?*, Právní rádce, č. 1, 2003.

působí zmatečně. Zárukou³¹⁹ se totiž v jiných právních řádech tradičně rozumí projevem vůle učiněný slib prodávajícího, kterým na sebe smluvně přebírá odpovědnost, která jde nad rámec zákonem zaručených práv, což v našem právním řádu koresponduje s úpravou smluvní záruky a ne záruky zákonné.

Další problém spočívá v transpozici čl. 6 směrnice, neboť ten vypočítává informace, které prohlášení o záruce musí obsahovat, z nichž pro nás nejdůležitější je poskytnutá informace o tom, že záruka se žádným způsobem nedotýká zákonné odpovědnosti za vady. Transpozice tohoto povinného údaje, který má obsahovat záruční list však, dle mého názoru, rozhodně není dostatečně provedena ustanovením § 620 odst. 4, který stanoví, že *v záručním listu prodávající uvede, že poskytnutím záruky nejsou dotčena práva kupujícího, která se ke koupi věci váží podle zvláštních právních předpisů.* Základní práva kupujícího z odpovědnosti za vady, tedy zákonná odpovědnost za vady (shoda s kupní smlouvou) jsou obsažena v občanském zákoníku, který je obecným právním předpisem občanského práva, nikoli lex specialis a takto formulované ustanovení § 620 odst. 4 nemůže být platným odkazem na kogentní ustanovení občanského zákoníku obsažené zejména v části pojednávající o prodeji zboží v obchodě, neboť je nadbytečné a působí zmatečně. Tento nedostatek by mohl být zhojen, pokud by uvedené ustanovení odkazovalo nejenom na zvláštní právní předpisy, ale zejména na „tento zákon“ (OZ).

Náš zákonodárce se při transpozici směrnice 1999/44/ES vydal cestou prodloužení zákonné záruční doby. Je ovšem diskutabilní, zda se jedná o cestu účelnější. Výhodou je, že kupující nemusí prokazovat existenci vady již v době předání

---

³¹⁹ Zárukou se dle čl. 1 písm e) rozumí každý závazný slib vrácení kupní ceny, náhradního dodání spotřebního zboží nebo opravy nebo zjednání nápravy ze strany prodávajícího nebo výrobce v případě, že výrobek neodpovídá údajům uvedeným v záručním listě nebo v příslušné reklamě, které jsou spotřebiteli poskytovány bez zvláštního příplatku.

předmětu prodeje, nevýhodou ovšem je omezení okruhu zboží, na které se záruka nevztahuje (§ 619 OZ). Tak se může snadno stát, že například od převzetí použitého předmětu prodeje, jež byl vadný již v tomto okamžiku, uplyne lhůta pro vytknutí vady, kdy kupující je v nevýhodě, neboť lhůta pro uplatnění vad dle OZ je kratší, než lhůta předvídaná směrnicí. Český občanský zákoník tedy, dle mého názoru, koncepčně vyhověl pouze třetímu odstavci čl. 3 směrnice 1999/44/ES, když stanovil vyvratitelnou právní domněnku v § 620 odst. 4 ve shodě se smyslem a cílem uvedeného komunitárního ustanovení. Zákonná záruka je pak v českém právním řádu vlastně určitý nadstandard, který ovšem ještě sám o sobě nečiní zadost správné transpozici směrnice 1999/44/ES, neboť prodloužení zákonné záruční doby nezajišťuje, že kupující bude moci uplatnit právo z odpovědnosti za vady existující již v době převzetí ve lhůtách stanovených směrnicí.

Za nejlepší řešení *de lege ferenda* považuji komplexní přepracování zákonné odpovědnosti prodávajícího za vady předmětu prodeje v tom smyslu, aby se co nejvíce sledovala harmonizace. Nedostatek v § 616 odst. 4 je tristní a je třeba přistoupit alespoň k novelizaci tohoto ustanovení. Vědoma si skutečnosti, že částečná novelizace občanského zákoníku v této době není možná, neboť aktuální je především diskuse nad navrhovaným rekodifikovaným zákoníkem, dovoluji si upozornit, že navrhovaná úprava působí ještě více konfúzně a transpozice řady směrnic ES zcela chybí. Nejjednodušší cestou k zajištění alespoň uspokojivé konformity úpravy odpovědnosti za vady s komunitárním právem by byla změna spočívající v prodloužení lhůty pro uplatnění vad dle § 599 odst. 1 OZ ze šesti na 24 měsíců, čímž by se připravila půda pro v budoucnu možné opuštění právem zakotvené záruční odpovědnosti.

7. Právní úprava prodeje zboží v obchodě v anglickém právu

7.1. Obecně o právním řádu Anglie

Vymezit institut prodeje zboží v obchodě a jeho právní úpravu ve Velké Británii není snadným úkolem. Prvním kamenem úrazu je samotný fakt územní nejednotnosti práva. Nelze totiž hovořit o „britském“ právu, nýbrž pouze o právu anglickém, skotském, severoirském a právním řádu Walesu. A proto se zabývám pouze platnou právní úpravou tohoto institutu na území Anglie.

Anglický právní řád lze definovat jako nejednotný, měnící se každým dnem. Hlavním pramenem práva je, jako v kontinentálním právním systému, tzv. statute law (právní akty Parlamentu). Rovnocenně důležitými prameny jsou ovšem i tzv. common law/case law/judge-made law (precedentní/soudcovské právo)³²⁰, tzv. equity (zásady rovnosti a spravedlnosti vyplňující mezery common law) a samozřejmě také předpisy práva ES/EU.³²¹ Proto je třeba při výkladu jakéhokoli právního institutu určitého zjednodušení, neboť vyčerpávajícím způsobem jej popsat nelze.

7.2. Právní zakotvení

Zajímavostí anglického právního systému je, že v něm neexistuje žádný obecný kodex občanského ani obchodního práva. Základním právním předpisem pro kupní smlouvu je **The Sale of Goods Act 1979** (dále jen „SGA“ nebo „Sale of Goods

---

³²⁰ Precedentní judikaturu lze nalézt na: <http://www.courtservice.gov.uk> nebo na <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld/ldjudinf.htm>

³²¹ Ward, R. (1998) *Walker's & Walker's English Legal System*. 8th edition, London: Butterworths, str. 50 a násl.

Act“), ve znění pozdějších novel.³²² Jedná se teprve o druhý relativně komplexní zákon pokrývající tuto problematiku³²³ vydaný na území Anglie, jenž se stal vzorem pro téměř všechny bývalé kolonie Commonwealth, vyjma Kanady, která se nechala inspirovat americkým Uniform Commercial Code.

The Sale of Goods Act je založen na zásadě autonomie vůle stran, dále zavádí mlčky předpokládané smluvní podmínky³²⁴ a upravuje práva a povinnosti stran kupní smlouvy.

Z dalších právních předpisů zaujímají významné místo:

- **The Consumer Protection Act 1987**, v platném znění, zahrnující problematiku odpovědnosti za újmu způsobenou vadným výrobkem;

- **The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002**, regulující smlouvy, jimiž výrobce nebo prodávající poskytuje kupujícímu záruku na prodanou věc;

- **The Consumer Credit Act 1974**, v platném znění, jež se aplikuje všude tam, kde se jedná o prodej zboží na úvěr, ve splátkách apod;

- **The Unfair Contract Terms Act 1977**, v platném znění, jež se týká zneužívajících ujednání a reguluje možnost zproštění odpovědnosti prodávajícího za vady prodaného zboží;

- **The Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999**, upravující nepřipustná ujednání ve smlouvách, jejichž stranou je spotřebitel.

Dlužno podotknout, že nejširší pojetí kupní smlouvy se spotřebitelem zaujímá již tradičně common law. Precedentů se použije tehdy, kdy statute law mlčí, je nejednoznačné nebo kdy soudní rozhodnutí detailně interpretují pojmy obsažené v zákoně.

---

³²² The Sale of Goods Act 1979 pozměněn zákony The Supply of Goods and Services Act 1982 a The Sale and Supply of Goods Act 1994.

³²³ The Sale of Goods Act 1979 nahradil původní The Sale of Goods Act z roku 1893.

³²⁴ „implied terms in parties contracts“ § 13 až §15 SGA.

Závěrem je nutno upozornit na sílící trend ochrany spotřebitele na poli hospodářské soutěže a přestupků.³²⁵ Proto se použijí i právní předpisy z oblasti práva veřejného.

7.3. Kupní smlouva v anglickém právu

Kupní smlouva je v anglickém soukromém právu nejrozšířenějším smluvním typem. Termín „*The Sale of Goods*“³²⁶ zahrnuje širokou škálu kupních smluv, od prodeje novin za 30 p po prodej podniku za miliony liber.

Legislativa a zejména judikatura důsledně zdůrazňuje, že u kupní smlouvy jde pouze o závazkový právní vztah mezi prodávajícím a kupujícím, nikoli mezi kupujícím a výrobcem. Tím reaguje na obecně vžitý mýtus o tom, že nejvíc práv má kupující vůči výrobcí.³²⁷

V anglickém statute law se neseťkáme s právní úpravou, která by odpovídala našemu institutu prodej zboží v obchodě. Samozřejmě že zákonodárce počítá s těmi případy, kdy podnikatel je prodávajícím a spotřebitel kupujícím, nicméně anglické právo tento typ právního vztahu neupravuje samostatně, pouze spotřebitele chrání a přiznává mu zvláštní oprávnění v rámci obecné právní úpravy kupní smlouvy.

7.3.1. Smlouva „*the sale of goods*“ - definice a výklad pojmů

Ještě před samotným definováním jednotlivých znaků anglické kupní smlouvy, je třeba zdůraznit, že na rozdíl od kontinentálních právních systémů vychází anglické právo z myšlenky, že obligačně-právní smlouva nezakládá nárok na splnění, ale pouze nárok na náhradu škody za porušení závazků

---

³²⁵ „Fair trading and tort legislation“ - Evans, J (2006) *Introduction to Sale of Goods*. Texts for students: University of Wolverhampton, str.4.

³²⁶ „Sale of Goods“ - anglický ekvivalent ke kupní smlouvě.

³²⁷ Dobson, P.(2000) *Sale of Goods and Consumer Credit*. 6th edition, London: Sweet & Maxwell, str.1.

vyplývající z smlouvy.³²⁸ V rámci soudního řízení se tedy nežaluje na plnění, nýbrž na náhradu škody.

Definiční znaky kupní smlouvy, the sale of goods, nalezneme v § 2 SGA³²⁹. Smlouva musí naplňovat tyto znaky:

- o účelem smlouvy je převod vlastnictví ke zboží (předmětu prodeje) z prodávajícího na kupujícího;
- o předmětem prodeje je věc již existující nebo budoucí užitek (úroda);
- o protiplněním je kupní cena vyjádřená v penězích, neboť úplata ve formě peněz je pro anglickou kupní smlouvu určující (§ 2 odst. 1 SGA);

a dále je to podmínka, že smluvní strany musí být způsobilé (§ 3 SGA) k právním úkonům.

Anglická judikatura důsledně odlišuje kupní smlouvu od výměny věci za věc (smlouva směnná). Je-li však za prodávanou věc poskytnuta věc jiná a s ní také doplatek v penězích, je dle rozhodnutí *Dawson v. Dufield (1936 KB)* možno takovýto právní úkon kvalifikovat jako smlouvu kupní.

Kritériem pro rozlišení kupní smlouvy od smlouvy o dílo³³⁰ je posouzení samotné podstaty kontraktu. Jsou-li dovednosti a práce pouze vedlejším či nahodilým prostředkem, a věc, u níž má dojít k převodu vlastnictví, je rozeznatelná již v době uzavření smlouvy, půjde o smlouvu kupní. Zajímavé je v této souvislosti case law, zejména rozhodnutí v právní věci *Lee v Griffin (1861) 4 LT 546*, ve kterém soud judikoval, že v případě smlouvy mezi pacientem a zubařem, jejímž předmětem je zhotovení umělého chrupu, se bude jednat o smlouvu kupní, neboť hodnota materiálu určeného ke zhotovení chrupu převýšila hodnotu práce, která byla

---

³²⁸ Schulz, B., Munková, J.: *Zásady anglického práva kupní smlouvy (s přihlédnutím k obchodu přes hranice států)*, Ad Notam, 1996, č. 4, str. 79 a násl.

³²⁹ „... a contract by which the seller transfers or agrees to transfer the property in goods to the buyer for a money consideration called the price.“

³³⁰ Smlouva o dílo spadá pod režim Supply of Goods and Services Act 1982.

na výrobu chrupu vynaložena. Tato situace by se v českém právu jistě posuzovala spíše jako smlouva o dílo.³³¹

Předmět prodeje („the goods“) může v době uzavření smlouvy buď již existovat, ale stejně tak se může jednat též o věc, která bude vyrobena nebo vyprodukována teprve v budoucnu. Toto rozlišení nabývá na významu v souvislosti s určením okamžiku převodu vlastnictví (§ 18 SGA).

Aby šlo skutečně o věc spadající pod režim SGA, musí být naplněny požadavky § 61 (1) SGA. Věcmi, které mohou být předmětem prodeje, tak mohou být všechny věci movité, vyjma peněz jako zákonného platidla, ať se již jedná o peníze tuzemské či valuty. Shodně s právní úpravou v českém právu nelze za předmět prodeje považovat peníze, avšak pamětní mince předmětem prodeje být mohou viz *Moss v. Hancock (1899 DC)*.

Předmětem kupní smlouvy (dle SGA) dále nemohou být nehmotné statky, jako patent, vynálezy, akcie atd., ale ani věci nemovité a podíly na nich, protože právní režim prodeje nemovitostí se řídí dle The Law of Property Act 1989, v platném znění.³³²

Pro otázku převodu vlastnictví a nebezpečí škody na věci je velmi důležité určit, zda se v konkrétním případě jedná o věc specifickou nebo generickou. Za věc specifickou SGA i case law považuje takovou věc, která byla identifikována a odsouhlasena stranami v době, kdy byla kupní smlouva uzavřena. Literatura³³³ uvádí jako příklad specificky určené věci „ojetý Ford Focus“ a za příklad věci genericky určené „x galonů rostlinného oleje“.

---

³³¹ *Robinson v Graves* [1935] 1 KB 579 posoudil závazek namalovat portrét jako smlouvu o dílo.

³³² Evans, J (2006) *Introduction to Sale of Goods*. Texts for students: University of Wolverhampton, str. 11.

³³³ Bradgate, R. White, F. (2005) *Commercial Law*. Oxford: Oxford University Press.

Účelem kupní smlouvy je **převod vlastnictví k předmětu prodeje („Passing of Property“)**. Prodávající musí mít vůli převést vlastnictví k prodanému předmětu prodeje na kupujícího. Protiplněním je mu kupujícím v penězích zaplacená kupní cena.

S vlastnictvím k předmětu prodeje přechází také nebezpečí nahodilé zkázy nebo poškození. Prodávající přechodem vlastnictví získává rovněž právo žalovat kupujícího pro nezaplacení kupní ceny.

Pro určení okamžiku, ke kterému je vlastnické právo převedeno, je určující především hlavní zásada soukromého práva, autonomie vůle stran (§ 17 SGA). Není-li stranami určeno jinak, uplatní se detailní **pravidla stanovená v § 18 SGA**.

Pravidlo 1 se vztahuje na situace, kdy je předmětem prodeje věc individuálně určená. Vlastnictví k věci individuálně určené přechází okamžikem uzavření smlouvy.

Pravidlo 2 se aplikuje na situace, kdy je prodávající ještě před předáním předmětu prodeje zavázán ke splnění podmínek, např. k provedení objednané změny na věci. K převodu vlastnictví nedojde dříve, než jsou podmínky splněny.

Pravidlo 3 se vztahuje na věci druhově určené. Vlastnické právo přechází po provedení zvážení, změření či spočítání, které je potřebné pro přesné určení kupní ceny. Prodávající má zároveň povinnost kupujícího uvědomit o tom, že tak již učinil.

Pravidlo 4 se vztahuje na prodej věci na zkoušku. Vlastnické právo je převedeno v okamžiku, kdy kupující potvrdí, že si chce předmět prodeje ponechat.

Dle pravidla 5 je pro převod vlastnictví potřeba dostatečné identifikace genericky určené věci.³³⁴

§ 19 SGA připouští, aby si prodávající vyhradil právo disponovat s předmětem prodeje až do splnění určitých

---

³³⁴ Mnohem detailněji viz Dobson, P.(2000) *Sale of Goods and Consumer Credit*. 6th edition, London: Sweet & Maxwell, str. 26-57.

podmínek; v takovém případě pak vlastnictví nepřejde na kupujícího, i když je mu předmět prodeje odevzdán, dokud ve smlouvě sjednané podmínky nejsou splněny.³³⁵

Nebude-li vlastnické právo převedeno, dojde k podstatnému porušení smlouvy. Strana, která porušení nezavinila, má právo od smlouvy odstoupit a nadto žalovat o náhradu škody.

Anglické právo nestanoví pro kupní smlouvu žádnou zvláštní formu. Smlouva tak může být uzavřena konkludentně, v písemné i ústní formě. Přípustná je i kombinace písemné a ústní formy.³³⁶

7.4. Prodej věci na úvěr

V poslední době je také u nás stále oblíbenějším způsobem placení kupní ceny prodejem na úvěr. Jeho specifikum je třeba spatřovat v tom, že cena prodané věci se stává splatnou až po uplynutí určité doby od uzavření smlouvy.

Kupující má tak možnost převzít a užívat předmět prodeje ještě předtím, než splní povinnost zaplatit kupní cenu. Kupujícímu by tak vznikla nepřiměřená výhoda v podobě práva užívat předmět prodeje před jeho zaplacením. Tato výhoda je tedy často kompenzována povinností zaplatit úrok, který se stává součástí kupní ceny.

Formou prodeje na úvěr může být i prodej na splátky.

Občanský zákoník v ustanoveních o kupní smlouvě prodej na úvěr neřeší. Jeho úpravu lze dovodit z ustanovení § 565 OZ, který upravuje plnění ve splátkách jako jeden ze způsobů splnění dluhu.

Úvěrové obchody, leasingy³³⁷ a splátkové obchody podléhají v anglickém právu režimu The Consumer Credit Act 1974,

---

³³⁵ Schulz, B., Munková, J.: *Zásady anglického práva kupní smlouvy (s přihlédnutím k obchodu přes hranice států)*, Ad Notam, 1996, č. 4, str. 79 a násl.

³³⁶ Dobson, P. (2000) *Sale of Goods and Consumer Credit*. 6th edition, London: Sweet & Maxwell, str. 16.

v platném znění (CCA). To ovšem platí s jedinou výjimkou, a sice, že pro práva z odpovědnosti za vady věci platí ustanovení Sale of Goods Act. CCA na rozdíl od Sale of Goods Act používá pro kupujícího označení „spotřebitel“.³³⁸

Nejvýraznější výhodou pro spotřebitele uzavírajícího kupní smlouvu s podnikatelem v Anglii představuje skutečnost, že platí-li spotřebitel kupní cenu platební kartou, bude za vady předmětu prodeje odpovídat s prodávajícím společně a nerozdílně také emitent platební karty. Obdobně tomu bude rovněž v situacích, kdy spotřebitel, byť i záměrně, uhradí z kupní ceny platební kartou pouze £ 1.

Tato společná odpovědnost vyplývá z ustanovení § 75 CCA. Ten platí pro třístranné obchody (věřitel-dodavatel-dlužník), kde jde o převod vlastnictví k předmětu prodeje, jehož hodnota se pohybuje v rozmezí od £ 100 do £ 30000. Samotnému prodeji musí předcházet ujednání o poskytnutí úvěrové služby mezi věřitelem a dodavatelem. Jsou-li tyto předpoklady splněny, může se spotřebitel domáhat stejných nároků z odpovědnosti za vady na věřiteli stejně jako na dodavateli.

Situaci, kdy dojde k aplikaci CCA, lze nejlépe demonstrovat na případu. Tak tedy: Spotřebitel si v prodejně zakoupí novou pračku a zaplatí bezhotovostně užitím platební karty. Na předmětu prodeje –pračce – se projeví vada a současně v době, kdy spotřebitel hodlá uplatnit svá práva z odpovědnosti za vady, zjistí, že obchod byl uzavřen pro krach.

V uvedeném případě je třeba samostatně posuzovat dva právní vztahy, a to právní vztah založený kupní smlouvou

---

³³⁷ V anglickém právu je třeba důsledně rozlišovat leasing („hire purchase“) od kupní smlouvy. Při leasingu jde totiž pouze o držbu věci a nájemce není povinen odkoupit si pronajatou věc. Vlastnictví k věci tak nepřejde do doby, než si nájemce věc odkoupí (*Helby v Matthews [1895] AC 471*).

³³⁸ Definici spotřebitele podává The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002. Spotřebitelem se zde rozumí pouze fyzická osoba, která při uzavírání smlouvy jedná v rámci jiné než podnikatelské, služební nebo profesní činnosti.

a právní vztah založený transakcí platební kartou. Prodávající odpovídá dle ustanovení SGA o odpovědnosti za vady za vadu pračky. Vzhledem k tomu, že prodávající již zkrachoval, bylo by pro spotřebitele velmi složité domáhat se svých práv vůči prodávajícímu, např. v insolvenčním řízení. Proto spotřebitele chrání právní řád a umožňuje mu, aby se svých práv domáhal na společnosti vydávající platební kartu, jíž bylo placeno. Toto své právo může spotřebitel realizovat vždy, je-li to v jeho situaci výhodnější.

Emitent platební karty je odpovědný dle § 75 (3B) CCA společně a nerozdílně ve stejném rozsahu jako prodávající. Tato společná odpovědnost je odůvodněna vysokou ochranou spotřebitele a zákonodárce se tak snaží přimět emitenty platebních karet vybírat si s rozmyslem místa, kde je možno jejich karet při platbě využít.

De lege ferenda by bylo možno doporučit zavést výše uvedenou spoluodpovědnost i v ČR. Domnívám se, že by společnost vydávající platební karty měla, byť alespoň částečně, ručit za vady předmětu prodeje společně s prodávajícím, neboť je nepochybné, že výdej platebních karet a jejich používání je spojeno s nemalými poplatky a firma jako podnikatel by měla být donucena dobře si prověřit obchod, v němž lze jeho kartu k platbě použít.

V Anglii se tato praxe osvědčila a v našem prostředí by to přineslo ještě další pozitivum v tom, že v současné době, uzavřeli podnikatel provoz a je-li prodávající pro kupujícího nedosažitelný, je spotřebitel odkázán na složitou cestu vytýkání vad u notáře umořováním listin. Prodávající je dle českého právního řádu (§ 14 ZOS) pouze povinen při ukončení činnosti informovat živnostenský úřad o tom, kde lze vypořádat případné závazky, tedy také práva z odpovědnosti za vady. Toto postavení je pro něj spojeno s dalšími náklady a svůj nárok musí

samozřejmě uplatnit rovněž u soudu. Je-li prodávající předlužen, lze předpokládat, že kupující není zdaleka jediným věřitelem. Šance na vymožení práva se tak významně snižují.

7.5. „Implied terms“- §12-15 SGA

Pod tímto termínem se skrývají tzv. zahrnuté, předpokládané podmínky, jež se obligatorně uplatní pro všechny kupní smlouvy, i když nejsou výslovně stranami ujednány. Jedná se v podstatě o kogentní ustanovení, jež nelze vyloučit ujednáním smluvních stran.

Pro prodej věci spotřebiteli je nejvýznamnější podmínka jakosti věci (§ 14 SGA), která se ze zákona uplatní pouze pro ty smlouvy, kde prodávající prodává předmět prodeje v rámci své podnikatelské činnosti.

Case law nabízí širokou škálu rozhodnutí zabývajících se problematikou, kdy se skutečně jedná o prodej v rámci podnikatelské činnosti³³⁹. Za prodej věci podnikatelem se proto považuje např. prodej rybářského člunu rybářem³⁴⁰, samoobslužný prodej atd.

Tak tedy implied terms stanoví, že předmět prodeje musí být v uspokojivé kvalitě, ve stavu způsobilém účelu, pro který byl prodán, a dále musí odpovídat vzorku a popisu učiněném prodávajícím. Lze konstatovat, že se v podstatě jedná o obdobu českého institutu „shoda s kupní smlouvou“, která je vlastní téměř všem evropským právním řádům.

Anglické právo obecně poskytuje prodávajícímu možnost vyloučit nebo omezit účinnost některých z těchto podmínek, ovšem ustanovení § 6 The Unfair Contract Terms Act 1977,

---

³³⁹ Dobson, P.(2000) *Sale of Goods and Consumer Credit*. 6th edition, London: Sweet & Maxwell, str. 126 a násl.

³⁴⁰ Viz. *Stevenson v. Rogers* [1999] QB 102.

v platném znění, výslovně zakazuje jejich vyloučení nebo omezení v případě smluv uzavřených se spotřebitelem.

Zde panuje v podstatě shoda s právní úpravou českou (§ 55 OZ), ovšem s rozdílem v právních následcích takovýchto ujednání. Zatímco právní úprava česká by takováto pravidla odchylojící se od zákonné úpravy v neprospěch spotřebitele zřejmě sankcionovala relativní neplatností, neboť § 40a OZ odkazuje na celé ustanovení § 55 OZ, anglické právo posuzuje takováto ujednání jako neúčinná, tedy absolutně neplatná.

7.5.1. § 12 Sale of Goods Act

Prodávající má dle § 12 (1) SGA právo věc prodat a zároveň povinnost převést na kupujícího vlastnické právo k předmětu prodeje.

Rozhodnutí v právní věci *Rowland v. Divall (1923 CA)* ve své době způsobilo senzaci, když Court of Appeal judikoval, že prodávající, který nepřevedl na kupujícího vlastnické právo ani ve lhůtě tří měsíců, se dopustil podstatného porušení smlouvy. S podstatným porušením smlouvy anglické právo spojuje možnost odstoupit od smlouvy, což kupující také udělal. Strany si musely vzájemně vrátit protiplnění. Kupující tak měl právo, po ony tři měsíce, bezplatně užívat předmět prodeje-osobní automobil, zatímco prodávajícímu nenáležela žádná náhrada za opotřebení předmětu prodeje.

Dle §12 (3,4,5,6) SGA je prodávající povinen zajistit, aby věc byla prosta faktických a právních vad. Prodávající je kupujícímu povinen zajistit nerušenou držbu a upozornit ho na vady, o nichž ví.

7.5.2. § 13 Sale of Goods Act

§ 13 SGA zahrnuje dvě podmínky. První se týká prodeje věci podle vzorku a druhá prodeje na základě popisu věci. Prodaná věc

musí korespondovat s představeným vzorkem nebo popisem věci. Za prodej podle „popisu“ se považuje též situace, kdy kupující měl sice možnost věc vidět a seznámit se s ní, ale přesto spoléhal na popsání vlastností věci prodávajícím. Popis předmětu prodeje a jeho vlastností provedený prodávajícím musí být důvodem, proč se kupující pro koupi věci rozhodne.

Spoléhání se na ujištění prodávajícího o vlastnostech prodávané věci musí být nicméně důvodné. Soud ve věci *Harlingdon & Leinster Enterprises v Christopher Hull Fine Art Ltd* [1990] *All ER* 737 stanovil, že nebylo v intencích důvodného očekávání, spoléhal-li se kupující na nekvalifikovaný odhad prodávajícího, kdo je autorem obrazu. Prodávající nebyl pro odhad starozitností expertem a nemohl mu tak poskytnout odbornou záruku za autorství k obrazu.

Samoobslužný prodej v supermarketu je typicky prodejem dle popisu. Tak například nápis „kakao“ na krabičce se považuje za prohlášení prodávajícího o tom, co je obsahem balení. Pod označením „kakao“ tedy není možné prodávat jiný produkt, než pravé kakao. Prodej podle deskripce není zmařen ani tehdy, je-li kupující tím, kdo si to které konkrétní zboží vybere.

7.5.3. § 14 Sale of Goods Act

§ 14 SGA zahrnuje opět dvě samostatné podmínky. Ty se však uplatní pouze při prodeji věci podnikatelem spotřebiteli. Předmět prodeje musí mít uspokojivou kvalitu a být schopen sloužit účelu, pro který je určen. Uspokojivá kvalita (jakost) je definována takto: „*věc musí souhlasit se standardy, které průměrný spotřebitel považuje za uspokojivé pro věc daného druhu.*“³⁴¹ Při posuzování dostatečnosti kvality věci se přihlédne zejména k nápisům a popisům předmětu prodeje, uvedených na

---

³⁴¹ Rose, F.D. (2003) *Blackstone's Statutes Commercial & Consumer Law 2003/2004*. 12th edition, Oxford: Oxford University Press, str 132.

jeho obalu, v reklamě (§ 14 (2D) SGA) apod. Dále se přihlíží k ceně a k dalším relevantním okolnostem.

Rozhodnutím v právní věci *Bernstien v Pamsons Motors Ltd.* [1987] 2 All ER 220 bylo judikováno, že takovou relevantní okolností je, že je předmětem prodeje použitá věc. Je tedy presumováno, že použitá věc se prodává jako věc s nižší než obvyklou kvalitou.

Jakost se dle § 14 (2B) SGA posuzuje podle těchto faktorů: trvanlivost, balení, instrukce, bezpečnost, vzhled a provedení, věc musí být prosta vad, způsobilost k užití ke všem účelům, pro které se obvykle věc tohoto druhu kupuje atd.

Odpovědnost za průměrnou, dostatečnou jakost věci se nevztahuje na vady výslovně prodávajícím při prodeji zmíněné a na vady, které spotřebitel při prohlídce věci zjistil, nebo se předpokládá, že by je musel odhalit. Na tomto místě je nutno upozornit na fakt, že spotřebitel není v žádném případě povinen před koupí věc ohledat.³⁴² Proto častá prodávajícími stanovená povinnost zboží si předem prohlédnout, je neslučitelná s platným právem. Spotřebiteli lze doporučit zboží předem raději nekontrolovat. Provede-li, byť i jen zběžnou kontrolu věci, nemůže již, na základě rozhodnutí v právní věci *Godley v Perry* (1960) 1 All ER 36, 1960 1 WLR 9, reklamovat vadu, která je při kontrole objektivně zjistitelná.

Dle § 14 (3) SGA odpovídá prodávající za to, že předmět prodeje bude vyhovovat speciálním požadavkům, které spotřebitel prodávajícímu před prodejem výslovně nebo konkludentně sdělil. Také v tomto případě je nutné, aby se spotřebitel na ujištění prodávajícího o vhodnosti věci důvodně spoléhal. Žádá-li spotřebitel věc, která má mít jiné, než obvyklé vlastnosti, vyžaduje se, aby to prodávajícímu předem sdělil.

---

³⁴² Bradgate, R. (2000) *Commercial Law*. 3rd edition, London: Butterworth, str. 298.

O výše uvedenou situaci se bude jednat v případě, kdy prodávající utvrdí spotřebitele, že se např. jedná o hypoalergenní výrobek, a později se ukáže pravý opak. Spotřebitel je následně oprávněn věc vrátit a žádat vrácení kupní ceny. Bude-li navíc např. způsobena škoda na zdraví, smrt, nebo škoda na jiné věci, než je vadný předmět prodeje, má spotřebitel právo i na její náhradu dle The Consumer Protection Act 1987 (dále jen „Consumer Protection Act“)³⁴³, v platném znění, neboť uplatněním nároku z odpovědnosti za vady není vyloučen nárok spotřebitele na náhradu vzniklé škody. Consumer Protection Act je svým rozsahem v podstatě shodný s našim zákonem č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 59/1998 Sb.“).³⁴⁴ Dle Consumer Protection Act i dle zákona č. 59/1998 Sb. nastává objektivní odpovědnost subsidiárně u těchto osob: u výrobce, majitele ochranné známky, importéra a konečně u toho, kdo věc prodal a nemůže identifikovat osoby výše uvedené. Rozdíl obou úprav spočívá zejména ve skutečnosti, že k podání žaloby je dle anglického práva nutné, aby byla způsobena škoda ve výši nejméně £ 275. Dle anglického práva je kromě reparace škody možné rovněž udělení pokuty až do výše £ 5000.³⁴⁵

K této otázce je nutno dodat, že v obou právních úpravách se prodávající může stát sám subjektem odpovědnosti za škodu způsobenou výrobkem, a to v případě, není-li možno odpovědnost přičíst výrobcí, dovozci či dodavateli.

7.5.5. Následky porušení implied terms

Při porušení „implied terms“ má kupující právo odstoupit od smlouvy a zároveň žalovat o náhradu škody, byla-li

---

³⁴³ *Abouzaïd v Mothercare (UK) Ltd.* [2000] EW CA Civ. 348.

³⁴⁴ Problematikou se zabývá směrnice Rady ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky a četná rozhodnutí Evropského soudního dvora.

³⁴⁵ <http://www.dti.gov.uk/administration/page13625.html>

způsobena. Nároky ovšem závisí na tom, byla-li věc akceptována. Kupující ztrácí nárok na vrácení zboží momentem **akceptace**.³⁴⁶ Věc je akceptována okamžikem, kdy kupující prohlásí, že ji akceptoval, pokud provede na věci změny, anebo si ji ponechá po přiměřeně dlouhou dobu. Přiměřenost doby se posuzuje dle povahy věci, jednání stran a bohaté judikatury.³⁴⁷

7.6. Práva spotřebitele při nákupu zboží od podnikatele

7.6.1. Práva stanovená a zaručená statute law

Kupní smlouva, kterou spotřebitel uzavře s obchodníkem (v obchodě, ve stánku, u čerpací stanice), vykazuje určitá specifika, která již byla zmíněna v předchozím výkladu. Zákony spotřebiteli poskytují určitá nezadatelná, automaticky garantovaná práva, jejichž katalog najdeme zejména v Sale of Goods Act 1979, v § 13-15 (implied terms). Věc tedy musí být:

- **v přiměřené kvalitě**, kterou by od něj očekávala průměrná osoba. Musí být bez vad, bezpečná a fungovat tak, jak je to pro věc stejného typu obvyklé³⁴⁸;

- **vhodná pro specifický účel** spotřebitelem vymíněný. Je nutné na něj prodávajícího upozornit a ten musí spotřebitele ujistit o jeho vhodnosti;

- **v souladu s popisem** učiněným prodávajícím.³⁴⁹

---

³⁴⁶ <http://www.businesslink.gov.uk>

³⁴⁷ *Lee v. York Coach and Marine (1977 QB)* následováno *Bernstein v. Pamsons Motors (Golders Green) Ltd (1986) QB* spotřebitel zde užíval osobní automobil po tři týdny, během kterých stihl vykonat tři dlouhé služební cesty-věc byla akceptována.

³⁴⁸ Case law např. judikovalo, že náramkové hodinky musí ukazovat přesný čas, být zdravotně nezávadné apod.

³⁴⁹ Jestliže prodávající deklaruje, že má notebook harddisk o kapacitě 80Gb, nemůže ve skutečnosti mít pouze 40Gb.

V určitých konkrétních případech se ovšem odpovědnost prodávajícího za výše uvedené neuplatní v plném rozsahu. Jedná se o případy, kdy:

- prodávající informuje spotřebitele ještě před uzavřením smlouvy o konkrétní vadě věci;

- se jedná o vadu zjevnou, nebo o vadu, kterou prokázala, nebo musela prokázat předchozí prohlídka věci;

- vada věci byla způsobena spotřebitelem;

- spotřebitel si koupil rozmyslel, např. pro barvu, typ, velikost.

Zajímavou skutečností je, že anglické statute law sice neopravňuje spotřebitele vrátit či vyměnit zboží do určité doby po koupi, je ovšem pravidlem, že každý obchodník podnikající na území Anglie tuto službu poskytuje jako nadstandard. O této možnosti prodávající písemně informuje spotřebitele na líci pokladního dokladu. Tímto písemným prohlášením se prodávající zavazuje, že akceptuje vrácení zboží a spotřebiteli vrátí kupní cenu. Prodávající má ovšem právo tento svůj závazek vázat na podmínky. Nejčastěji se jedná o poskytnutí jednoměsíční lhůty, ve které spotřebitel může zboží bezplatně vrátit. Právně se jedná o smlouvenou možnost odstoupit od smlouvy. Odstoupit od smlouvy je ovšem většinou možné pouze za předpokladu, že věc je nepoškozená, nenošená a že spotřebitel předloží doklad o koupi zboží.

Zvláštní katalog práv je zákony poskytován v případě již zmíněných úvěrových obchodů, smluv uzavřených mimo obchodní prostory, na dálku aj. V případě dvou posledně uvedených zvláštních druhů prodeje zboží v obchodě korespondují práva spotřebitele nakupujícího v Anglii právům spotřebitele v České republice, neboť práva obsažená v ustanovení § 51a a násl. OZ jsou na úrovni práva ES/EU harmonizována.

7.7. Záruky poskytované výrobcí a pojištění kvality výrobku

V anglickém právu se rozlišují práva, která má spotřebitel vůči prodávajícímu (tzv. „implied terms“), a práva, která má spotřebitel vůči výrobcí. Je nutné upozornit na skutečnost, že anglické právo nepočítá se zákonnou zárukou na zboží jako je tomu u nás. Toto pojetí koresponduje s koncepcí práva ES/EU. Výrobci však téměř vždy poskytují jako bonus garanci kvality svých výrobků. Guarantee (záruka) poskytnutá výrobcem ovšem nijak nezasahuje a neomezuje práva vyplývající pro spotřebitele přímo ze zákona.³⁵⁰

Guarantee je nejčastěji poskytována bezplatně při prodeji některých druhů zboží (např. elektrospotřebičů). Guarantee je právem považována za zvláštní smluvní ujednání. Jím výrobce spotřebiteli poskytuje zvláštní služby nebo oprávnění pro případ vady předmětu prodeje, a to po předem určenou dobu. Nejčastěji se jedná o bezplatný poprodejní servis na dobu 12-24 měsíců od prodeje věci. Výrobci nemají zákonnou povinnost guarantee poskytovat. Jakmile se k tomu uvolí, musí jasně a srozumitelně spotřebitele o jeho právech informovat. Spotřebitel je pak oprávněn domáhat se svých nároků i soudně. Právně je tato oblast regulována v The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002.

Častou praxí anglických obchodníků je zajišťovat pojištění pro případ vady věci (**warranty**). Svým obsahem může warranty odpovídat obsahu guarantee, avšak výrobce ji spotřebiteli zajišťuje úplatně. Při warranty se tak jedná o právní vztah mezi spotřebitelem a pojišťovací společností. Protože výrobce spotřebitele s pojišťovací společností seznámil, odpovídají za

---

³⁵⁰ <http://www.tradingstandards.gov.uk/cgi-bin/calitem.cgi?file=ADV0054-1111.tx>

závazky společně a nerozdílně, obdobně, jak bylo výše popsáno v souvislosti s platbami platebními kartami.

7.8. Nároky spotřebitele z porušených práv a záruk

Je-li věc vadná již v době uzavření smlouvy, má spotřebitel dle „implied terms“ právo:

a) na **odstoupení od smlouvy a náhradu škody**, nedošlo-li ještě k akceptaci věci. Důkazní břemeno o vadnosti věci je na spotřebiteli;

b) pouze na **náhradu škody**, došlo-li k akceptaci. Kompenzace se v tomto případě bude vztahovat na částku za opravu vady věci. Není-li oprava účelná má spotřebitel právo na **peněžní satisfakci**, odpovídající rozdílu kupní ceny a částky za opotřebení věci. Anglické právo vychází z předpokladu, že poškozená strana má zájem především na finanční náhradě, aby mohla neuspokojivé plnění z původní smlouvy rychle nahradit³⁵¹;

c) na **opravu nebo výměnu** vadné věci. Volba je tu na spotřebiteli, ovšem prodávající je oprávněn volbu zvolené možnosti odmítnout, je-li zcela zjevně nepřiměřená vadě věci³⁵²;

d) na **odstoupení od smlouvy nebo slevu z kupní ceny**, nelze-li věc opravit nebo věc vyměnit, anebo neuskuteční-li prodávající opravu nebo výměnu věci v přiměřené lhůtě³⁵³.

Od jednou učiněné volby nemůže stejně jako v našem právu spotřebitel jednostranně odstoupit. Nespecifikuje-li spotřebitel dostatečně svůj nárok, má právo výběru soud.

Důkazní břemeno o vadnosti věci je po prvních šest měsíců od prodeje věci na prodávajícím. Po šesti měsících břemeno

---

³⁵¹ Schulz, B., Munková, J.: *Zásady anglického práva kupní smlouvy (s přihlédnutím k obchodu přes hranice států)*, Ad Notam, 1996, č. 4, str. 79 a násled.

³⁵² § 48 B odst. 2 a odst. 3 The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002.

³⁵³ § 48C odst. 2 a odst. 3 The Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002

přechází na spotřebitele. Zde se jedná o přesnou transpozici směrnice č. 1999/44/ES o vyvratitelné právní domněnce a o shodu s právní úpravou českou. Rozdíl oproti naší právní úpravě je šestiletá lhůta, ve které lze rozpor s kupní smlouvou při převzetí věci uplatnit. Zde anglický zákonodárce poskytl při transpozici směrnice 1999/44/ES spotřebiteli vyšší ochranu než zákonodárce český, neboť doporučenou minimální 24-měsíční lhůtu stanovil dokonce na šest let, ve Skotsku je tato lhůta pětiletá. Tyto lhůty se ovšem logicky nevztahují na zboží podléhající rychlé zkáze.

Hodlá-li spotřebitel prokázat vadnost věci znaleckým posudkem, musí si osobu znalce vybrat pouze se seznamu znalců, který je registrován u soudu a nechat si jej odsouhlasit prodávajícím, jinak by posudek takového znalce byl považován za nezávazný.

Od okamžiku odstoupení od smlouvy má spotřebitel právo požadovat po prodávajícím vrácení všech peněžních částek, které z kupní smlouvy plnil. Prodávající je povinen mu částky vrátit a to v přiměřené lhůtě, jejíž přesná délka není dána a která bude zřejmě určena z relevantních okolností každého jednotlivého případu.³⁵⁴ Po uplynutí přiměřené lhůty zůstává spotřebiteli stále zachováno právo na opravu nebo výměnu věci nebo je možné žádat přiměřenou slevu z ceny.

Zaváže-li se výrobce k bezplatné nadstandardní záruce, je z ní spotřebiteli zavázán. Podmínky guarantee stanoví v jaké lhůtě, za jakých podmínek a jakých nároků je spotřebitel oprávněn se domáhat. U warranty je také rozhodující obsah smluvních podmínek.

Určité nároky spotřebiteli poskytují i předpisy práva trestního a živnostenského.

---

³⁵⁴ <http://www.berr.gov.uk/consumers/fact-sheets/page38311.html>

Nároky spotřebitele z odpovědnosti za vady jsou modifikovány u prodeje zboží použitého a vadného. U slevy věci bude opět rozhodující důvod, pro nějž byla sleva poskytnuta.

Spotřebitel je oprávněn domáhat se účelně vynaložených nákladů, které mu vznikly v důsledku uplatňování práv z odpovědnosti za vady.

Závěrem je nutno zdůraznit, že i když se na první pohled jeví, že je anglický spotřebitel díky zcela chybějící záruční době oproti českému v nevýhodě, realita je ve skutečnosti jiná. Reklamace se v Anglii zásadně vyřizují bezodkladně, nejčastěji výměnou vadné věci nebo vrácením kupní ceny, aniž prodávající využívá lhůty pro posouzení vad věci. Vyšší ochrana spotřebitele pramení spíše z konkurenčního boje podnikatelů ve snaze zajistit spotřebitelům prodej kvalitních výrobků s cílem si zákazníky udržet.

Závěr

Cílem této práce bylo podat ucelený přehled institutu prodeje zboží v obchodě z pohledu českého i zahraničního práva. V průběhu shromažďování informací a podkladů jsem byla překvapená, jak široký záběr tato problematika zaujímá. Nebylo lehkým úkolem postihnout všechny podstatné atributy a neopomenout při tom ty problémy, které se na první pohled nezdají být zjevné.

Při koupi zboží v obchodě uzavírá kupující (spotřebitel) s podnikatelem smlouvu o prodeji v obchodě, při které je kupující významným způsobem chráněn a zvýhodněn. Postupem let se u nás právní postavení kupujícího při této spotřebitelské smlouvě významným způsobem posilovalo, přičemž nemalou měrou k tomu přispěla komunitární legislativa. Výsledkem je právní úprava, která ve velké míře zvýhodňuje kupujícího jako slabší smluvní stranu na úkor stěžejní zásady soukromého práva, tj. zásady smluvní volnosti.

V úvodu jsem si položila několik otázek, které jsem chtěla uspokojivě vyřešit. První se týkala okolností, za jakých lze uzavřít smlouvu o prodeji zboží v obchodě v režimu obchodního zákoníku a dospěla jsem k závěru, že režimu obchodního zákoníku lze právní vztah založený smlouvou o prodeji zboží v obchodě podřídít pouze tehdy, je-li předmětem prodeje pouze věc movitá a nesměřuje-li takováto dohoda o volbě právního režimu ke zhoršení právního postavení kupujícího, který není podnikatelem. Zároveň je však nutné respektovat ustanovení § 262 odst. 4 ObchZ věta druhá za středníkem, dle něž se ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně

spotřebitele použijí obligatorně vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem.

Další otázka se týkala subjektů právního vztahu založeného smlouvou o prodeji v obchodě a sice, zda je koupě od osoby neoprávněně podnikající nebo osoby, která nenaplnuje definiční znaky podnikatele dle obchodního zákoníku, chráněna dle zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Ačkoli je nutno konstatovat, že rozhodovací praxe soudů není jednotná, domnívám se, že nedostatek příslušného živnostenského oprávnění, ani to, že prodávající není podnikatelem nebo že překročil rámec své podnikatelské činnosti, nemůže být důvodem pro zpochybnění platnosti právního úkonu uzavřeného s takovýmto prodávajícím. K vyslovení tohoto názoru jsem dospěla na základě úvahy, že ochrana dobré víry kupujícího by měla dostat přednost před formalistickým názorem, že za prodávajícího lze in stricto sensu považovat jen podnikatele podnikajícího v souladu s právními předpisy.

Problémovou oblastí se stal také nejednotný výklad pojmu „spotřebitel“ v českém právním řádu a v právních řádech jednotlivých členských států EU. Pojem „spotřebitel“ je v terminologii českého OZ poněkud širší, neboť se za něj považuje jak osoba fyzická, tak právnická. Ačkoli rozhodovací praxe ESD není zcela konstantní, právo ES/EU označuje za spotřebitele především osoby fyzické, pouze výjimečně přiznává obdobná práva také osobám právnickým. V této souvislosti považuji za nejdůležitější ustálit nejprve na úrovni Evropských společenství výklad pojmu „spotřebitel“, a to pouze ve prospěch osoby fyzické. Dále je nutné zvážit, zda je v našem právním řádu vhodné chránit kogentními ustanoveními také spotřebitele-osoby právnické. Považuji opatření chránící spotřebitele jakožto právnickou osobu za způsobilá narušit konkurenceschopnost jednotného vnitřního trhu, a ačkoli se nejedná o úpravu s právem

ES/EU neslučitelnou, byla bych spíše pro to, aby se za spotřebitele napříště považovala pouze osoba fyzická. Dále jsem dospěla k názoru, že by se mělo změnit označení účastníků smlouvy o prodeji v obchodě v souladu s označením stran spotřebitelských smluv. Současnou právní úpravu nelze hodnotit jako terminologicky jednotnou, což může mít vliv také na právní jistotu adresátů, na něž se vtaňují ustanovení sloužící k ochraně spotřebitele.

Otázka, zda se speciální právní úprava prodeje zboží v obchodě aplikuje pouze na koupi věcí movitých nebo zda stejné právní ochrany požívá kupující rovněž při koupi věci nemovité, byla zodpovězena tak, že ačkoli je to dle mého názoru proti logice a smyslu institutu prodeje zboží v obchodě, je nutné respektovat závěr Nejvyššího soudu ČR ve věci 33 Odo 1314/2005 a tyto speciální právní normy aplikovat také na prodej věcí nemovitých. To však pouze za předpokladu, je-li splněna podmínka, že se jedná o prodej věci podnikatelem spotřebiteli dle § 612 OZ.

Co se týče právního osudu příslušenství a součásti věci při prodeji zboží v obchodě, dospěla jsem k závěru, že v případě příslušenství předmětu prodeje je na místě, aby si smluvní strany ve smlouvě jasně vymezily, ke kterým věcem vedle věci hlavní má smlouvou o prodeji v obchodě přejít vlastnické právo z prodávajícího na kupujícího. Toto však dle mého názoru není nutné činit v případě součásti věci, neboť ta přechází na nového nabyvatele automaticky spolu s věcí hlavní, i když to není výslovně ve smlouvě sjednáno.

Na otázku, kde jsou limity pro nepochybné určení kupní ceny jako podmínky platnosti smlouvy o prodeji v obchodě, lze odpovědět v tom smyslu, že v současné rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR by pro neurčitost neobstála smlouva uzavřená podle občanského zákoníku, v níž by strany zmocnily určitou osobu, aby za ně kupní cenu určila (cenová arbitráž),

zatímco smlouva uzavřená v režimu obchodního zákoníku by v této části obstála, neboť dle ustanovení § 409 odst. 2 ObchZ je možno kupní smlouvu uzavřít i bez určení kupní ceny. Určitý posun k právně jistější úpravě by mohl přinést návrh rekonstruovaného občanského zákoníku, konkrétně ustanovení § 1813 odst. 2, které reflektuje možnost obsaženou v § 409 odst. 2 obchodního zákoníku a určuje i způsob, jakým by byla kupní cena dodatečně určena.

V otázce vhodnosti systematického zařazení spotřebitelských smluv do obecných ustanovení občanského zákoníku lze konstatovat, že ačkoli spotřebitelské smlouvy nejsou specifickým smluvním typem, patří mezi závazkové právní vztahy a logicky by tak měly být zařazeny do části osmé OZ, která obsahuje normy závazkového práva. Současný stav je nepříznivý, neboť toto systematické členění působí interpretační problémy, třetí ochranu spotřebitele v rámci občanského zákoníku a způsobuje nepřehlednost celého institutu.

Nejzásadnější problém však spatřuji v rozhodnutí českého zákonodárce sankcionovat nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách dle § 56 OZ relativní neplatností. Nejenom že je taková úprava na rozdíl od úpravy anglické neslučitelná s právem ES/EU, protože komunitární právo ukládá členským státům povinnost zajistit, aby takováto ujednání byla neplatná bez předpokladu, že se jí musí spotřebitel dovolat, ale současná situace je o to palčivější, neboť právo spotřebitele dovolat se neplatnosti nepřiměřených ujednání se promlčuje ve tříleté promlčecí lhůtě, což právo ES/EU nepřipouští vůbec, jelikož dle směrnice 93/13/EHS je toto právo nepromlčitelné. Obdobný problém shledávám v případě ustanovení § 57 odst. 2 OZ týkající se práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory v případě, že prodávající poruší povinnost upozornit písemně spotřebitele na toto právo již

při uzavření smlouvy. Český zákonodárce však toto právo spotřebitele omezuje lhůtou jednoho roku, přičemž dle rozhodnutí ESD ve věci *C-481/99 Georg a Helga Heiningerovi proti Bayerische Hypo-und Vereinsbank AG* nemůže být toto právo nijak časově omezeno. Takováto právní úprava je s právem ES/EU nekompatibilní a ČR se tak vystavuje hrozbě žalob na náhradu škody za neprovedení směrnice.

Po přezkoumání problematiky zásilkového prodeje lze konstatovat, že rozpor ustanovení § 591 věta třetí OZ s poštovními podmínkami způsobuje, že kupující je u zásilkového prodeje stále bez dostatečné právní ochrany, neboť je nucen nejprve uhradit náklady za poštovní zásilku a teprve poté si prohlédnout její obsah, což ve svém důsledku způsobuje, že kupujícímu není dána možnost realizovat své právo předem si předmět prodeje prohlédnout. Jako možné řešení *de lege ferenda* navrhuji zavedení práva spotřebitele odstoupit od smlouvy, nebude-li zaslané zboží odpovídat zboží deklarovanému v nabídce.

V rámci odpovědnosti prodávajícího za vady jsem si položila otázku, zda je pozdější vlastník předmětu prodeje oprávněn předmět prodeje reklamovat v případě, že mu jej kupující prodal ještě v záruční době. Řešení se nabízí aplikováním zásady, že pozdější vlastník předmětu prodeje nemůže reklamovat vady svým jménem, jelikož nebyl účastníkem smlouvy o prodeji v obchodě. Vyskytne-li se tedy na předmětu prodeje vada, musí ji reklamovat původní kupec nebo tento původní vlastník může k uplatnění práv z odpovědnosti za vady zmocnit pozdějšího nabyvatele anebo později na nového nabyvatele smluvně postoupit již existující pohledávku. Tohoto institutu lze však využít pouze za podmínky, že původní kupující již nároky z práv z odpovědnosti za vady u prodávajícího uplatnil a současně, že pozdější vlastník není podnikatelem, neboť ochrana dle § 612 a

násl. OZ svědčí výhradně kupujícímu jako spotřebiteli. V případě, že by i takovýto právní vztah (podnikatel-podnikatel) byl chráněn prostřednictvím zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě, jednalo by se dle mého názoru o postup obcházející zákon a jako takový by měl být považován za absolutně neplatný dle § 39 OZ.

V případě otázky nutnosti transpozice dvouleté zákonné záruční doby do občanského zákoníku jsem dospěla k závěru, že jediným právním institutem, který směrnice 1999/44/ES požadovala po České republice do vnitrostátního práva transponovat, je institut shody s kupní smlouvou, tedy odpovědnosti prodávajícího za vady předmětu prodeje, které existují již při jeho převzetí. Při transpozici směrnice 1999/44/ES se český zákonodárce zřejmě zmýlil a zaměnil výklad komunitárních termínů. K transpozici směrnice 1999/44/ES totiž zcela postačovalo prodloužit délku lhůty pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady dle § 599 OZ z šesti na 24 měsíců.

Platná česká právní úprava je pro kupujícího výhodnější v tom smyslu, že kupující nemusí prokazovat existenci vady předmětu prodeje již v době předání, neboť se na něj vztahuje dvouletá záruční doba, ovšem nevýhodu této úpravy spatřuji v tom, že se zákonná záruka vztahuje pouze na omezený okruh zboží. Problematické je to zejména v případě použitého zboží, na něž se obecná zákonná záruční doba nevztahuje. Může se tak tedy stát, že kupujícímu uplyne lhůta pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady dříve než ve dvouleté lhůtě předvídané směrnicí 1999/44/EHS. Jako řešení de lege ferenda navrhuji, aby ustanovení o odpovědnosti za vady předmětu prodeje byly přepracovány v souladu s komunitární terminologií, nebo je alespoň nutné prodloužit lhůtu pro uplatnění vad v ustanovení § 599 odst. 1 OZ z šesti na 24 měsíců a odstranit nedostatek v § 620 odst. 4 OZ tak, aby uvedené ustanovení odkazovalo

nejenom na zvláštní právní předpisy, ale zejména na „tento zákon“ (OZ).

Poslední kapitolu jsem věnovala právní úpravě prodeje zboží v obchodě v anglickém právu. Výsledkem mé částečné komparace je zjištění, že v anglickém statute law se nesečkáme s právní úpravou, která by odpovídala našemu institutu prodeje zboží v obchodě, což ovšem neznamená, že by ochrana spotřebitele byla omezenější. Anglický zákonodárce přiznává kupujícím v případě kupních smluv se spotřebitelem zvláštní oprávnění v rámci obecné úpravy kupní smlouvy. Základní práva kupujícího se podařilo vměstnat do čtyř stěžejních paragrafů (§§ 12-15 SGA). Odpovědnost za vady předmětu prodeje v záruční době dokonce neexistuje vůbec a i tak se spotřebitel svých práv dovolává poměrně snadno. Častou praxí je uzavírání pojištění pro případ vady předmětu prodeje. Zásadní rozdíl oproti české právní úpravě odpovědnosti za vady představuje šestiletá lhůta, ve které lze uplatnit rozpor s kupní smlouvou za vady předmětu prodeje, které existují již při převzetí.

Jako vhodné doplnění české právní úpravy po vzoru úpravy anglické bych viděla zavedení zákonné možnosti kupujícího koupitý předmět prodeje bez udání důvodů a bez jakékoli sankce prodávajícímu v určité době vrátit nebo jej vyměnit za předpokladu, že je neporušený a je k němu přiložen doklad o koupi. Tím by se například vyřešila řada zamítnutých reklamací pro to, že předmět prodeje není takovým, jakým se v době prodeje zdál být, nevyhovuje-li technicky, esteticky nebo je vadný a jako obrana kupujících u riskantních zásilkových obchodů.

V neposlední řadě by bylo možno de lege ferenda učinit za vady předmětu prodeje společně a nerozdílně odpovědné také emitenty platebních karet tak, jak je tomu podle anglického práva

(§ 75 CCA). Tento krok by mohl znamenat možnost vyřešení problematické situace, kdy neexistuje nikdo, kdo by převzal po zkrachovalém prodejci závazky z práv z odpovědnosti za vady. Zde by se bylo také možno inspirovat ve světě. Tam je totiž zcela běžné, že se firmy na případ bankrotu pojistí. Z pojištění jsou pak kryty např. náklady spojené s reklamacemi apod.

Co se budoucích tendencí právní úpravy prodeje zboží v obchodě týče, návrh rekonstruovaného občanského zákoníku počítá s vynětím soukromoprávní ochrany spotřebitele z norem občanského zákoníku a s jejich odkázáním na budoucí úpravu ve speciálním právním předpise o ochraně spotřebitele.³⁵⁵ V této souvislosti ovšem považuji za důležité akcentovat, že nabude-li návrh účinnosti bez současné existence tohoto zvláštního právního předpisu, nebudou dostatečně transponována ustanovení směrnic z oblasti ochrany spotřebitele a právní úprava institutu prodeje zboží v obchodě se ve vztahu ke komunitárnímu právu vrátí o krok zpět. Důsledkem takového právního stavu by byla hrozba řady řízení o porušení Smlouvy o založení Evropských Společenství pro nesprávnou transpozici směrnic a samozřejmě také sankce s tím spojené. Nadto se navrhovaným řešením stávající právní úprava spotřebitelských vztahů ještě více tříští a působí konfúzněji. Transpozice řady směrnic ES zcela chybí nebo je nedostatečná (např. 93/13/EHS a 1999/44/ES), jak je to zjevné zejména v části týkající se odpovědnosti za vady při prodeji v obchodě nebo při úpravě spotřebitelských smluv a nepřipustných smluvních ujednání.

Jako žádoucí se mi v souvislosti s institutem prodeje zboží v obchodě jeví takto rozsáhlou novelizací pozdržet, a to minimálně do doby, kdy bude platná a účinná navrhovaná Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů, která se v současné době v rámci rozhodovacího procesu mezi

³⁵⁵ Dle § 2743 Návrhu občanského zákoníku verze z 5. června 2008.

orgány ES nachází ve fázi předání Evropskému parlamentu a která je výsledkem přezkumu spotřebitelského *acquis* směřujícím k dosažení skutečného spotřebitelského vnitřního trhu, na němž je konečně prostřednictvím jednoho horizontálního právního předpisu a metodou úplné a cílené harmonizace dosažena správná rovnováha mezi vysokou úrovní ochrany spotřebitele a konkurenceschopností podniků.³⁵⁶ Návrhem směrnice dochází k dlouho očekávanému zavedení společných definic spotřebitele a podnikatele (obchodníka) a rovněž k založení „černého“ a „šedého“ (obsahuje ujednání pravděpodobně nepřiměřená) seznamu nepřipustných smluvních ujednání ve spotřebitelských smlouvách, které nahrazují stávající seznam obsažený ve směrnici 93/13/EHS, který je však pro členské státy pouze orientační.

Výše uvedené závěry by případně mohly přispět k tomu, aby se prodej zboží v obchodě stal institutem jasnějším, efektivnějším a především pro spotřebitele příznivějším.

---

³⁵⁶Důvodová zpráva k návrhu Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů KOM/2008/614/FINAL

Použité zdroje:

Knižní publikace

České:

1. Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P., a kol. *Kurs obchodního práva. Obchodní závazky*. 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2003.
2. Dupal, L., Michalová, I., Novák, K.: *Rádce spotřebitele 1. Rizika při nákupu zboží*, CP Books, a.s., Brno, 2005.
3. Eliáš, K. a kol.: *Občanský zákoník, Velký akademický komentář*, 2. svazek § 488-880, Linde a.s., Praha, 2008.
4. Fiala, J. a kolektiv: *Občanské právo hmotné*, třetí vydání, MU Brno, 2002.
5. Fiala, J. a kolektiv: *Občanské právo*, první vydání, ASPI a.s., Praha, 2006.
6. Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J.: *Občanský zákoník, poznámkové vydání s judikaturou a literaturou 10. vydání*, Linde, Praha, 2005.
7. Fiala, J., Hurdík, J., Korecká, V., Telec, I.: *Lexikon-občanské právo 2. vydání*, Sagit, Ostrava, 2001.
8. Horová, O.: *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*, Oeconomica, Nakladatelství VŠE, Praha, 2006.
9. Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI, a.s., Praha, 2005.
10. Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*, 5. vydání, C.H.Beck, Praha, 1999.
11. Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M.: *Občanský zákoník. Komentář*, 9. vydání, C.H.Beck, Praha, 2004.

12. Kincl, J., Urfus, V., Škrejpek, M.: *Římské právo*. 2. vydání, C.H.Beck, Praha, 1995.
13. Knapp, V.: *Učebnice občanského a rodinného práva. Doplnky*, Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha, 1963.
14. Knappová, M., Švestka, J. a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 1*, ASPI, Praha, 2002.
15. Knappová, M., Švestka, J., a kolektiv.: *Občanské právo hmotné 2*, ASPI, Praha, 2002.
16. Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J.: *Občanské právo hmotné 1*, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005.
17. Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J.: *Občanské právo hmotné 2*, 4. aktualizované a doplněné vydání, ASPI, Praha, 2005.
18. Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 6. vydání, Doplněk, Brno, 2004.
19. Libánský, V., Štěpán, P.: *Průvodce spotřebitele Evropskou unií*, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů v Praze, Praha, 2001.
20. Madar, Z. a kol.: *Slovník českého práva. I. díl*, Linde Praha a.s., Praha, 1995.
21. Oulík, J.: *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*, Panorama, Praha, 1983.
22. Pauknerová, M.: *Evropské mezinárodní právo soukromé*, 1. vydání, C.H. Beck, Praha, 2008.
23. Plecítý, V., Vrabec, J., Salač, J.: *Základy občanského práva I. vydání*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2003.
24. Rozehnalová, N., Týč, V.: *Evropský justiční prostor v civilních otázkách*, Masarykova univerzita Brno, Brno, 2003.
25. Schelleová, I., Schelle, K.: *Civilní kodexy 1811-1950-1964*, Doplněk, Brno, 1993.

26. Schelleová, I., Schelle, K.: *Vývoj kodifikace občanského práva*, PF MU, Brno, 1993.
27. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 11. vydání, C.H.Beck, Praha, 2006.
28. Šťovíček, J., Vrabec, J.: *Kupní smlouvy*, PROSPEKTRUM, Praha, 2000.
29. Švarc, Z. a kolektiv.: *Základy soukromého práva-právo v podnikání*, 1.vydání, PROSPEKTRUM, Praha, 1998.
30. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I. § 1 – 459. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008.
31. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, J., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník II. § 460 – 880. Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha, 2008.
32. Tomančáková, B.: *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*, Linde Praha a.s., Praha, 2008.
33. Vaněček, V.: *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*, 2.přepřacované vydání, C.H.Beck, Praha, 2001.
34. Vážný, J.: *Římské právo obligační, Část I.-II.* Brno, Čs. A. S. Právnick v Brně, 1946.

Zahraniční:

1. Atiyah, P.S., Adams, J.N. MacQueen, H. (2005) *The Sale of Goods*. 11th edition, Pearson books.com.
2. Bradgate, R. (2000) *Commercial Law*. 3rd edition, London: Butterworth.
3. Bradgate, R. White, F. (2005) *Commercial Law*. Oxford: Oxford University Press.
4. Dobson, P.(2000) *Sale of Goods and Consumer Credit*. 6th edition, London: Sweet & Maxwell.
5. Doughton, D. Lowry, J. (1997) *Textbook on Consumer*

Law. London: Blackstone Press Limited.

6. Elliott, C. Quinn, F. (2005) *English Legal System*. 6th edition, Harlow: Pearson Longman.
7. Evans, J. (2001) *English and European Union Legal Systems*. 2nd edition, London: Old Bailey Press.
8. Gandolphi, G. et al., *Code europeen des Contrats. Avant-project*, Milano: Dott. A. Giuffre editore, 2002.
9. Huxley-Binns, R. Martin, J. (2005) *Unlocking the English Legal System*, Bristol: Hodder Arnold.
10. Manchester Slater & Moodie. (2000) *Exploring the Law, The Dynamics of Precedent & Statutory Interpretation*. 2nd edition, Manchester, Slater and Maxwell Ltd.
11. Rose, F.D. (2003) *Blackstone's Statutes Commercial & Consumer Law 2003/2004*. 12th edition, Oxford: Oxford University Press .
12. Ward, R. (1998) *Walker's & Walker's English Legal System*. 8th edition, London: Butterworths.

Odborné časopisecké prameny

1. Bělohlávek, J.: *Spotřebitelská smlouva z pohledu mezinárodního práva soukromého*, Právní rádce, 2005, č. 8.
2. Effenberger, K.: *O právu obligačním*, Právní rádce, 1999, č.1.
3. Eliáš, K.: *Rekodifikace občanského práva v postmoderní době*, Právní rozhledy, 2008, č. 1.
4. Evans, J.: *Introduction to Sale of Goods*. Texts for students: University of Wolverhampton, 2006.
5. Fiala, J.: *Důsledky zákona č. 136/2002 Sb., pro určení odpovědnosti za vady při prodeji zboží v obchodě*, Právní zpravodaj, 2003, č.1.
6. Fiala, J., Švestka, J.: *Nad jednou aktuální otázkou odpovědnosti za vady*, Právník 1981.

7. Fiala, J.: *Novela občanského zákoníku po schválení Poslaneckou sněmovnou PČR*, Právní zpravodaj, 2000, č. 8.
8. Fiala, J.: *Novela občanského zákoníku zvyšuje ochranu spotřebitele*, Právní zpravodaj, 2002, č. 3.
9. Hulva, T.: *Ochrana spotřebitele v komunitárním evropském právu*. Bulletin advokacie, 2004, č. 7-8.
10. Hulva, T., *Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě*, Bulletin advokacie, 2005, č. 1.
11. Kanda, A.: *Vídeňská úmluva o mezinárodní koupi zboží a náš právní řád*, Právník, 1997, č. 1.
12. Kincl, M.: *Spotřebitelské smlouvy*, Daňová a hospodářská kartotéka, ASPI, 2003, č. 11.
13. Král, R.: *K přesahující transpozici směrnic ES*, Právník, 2001, č. 9.
14. Lavický, P.: *Spotřebitelské smlouvy*, Časopis pro právní vědu a praxi, 2001, č. 2.
15. Matejka, J.: *Úprava spotřebitelských smluv v právním řádu ČR se zvláštním zřetelem k tzv. distančním smlouvám*, Právník, 2002, č. 9.
16. Marek, K.: *Ke kupní smlouvě část I.*, Právní fórum, 2007, č. 4.
17. Marek, K.: *Ke kupní smlouvě část II.*, Právní fórum, 2007, č. 4.
18. Marek, K.: *Kupní smlouva*, Karlovarská právní revue, 2007, č. 1.
19. Nesnídal, J.: *Ochrana spotřebitele v roce 2001*, Právní rádce, 2001, č. 7
20. Pipková, H.: *Ochrana spotřebitele ve vztahu ke komunitárnímu právu*, Právní rádce, 2005, č. 8.
21. Pipková, H.: *Základní práva spotřebitele. K postupné implementaci směrnic ES o ochraně spotřebitele do občanského zákoníku*, Právní rádce, 2001, č. 7.
22. Pelikánová, I.: *Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu*, Právní rozhledy, 2007, č. 18.

23. Pelikánová, I.: *Poznámka ke komunitárnímu aspektu odpovědnosti za vady*, Právní zpravodaj, 2008, č. 8.
24. Rakovský, A.: *Spotřebitel v občanském zákoníku ve světle judikatury Evropského soudního dvora*, Evropské právo, příloha Právních rozhledů, 2003, č. 4.
25. Rybová, J.: *Zkušenosti České republiky s promítnutím některých směrnic ES vztahujících se k ochraně spotřebitele do národního právního řádu*, EMP, 1998, zvláštní vydání.
26. Salač, J.: *ESD: Právnícká osoba není spotřebitelem ve smyslu směrnice 93/13/EHS*, Soudní rozhledy, 2002, č. 3.
27. Salač, J.: *K povaze evropského práva na ochranu spotřebitele*, Evropské právo, příloha Právních rozhledů, 2000, č. 6.
28. Schulz, B., Munková, J.: *Zásady anglického práva kupní smlouvy (s přihlédnutím k obchodu přes hranice států)*, Ad Notam, 1996, č. 4.
29. Sokol, T.: *Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele*, Právní rádce, 2001, č. 11.
30. Sobotka, M.: *Povinnosti při prodávání zboží v obchodě – praktická příručka*, Právní rádce, 2001, č. 11.
31. Špička, M.: *Způsoby dodatečného určení kupní ceny z pohledu Nejvyššího soudu*, epravo.cz magazine, epravo.cz.a.s., 2008, č. 1.
32. Tomášek, M.: *Pokračování evropské diskuse o pojmu „spotřebitel“*, Evropské právo, příloha Právních rozhledů, 2003, č. 10.
33. Teubner, G.: *Legal Irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law End Up in New Divergences*, The Modern Law Review, Blackwell Publishers, Oxford, 1998, č. 1.
34. Tomsa, M.: *K návrhu nového občanského zákoníku*, Právní zpravodaj, 2008, č. 1.
35. Vozáb, J., Slaviček, J.: *Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu?*, Právní rádce, 2003, č. 1.

36. Zapletal, J.: *Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu*, Právní rozhledy, 2006, č. 2.
37. Zoulík, F.: *Soukromoprávní ochrana slabší smluvní strany*, Právní rozhledy, 2002, č.3

Internetové zdroje:

<http://www.accademiagiurprivatistieuropei.it/>

<http://www.epravo.cz>

<http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

<http://www.mpo.cz/dokument9946.html>

<http://www.iks-delta.cz/index.php?art=379>

<http://www.ipravnik.cz>

http://www.sgecc.net/media/downloads/consumers_and_professionals.pdf

<http://www.spotrebitele.info/kartoteka/index.php?page=3>

<http://www.spotrebitele.info/kartoteka/index.php?page=727>

<http://www.spotrebitele.info/kartoteka/index.php?page=4>

<http://www.mpo.cz/dokument8727.html>

<http://www.spotrebitele.info/kartoteka/index.php?page=733>

<http://www.publications.parliament.uk/pa/ld/ldjudinf.htm>

<http://www.courtservice.gov.uk>

<http://www.dti.gov.uk/administration/page13625.html>

<http://www.businesslink.gov.uk>

<http://www.tradingstandards.gov.uk/cgi-bin/calitem.cgi?file=ADV0054-1111.tx>

Resume

The aim of this thesis, The Sale of Goods to Consumers, is to provide the reader with a complete overview of the subject and additionally to explore the crucial legal and practical questions concerning contracts made by a consumer who does not act in the course of business and a businessman who contrary to a consumer acts in the course of business. The Sale of Goods and its accompanying questions need to be solved in the context where a consumer is a weaker contractual party which has to be protected by the legal regulations against businessman's experience and knowledge and against the unpremeditated actions of a consumer.

Consumer protection in this field has been incorporated in special provisions within the Czech Civil Code and other legal instruments. Since the Czech Republic is a member state of the European Union the *acquis communautaire* sets the directions of the consumer protection; therefore, this thesis not only deals with the Czech legal system but focuses also on Community law, on other European legal systems as well as on the International Private Law. This study employs a close analysis of particular judicial decisions in both Czech and Czechoslovak courts and The European Court of Justice. Not only *de lege lata* regulation is taken into account but also the draft of the new Private Law Code and *de lege ferenda* considerations are covered.

The thesis is divided into seven independent chapters. The first chapter provides an explanation of this legal institution and outlines the legal and theoretical contexts of this purchase contract as regulated by The Civil Code and also by The Commercial Code. The fundamental question raised in this chapter is whether the buyer who is an artificial person (legal

entity) is protected by Czech legal system on the same level as a buyer who is a natural person. The base of this chapter defines and compares the various notions of "buyer", "consumer" and "seller" and "supplier" in the legal regulation *de lege lata* as well as in the regulation *de lege ferenda*, and attempts to reconcile their difference.

The second chapter focuses on formal and essential requirements of this contract such as an object of the contract and a purchase price and in addition, it attempts to answer whether only movable things can be an object of the Sale of Goods to Consumers or whether the purchases of immovable assets are also protected.

The third chapter deals with consumer contracts and contains a comparative analysis of unfair contract terms according to the Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts regarding the Czech and English legal systems.

The fourth and fifth chapters provide an overview of the certain types of the Sale of Goods to Consumers and of basic rights and duties of both contractual parties. Specific situations and concrete questions are ushered in and solved.

The sixth chapter deals with liability for defects, an important aspect of the Sale of Goods to Consumers, since it differs fundamentally from liability within business-to-business contracts. This chapter also explains and solves the interesting question of whether the Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees required implementing of a two-year legal guarantee into the Czech legal system or whether it was just the mistake of the Czech legislature.

The last chapter contains a short introduction to the legal regulation of the Sale of Goods in England. This chapter includes a great many practical examples and English court decisions.

I hope this thesis and its conclusions could eventually help to improve The Sale of Goods to Consumers' legal institution and make it clearer, more effective and more consumer friendly.